

Univerzita Hradec Králové

Fakulta Pedagogická

Diplomová práce

2020

Bc. Veronika Špačková

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra českého jazyka a literatury

Konstrukce postavy v dívčí literatuře
Diplomová práce

Autor: Bc. Veronika Špačková

Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - francouzský jazyk,

Učitelství pro 2. stupeň ZŠ český jazyk

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Alena Zachová, CSc.

Zadání diplomové práce

Autor: Veronika Špačková

Studium: P17P0229

Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor: Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - francouzský jazyk, Učitelství pro 2. stupeň ZŠ - český jazyk

Název diplomové práce: Konstrukce postavy v dívčí literatuře

Název diplomové práce AJ: Character construction in literature for girls

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce bude zkoumat proměnu dívčí postavy v různých obdobích literatury. Jaká byla dívčí hrdinka dříve a jaká je dnes. Zda je patrný rozdíl či ne.

Svéhlavička - Eliška Krásnohorská Velké trápení - Helena Šmahelová Stanislav Rudolf

Garantující pracoviště: Katedra českého jazyka a literatury,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Alena Zachová, CSc.

Oponent: Mgr. Kateřina Kubanová

Datum zadání závěrečné práce: 28.11.2018

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala pod vedením doc. PaedDr. Aleny Zachové, CSc. samostatně a uvedla jsem všechnu použitou literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Poděkování:

Ráda bych poděkovala především své vedoucí práce, doc. PaedDr. Aleně Zachové, CSc. za cenné rady, připomínky a odborné vedení práce. Dále bych ráda poděkovala všem ochotným respondentkám, které věnovaly trochu svého času k vyplnění dotazníku, který je použit v této práci. V neposlední řadě děkuji všem, kteří mě podporovali a pomáhali při psaní této práce.

Anotace

ŠPAČKOVÁ, Veronika. *Konstrukce postavy v dívčí literatuře*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 99 s. Diplomová práce.

Tato práce se věnuje proměnám dívčí hrdinky v různých obdobích. Jsou zde popsány jednotlivé důležité etapy dívčí literatury, které jsou spojeny s konkrétními autory této literatury. Dále se práce zabývá rozbory dívčích hrdinek vybraných knih, které jsou následně mezi sebou porovnány. Tyto rozbory jsou také doplněny o konkrétní ukázky z knih pro přiblížení situací. V poslední řadě se práce zaměřuje na výsledky dotazníku, který se zaměřuje na dívčí literaturu taktéž.

Klíčová slova:

Dívčí hrdinka, dívčí literatura, čtenářství dívčí literatury

Anotation

ŠPAČKOVÁ, Veronika. *Character construction in literature for girls*. Hradec Králové: Pedagogical Faculty, University of Hradec Králové, 2020, 99 pp. Diploma Thesis.

This thesis is devoted to the transformation of the girl's heroine in different periods. There are described individual important stages of girl literature, which are associated with specific authors of this literature. Furthermore, the thesis deals with the analysis of girl heroines of selected books, which are then compared with each other. These analyses are also supplemented by specific excerpts from the books to illustrate situations. Finally, the thesis focuses on the results of the questionnaire, which also focuses on girls' literature.

Keywords

Girl heroine, girl literature, girl literature reading

Obsah

Úvod.....	10
Teoretická část	12
1. Červená knihovna	12
2. Dívčí literatura	19
2.1. Funkce dívčího románu	23
2.1.1. Charakteristika dívčího románu	23
2.1.2. Příběh první lásky	24
2.2. Charakteristika literatury s dívčí hrdinkou	25
2.3. Vývoj dívčí literatury	25
2.3.1. Meziválečné období	26
2.3.2. Po roce 1945.....	28
2.3.2.1. Helena Šmahelová.....	29
2.3.3. 60. léta	31
2.3.3.1. Stanislav Rudolf	32
2.3.4. 90. léta	33
2.4. Literatura na okraji?.....	34
Praktická část – Rozbor hlavních postav	36
3.1. Svěhlavička – Eliška Krásnohorská.....	36
3.1.1. Popis knihy	36
3.1.2. Hlavní postava.....	37
3.1.3. Shrnutí hlavní postavy.....	38
3.2. Velké trápení – Helena Šmahelová	38
3.2.1. Popis knihy.....	39
3.2.2. Hlavní postava.....	39
3.2.3. Shrnutí vlastností hlavní hrdinky	40
3.3. Prázdniny za všechny prachy – Petra Braunová.....	41
3.3.1. Petra Braunová	41
3.3.2. Popis knihy	42
3.3.3. Hlavní postava.....	42
3.3.4. Shrnutí vlastností hlavní hrdinky	43
3.4. Hříšná touha – Lenka Lanczová	44
3.4.1. Lenka Lanczová	44
3.4.2. Popis knihy	44

3.4.3.	Hlavní postava.....	44
3.4.4.	Shrnutí vlastností hlavní hrdinky	45
3.5.	Místo pro Danu – Jarmila Dědková.....	46
3.5.1.	Jarmila Dědková.....	46
3.5.2.	Popis knihy.....	46
3.5.3.	Hlavní postava.....	46
3.5.4.	Shrnutí hlavní postavy.....	47
3.6.	Výměna – Zuzana Francková.....	48
3.6.1.	Zuzana Francková	48
3.6.2.	Popis knihy.....	48
3.6.3.	Hlavní postava.....	48
3.6.4.	Shrnutí hlavní postavy.....	49
3.7.	Souhrnné zpracování rozebíraných knih.....	50
Praktická část – Rozbor dotazníkového šetření		52
4.1.	Nejmladší kategorie - 1997–2005.....	53
4.1.1.	Závěrečné výsledky žen narozených v letech 1997-2005.....	66
4.2.	Střední kategorie – 1990-1996	67
4.2.1.	Závěrečné výsledky žen narozených v letech 1990-1996.....	78
4.3.	Nejstarší kategorie - 1957-1989	79
4.3.1.	Závěrečné výsledky žen narozených v letech 1957-1989.....	89
4.4.	Závěrečné výsledky dotazníkového šetření	90
Závěr		92
Seznam použitých zdrojů.....		93
Seznam rozebíraných knih.....		95
Seznam grafů		96
Seznam tabulek		98
Přílohy.....		99
Dotazník.....		99

Úvod

V této diplomové práci se budeme zabývat obecně dívčí literaturou, jejími hlavními znaky a její charakteristikou. Dále popíšeme chronologii a posloupnost dívčí literatury v určitých obdobích. Je zřejmé, že se veškerá literatura s postupem času vyvíjí a s touto literaturou to není jiné. Objasníme problematiku jednotlivých období, ať už se jedná o meziválečné období či o období po roce 1945. Každá etapa dívčí literatury je něčím specifická a charakteristická, což by tato práce měla objasnit. Každá perioda je známá především díky některým autorům. Na některá důležitá jména pro tuto práci se zaměříme a budeme se jim věnovat podrobněji.

Hlavním cílem této práce bude porovnat dívčí hrdinky jako hlavní postavy vybraných knih. Tomuto se budeme věnovat převážně v praktické části, v níž zároveň budou popsány výsledky dotazníku ohledně dívčí literatury. Dotazník bude zaměřen na ženské čtenářky dívčí literatury. Soustředíme se na tři kategorie čtenářek. První skupinou budou ženy narozené kolem roku 2000 (upřesníme si to blíže v praktické části, zda zahrneme například i rok 1999, bude záležet na počtu respondentů a jejich letech narození), abychom měli možnost pohlédnout na tuto literaturu z pohledu dnešní mladé generace. Druhou skupinou budou moje vrstevnice, s tolerancí rozdílu zhruba čtyři až pět let maximálně, tudíž čtenářky narozené kolem roku 1990. Třetí skupinou budou ženy narozené v letech 1960 případně 1950, maximálně však do roku 1989, případně vyšší odpovědi již budou zařazeny k druhé skupině. Výsledky dotazníků by nám měly ukázat rozdíly ve vnímání této literatury. Věkově rozdílné generace nám musejí/měly by ukázat patřičné odlišnosti, zejména v oblíbenosti autorů, kteří budou určitě jiní u všech generací. Předpokládáme např., že dnešní generace, která je momentálně na základní škole, pravděpodobně nebude znát jméno Helena Šmahelová či Stanislav Rudolf, pokud se o nich neučili, či se o nich někdo nezmínil ve škole. Na druhé straně pravděpodobně ženy, které byly narozeny v šedesátých letech, asi nebudou znát jména, jako je Lenka Lanczová, která se narodila podobně jako ony, a její první dívčí romány začaly vycházet až v devadesátých letech, to už tyto ženy měly dívčí literaturu pravděpodobně za sebou a pokud se rozhodly pokračovat v četbě, tak už pravděpodobně nečetly dívčí literaturu, ale spíše už romány pro ženy. Dívčí literatura pro dnešní generaci bude úplně jiná než romány pro ženy. Dříve to tak úplně nešlo říci, protože byla jiná doba a v této literatuře byla značná míra didaktické neboli výchovné složky a dívčí romány vedly dívky především k

přípravě na budoucí život ženy, aneb jak by dívka měla být správná žena, manželka, dobrá kuchařka, hospodyně v domácnosti a na záležitosti s tímto životem spojené, takže tam dívčí literatura mohla značně souviset s ženskými romány.

Naším cílem, bude komparace hrdinek v dívčí literatuře. Pro tuto práci budou podstatná jména, jako jsou: Helena Šmahelová, Eliška Krásnohorská či Stanislav Rudolf. Další jména, která budou v práci použita, si uvedeme až během práce či nám některá mohou vyplynout z dotazníků.

Teoretická část bude rozdělena na několik kapitol, které většinou budou pojmenovány podle patřičných období, o kterých se aktuálně budeme zmiňovat. Většina kapitol bude mít své podkapitoly, které probírané téma náležitě rozšíří.

Praktická část bude především věnována komparaci hlavních hrdinek z knih různých období, kde bude naším cílem poukázat na přijímání dívčí hrdinky. Zda třeba v meziválečné literatuře byla vnímána jinak, měla odlišnou charakteristiku či jaké na ni jsou kladeny nároky tehdejší společnosti. Očekáváme, že se nám ukáží jisté rozdíly. I praktická část bude určitým způsobem rozdělena, aby byla přehledná. Budeme ji dělit na dvě poloviny.

Dále se praktická část zaměří na výsledky dotazníků, které budou připraveny v elektronické podobě, ale též i v papírové podle preferencí respondentek. Z tohoto tématu je víceméně jasné, že k výzkumu jsou zvoleny výhradně ženy, jelikož očekáváme, že mnoho mužů se k takovéto literatuře neuchyluje. Budou použity otázky uzavřené, ale ty se objeví spíše sporadicky. Raději budeme pracovat s otázkami otevřenými, kde respondentky mají větší možnost projevit svůj názor, zmínit své oblíbené autory či autorky apod. Dotazník poté bude přiložen a výsledky náležitě okomentovány.

Vše bude shrnuto v konečném závěru, kde si vše vyhodnotíme a rozebereme.

Teoretická část

„Ty knížky vázané v červeném plátně, tak usilovným čtením ohmatané a potřhané, mě zajímaly už od mládí. Ne snad že bych se nořila do proudu jejich příběhů a nechala se unášet pestrými zákrutami děje. To jen výjimečně. Spíš mi vrtalo hlavou, proč jsou tak vášnivě čteny. Jaké tajemství asi skrývají, že kvůli nim čtenářky prohledávají půdy a dávají do novin inzeráty zvěstující, že jsou ochotny za ně zaplatit jakoukoli cenu?“¹

Tato slova se objevují na začátku knihy Červená knihovna STUDIE KULTURNĚ A LITERÁRNĚ HISTORICKÁ od Dagmar Mocné.

Při pohledu na tuto citaci se ocitáme v problematice této diplomové práce, což je Konstrukce postavy v dívčí literatuře. Když se vrátíme k předchozí citaci, tak stojí za zamyslení, jak byla a je přijímána dívčí literatura či literatura s dívčí hrdinkou. Toto rozdělení nás přivádí k myšlence, zda je dívčí literatura a literatura s dívčí hrdinkou v něčem odlišná. Již takto když se na tato dvě pojmenování díváme, tak bychom ten rozdíl měli vidět.

1. Červená knihovna

V knize Červená knihovna od Dagmar Mocné se uvádí, že zprvu nebylo jednoduché najít název pro zamilovanou literaturu. Mocná ve své knize píše, že: *„Říkáva se jí různě: zamilované románky, limonády, romány pro služky a také – zřejmě nejčastěji – červená knihovna. Jenže nikdo pořádně neví, co tato poněkud vágní pojmenování vlastně označují. Jejich uživatelé mají sice dojem, že vědí zcela přesně, o čem mluví, ale kdybyste se jich zeptali, odkud sahá teritorium románu pro služky, či zda proslulá Věčná Ambra nebo neméně známé příběhy o nezkrtné Angelice jsou, nebo nejsou červenou knihovnou, uvedli byste je zřejmě do rozpaků a konkrétní odpovědi by se nepochybně dost lišily.“²* Mocná dále rozebírá pojmenování zamilované literatury podrobněji, kde se například dozvídáme, jak je to s pojmem Červená knihovna. Na první pohled, člověk, který se tím nezabývá dopodrobna, by řekl, že to jsou obecně takové zamilované „románky“ pro ženy. Mocná však uvádí, že pojmenování Červená knihovna byl ve 20. a 30. letech název edice,

¹ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

² MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

kteřá samozřejmě psala pro ženy. Toto je poměrně podstatn informace, že termín „Āerven knihovna“ neoznaĀoval vřdy pouze jen literaturu pro ženy, ale tento název nesla jedna konkrětn edice. Tehdy ji vydávala akciov spoleĀnost s názvem Rodina. Mocn těž uvádí vznik tohoto názvu. Āerven je symbolizována tím, že knihy se vázaly do pltina, které mělo Āervenou barvu, dle na něm bylo vytlaĀeno písmeno R, jako jaks znak vydavatelství, tudíž Rodina. To že knihy byly vázány do Āerven barvy, nebereme jako náhodu, protože je považována za symbol lásky. Mocn upozorņuje, že takto kniha nekonĀila, měla také přebal s obrázkem, jako jsme na to zvykl dnes. Poté se uvádí, že se provedla změna v poĀateĀnm písmenu, z velkého se stalo mal, kter oznaĀovalo právě typ Āetby, jak jíž bylo zmíněno. S tímto termínem: Āerven knihovna, se setkáváme i dnes, nejedná se o nakladatelství, nýbrž o oznaĀen milostn literatury. Mal Ā se vřak zaĀalo pouņivat ař po ukonĀen stejnojmenn edice. V roce 1947 to dokládá autor J. řimsa (VnoĀn uvha o Āten knih) – nedokrvení „Āerven knihovny“. Pojmenování Āerven knihovna můžeme považovat za metonymii. Jedná se vřak o oznaĀen, kter je typick pro Āesk jazyk nikoliv pro okolní země, kde by pravděpodobně nevděděli, co tmto pojmenováním myslíme. Proto kdyř bychom tento výraz chtěli pouņit při rozhovoru s cizincem, měli bychom být schopni opisu Āi jiného podobného názvu.³ Mocn se dále zabývá rozborem dalřho pojmenování této literatury, kter bylo těž populární, jedná se o *román pro sluřky*. Zde můžeme pesn dolořit, kdy se toto oznaĀen objevilo. Jednalo se o rok 1924, konkrětn ůnor a tento doklad o tomto pojmenování mohl být shledán v Āasopise Pritomnost, konkrětn v jedné z esej Karla Āapka. Esej nesla název Poslední Epos Āili román pro sluřky. Āapek zde slořit chvlu brakov literatur a její spontaneitě. Tato literatura pro něj znamenala jaks protipól tzv. „velk literatury“, kterou považoval za uměleckou, s přemírou psychologie, ale zároveň ji považoval za takovou, kter nevzbudí u Ātenře takov zájem, kter v něm probudí touhu Āist dl a dl s tím, že nutn potřebuje znát pokračování Āi konec prběhu.⁴ Mocn uvádí sluřku jako dychtivou Ātenřku touřic po řřastnm konci, vůbec se nepřipouřt, že takov žena by třeba Āetla jiný druh řnru. Mocn těž poukazuje na striktn modelovou situaci řřastnho konce, kterou je svatba, a následně po nějakm Āase narozen dítěte. Tímto se opět odkazuje na Āapkovu esej, kter poukazuje na rozdíl v kvalitn literatur a jako prklad uvádí

³ MOCN, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních řnru*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

⁴ MOCN, Dagmar. *Āerven knihovna: studie kulturn a literrn historick: pohled do dějin pokleslého řnru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

například Zločin a trest, samozřejmě klade důraz na to, že právě v takovéto literatuře se takového konce opravdu nedočkáme. Ale naopak zde nemůžeme očekávat velkou míru napětí, jelikož zamilovaná literatura neproudí z eposu ani epiky, kterou bychom považovali za akční, ale vyskytujeme se v sentimentalismu, který k nám proudí z Evropy, a kde se nejčastěji setkáváme s vnitřními pocity případně prožitky. Důraz není kladen na ty záležitosti, které k nám plynou zvenčí. Když se zaměříme na prostory, tak se vyskytujeme především ve sklepeních hradů, další typické jsou tajné komnaty, které očividně skrývají určitá tajemství.⁵ Mocná uvádí, že: „(červená knihovna je vzdor obecně panující představě o exkluzivitě jejích prostředí zakotvena ve všednosti či spíše každodenním životním rytmu)“.⁶ Další záležitostí, která je typická pro červenou knihovnu, je zamilovaná dvojice oproti dle Čapka hodnotnější literatuře. Vše poukazyvalo na to, že Čapek pomýšlí na tzv. brakovou literaturu, za kterou právě červená knihovna byla považována. Pokud se na to však podíváme dnes, tak román pro služky či červená knihovna označují v podstatě to samé. Pokud vůbec známe pojmenování román pro služky. Když se dnes řekne červená knihovna, tak samozřejmě každý ví, o čem je řeč. Nezůstalo však jen u těchto názvů, ale postupem času přibývala i jiná pojmenování, mezi které řadíme například „harlekýnky“. Tento pojem, pokud ho zmíníme, tak většině mladých žen též nebude neznámý. Mocná vysvětluje, že tento název k nám přišel z Kanady, konkrétně z nakladatelství Harlequin. Jedná se nám o tzv. ženské „románky“. Dále Mocná naznačuje, že tímto termínem nemyslíme pouze námi zmíněné vydavatelství, nýbrž to zahrnuje obecně literaturu zaměřenou na lásku.⁷ V souvislosti s tímto tématem Mocná říká: „Pikantní je, že pod toto pojmenování zahrnují vesměs i produkci Harlequinova nejvážnějšího domácího konkurenta Iva Železného, čelícího invazi importu mnoha řadami Knihovniček Večerů pod lampou. Je to dáno tím, že běžný čtenář, není-li zrovna speciálním milovníkem tohoto žánru, se většinou v jeho současné nabídce příliš neorientuje a registruje hlavně záplavu barevných obálek, které se z konkurenčních důvodů skutečně velmi podobají. Jsme tedy svědky v podstatě téhož procesu, jako v případě meziválečné Červené knihovny: produkce nejdravějšího výrobce uvedeného typu četby se v očích veřejnosti stává jejím reprezentativním zástupcem a název edice (či

⁵ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

⁶ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

⁷ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

v tomto případě vydavatelství) pak přeneseným pojmenováním pro celý žánr.“⁸ Dle Mocné vítězí zahraniční produkce oproti domácí, i když ta domácí se na této scéně vyskytuje mnohem déle. Mocná jako hlavní důvod uvádí pojmenování. Jednoslovný název, jako je „harlekýnka“, je podle Mocné více atraktivní než již zmíněné Večery pod lampou. Tento kratší název je pro dívky/ženy nový a láká je též tím, že v něm není naznačena návaznost dalších příběhů. Oproti tomu Večery pod lampou nám slibují, že pravděpodobně těch večerů bude více, a tudíž očekáváme jakési pokračování.⁹ Po čase však Mocná trochu upouští od názvu a říká: „*Ostatně na jméno zas až tak nesejde. Čtenářky lačné zamilovaných příběhů se šťastným koncem je stejně na pultech trafik vždycky bezpečně rozeznají a těm ostatním vplynou do nepřehledného chaosu nabízené konzumní četby, aniž si lámají hlavu nad tím, jak vlastně tyto sešitky pojmenovat.*“¹⁰

V souvislosti s červenou knihovnou musíme zajisté zmínit jméno Věnceslava Lužická vlastním jménem Anna Srbová. Jedná se o manželku pošťáka, která měla tři děti. Uvádíme ji z důvodu, že žila též aktivní společenský život. Aktivně se začleňovala do spousty ženských sdružení. Jejím hlavním cílem byla mravní výchova českých žen a dívek. Tímto směrem se ubírala i její literární díla. V jejích dílech byla patrná snaha o důraz na etiku, ale i na příběh, který čtenářky přitahuje. Jelikož se nám jedná o červenou knihovnu, mohli bychom předpokládat, že hlavní tematikou je milostný děj. Tato autorka se však, co se týče obsahové stránky, soustředila spíše než na milostné záležitosti, na detailní popisy prostředí, kladla důraz na psychické a duševní stavy postav. Lužická dále vkládala mezi příběhové části úvahy, které byly eticky zaměřené. Byla tím odlišná od svých literárních kolegů, kteří byli daleko více ambicióznější. Ale nemůžeme však říci, že by byla až tak jiná. Ve spoustě záležitostí, se romány Lužické scházely s díly Karolíny Světlé. Díla Lužické byla často označována jako zábavná četba s výchovnými prvky. Lužická psala takovým způsobem, aby vše bylo běžně přístupné ženským čtenářkám. Mocná uvádí, že jistou inspirací pro Věnceslavu Lužickou mohla být německá autorka, která si říkala Eugenie Marlittová, vlastním jménem však byla Eugenie John. Tato autorka a další se soustřeďovaly okolo, v tu dobu velice populárního, časopisu s názvem Gartenlaube. Celkově můžeme říci, že co se týče této oblasti, tak Německo mělo značný

⁸ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

⁹ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

¹⁰ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

vliv. Již zmíněná Eugenie Marlittová publikovala převážně od poloviny 60. let 19. století. Často se četly německé originály, ale objevovaly se též i české překlady, to už se však ocitáme v letech 80. Vydavatelem těchto českých překladů, v podstatě celých sérií, se stal K. Vačlena. Ženy se s těmito překlady setkávaly jako s přílohou v časopise Modní svět, což jak již plyne z názvu, byl vyloženě ženský časopis. Tuto autorku jsme označili jako inspiraci pro Věnceslavu Lužickou, která poté publikovala u stejného nakladatele. Jednalo se o „sebrané spisy V. Lužické“.¹¹ Mocná popisuje tvorbu Marlittové takto: „*Romány E. Marlittové myšlenkově čerpaly z činnosti tzv. Mladého Německa. Brojily zejména proti feudálním stavovským výsadám a hájily oproti nim občanský princip rovnosti všech před Bohem i lidmi. Tyto ideje, jež chtěla Marlittová popularizovat v širokých vrstvách, přibližoval bohatý děj s řadou prudkých zvrátů, nečekaných odhalení a překvapivých rozuzlení.*“¹² Ale však ani u Marlittové tomu není jinak než, že se v jejích příbězích hlavním tématem stává láska. Marlittová však do tohoto zamilovaného příběhu přidává více postav, aby děj byl více pestrý a objevilo se zde náležitě osudů a s nimi i nespočet překážek, které nám příběh oživí, vtáhnou nás do děje a s tím vytvoří i více napětí. Ocítáme se též často v situacích, které byly dávnou minulostí, ale ovlivňují nám aktuální přítomnost. Jak již bylo zmíněno, červená knihovna byla velmi ovlivněna sentimentalismem. Právě sentimentalismus nám do literatury přináší každodenní záležitosti, které zažívají obyčejní lidé. Mocná upozorňuje také na práci Marlittové s tzv. gotickým románem, pro který je typické tajemno a prostředí hradů a zámků. Tímto autorka chtěla udržovat své čtenářky v nepřetržitém napětí, ale dbala též na to, aby to byla srdeční záležitost. Mocná uvádí jako příklad díla Marlittové – Hraběnka Gisela. Jedná se o román, který byl vydán v roce 1991.¹³ Mocná následně uvádí rozdíl mezi Marlittovou a Věnceslavou Lužickou. „*Především u české autorky zcela chybí ono vanutí velkých idejí, jimiž Marlittová po vzoru Mladého Německa povznášela své umně splétané milostné děje a jimiž nešetřila ani při líčení prvních novomanželských chvil svých hrdinů, přestože představitost většiny čtenářek v té chvíli zřejmě zalétala k něčemu zcela jinému. Také Lužická chtěla čtenářky nejenom bavit, ale především vychovávat. Avšak zatímco Marlittové šlo o výchovu ke svobodomyšlnosti v duchu hesel o volnosti, rovnosti a*

¹¹ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

¹² MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

¹³ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

*bratrství všech lidí, etický ideál Lužické byl daleko skromnější.*¹⁴ Dle Mocné, cílem Lužické však nebylo zaměření na vychovávání žen v osobnosti, které budou něčím výjimečné. Jednalo se jí především o dívky, jejichž posláním v životě byla především starost o rodinu a její zázemí. Lužická především usilovala o rodinné pouto, a aby všichni k sobě měli blízko. Nechtěla ve svých dílech ukazovat pouze to, jaké je ženské poslání, ale také jaký je její úkol jako vlastenkyně.¹⁵ Mocná dále říká, že: „*Rozdíl mezi romantizujícím kothurnem Marlittové a opatrnou strízlivostí Lužické je patrný nejenom z výchovné intence, nýbrž je zřejmý i ze stylu jejich próz.*“¹⁶ Co se týče prostředí, kde dochází k vyvrcholení milostných příběhů, těchto dvou autorek, Mocná uvádí, že Marlittová dává přednost noci a tajuplnému lesu, ba naopak Lužická preferuje krajinu, o kterou se starají lidé, tuto krajinu vidíme se sluneční září a především se vši spokojeností.¹⁷ O tomto prostředí Mocná dále zmiňuje, že: „*Takovýto obraz je ovšem všednější, strízlivější než rozmáchlé plátno Marlittové, tak jako středostavovsky skromný román lásky maloměstských postav Lužické ve srovnání s orkánem vášní v románech proslulé německé autorky. A nelze v tom jednoznačně hledat reflexi oněch příslovečných malých českých poměrů, jež se nemohou rovnat rozmachu německého ducha. Jde prostě o dvojí typ soudobého zamilovaného románu, jež bychom mohli s rezervou označit jako romantický v případě Marlittové a realistický v případě Lužické.*“¹⁸ Dle citace Dagmar Mocné, je jasné, že tyto dvě autorky byly opravdu odlišné. Jedna dávala přednost proudu vášní, naopak druhá čisté lásce postav z malých měst. Je skvělé, že svět nabízel odlišné spisovatele, kteří do literatury vnášeli jiné smysly a jiné pohledy, ač se nám vlastně jednalo o stejné žánry. Takto to funguje i dnes. Máme tolik možností, číst literaturu, která se nám líbí, která nám sedne. Máme chuť na zamilovanou literaturu s dobrým koncem či ne zrovna dobrým koncem. Můžeme si vybrat třeba „přeslazený“ styl psaní či realistický. Volba je čistě na nás a můžeme být hlavně rádi za tu řadu velkých možností, protože dříve takové jako jsou dnes jistě nebyly. Ano, jak jsme uvedli, červená knihovna měla spoustu podob, mnoho autorů, ale v dnešní době máme přece jen více literatury už jen díky tomu,

¹⁴ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

¹⁵ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

¹⁶ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

¹⁷ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

¹⁸ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Pa, 1996. ISBN 80seka-7185-075-6.

že máme neskončnou možnost sehnat literaturu, která se psala v dřívější době, což určitě bude trvat i nadále. Jednou naše děti budou také moci číst to, co čteme my dnes, i když není zcela jasné, v jaké podobě, jelikož dnešní doba se stává dobou spíše digitální, internetovou apod. Pro naše prarodiče je až neuvěřitelně pokroková doba, kdy většinu záležitostí řešíme přes internet, mobilní telefony a v neposlední řadě máme k dispozici také elektronické čtečky knih. Což nám již teď ukazuje, že nemůžeme vědět, jak to bude s možnostmi čtení například za dvacet až třicet let. Bylo by určitě dobré zachovat papírové knihy. Je to úplně jiná záležitost, než když budeme číst pouze z displeje čtečky knih, tabletu či počítače. Přece jen papírová kniha je pro mnoho lidí srdcovou záležitostí, a i podle návštěv v knihkupectví je zřejmé, že knihám alespoň prozatím rozhodně neodzvoni.

Abychom však nezůstali jen u rozdílů mezi těmito dvěma dámami. Mocná též uvádí, že v něčem si tyto dvě ženy, samozřejmě co se týče jejich próz, jsou podobné. „*V řadě rysů jsou si ovšem prózy Marlittové a Lužické velmi blízké, nezapírajíce, že jde o četbu obdobného určení. Vedle zjevné výchovné tendence je to zejména sklon k vypjatým situacím, v nichž se hojně omdlévá štěstím nebo zármutkem, a obecně zvýšená emocionální hladina podání, s níž je spojená značná frekvence ušlechtilých citových hnutí postav.*“¹⁹ Je jisté, že jejich literatura nemůže být stejná, ale zároveň nemůžeme říci, že by byla ve všem odlišná. Přece jen se nám jedná o prózy, se stejnou tematikou. Důležitou součástí příběhů každé z nich, jsou emoce. Ty jsou hotovou samozřejmostí každého příběhu červené knihovny.

Mocná dále uvádí, že: „*Smysl obou zdánlivých odboček od čtenářkami netrpělivě očekávaného milostného srozumění je týž: obě autorky tím chtějí demonstrovat své pojetí lásky, v níž vidí faktor napomáhající zušlechtění lidstva.*“²⁰ Je správné, že každá autorka se rozhodla pojmout lásku svým způsobem, a též se to odráží v jejich dílech.

K těmto dvou autorkám Dagmar Mocná zmiňuje, že se shodují též stylově.

Typické je tzv. poetické prostředí, které je většinou vsazené do přírody. Avšak obě ho stylizují odlišným způsobem. Dále se uvádí postavy a jejich gesta. Tato gesta bývají

¹⁹ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

²⁰ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

v jejich knihách podobná, což máme další podobný znak jejich literárních děl. Není pochyb, že autorkám šlo především o originalitu, a o snadné orientování se v textu. V této literatuře je to nanejvýš vhodné, dobře se orientovat a mít přehled, nýbrž tyto typy textů jsou určeny především k relaxaci čtenářek.²¹

S tímto je nutno souhlasit, jelikož tato literatura je považována jako prostředek k relaxaci i dnes. Žena je tvor, který je od přírody emocionální a tíhne k zamilovaným příběhům

2. Dívčí literatura

Ladislava Lederbuchová se o dívčí literatuře zmiňuje jen okrajově, a to v tématu literatura pro děti a mládež a říká, že v této literatuře: „*zvláštní žánr tvoří dívčí román jako četba pro dospívající dívky, často s tematikou prvních milostných zkušeností*“.²² Více informací získáváme od jiných autorů. V Encyklopedii literárních druhů a žánrů Mocná a Peterka popisují dívčí literaturu či dívčí román jako román, který se především zaměřuje na osobnostní rozvoj hlavní hrdinky. Pozorujeme to však v konfrontaci s požadavky na výchovu, které vyžadují učitelé, rodiče, ale nejen ti. Dále můžeme vidět konfrontaci s vrstevnicemi. To je velmi podstatné, protože všichni, aniž bychom si to chtěli přiznat, se občas chováme tak, jak si přeje naše okolí či právě vrstevníci. Spíše naše podvědomí takto jedná. Je to totiž pro nás dobré, jak zapadnout a cítit se dobře. Tudíž i vrstevníci – ce mají na nás také určité požadavky.²³ Jeden z dalších popisů nacházíme v díle Josefa Peterky a jeho Teorii literatury pro učitele, kde uvádí, že dívčí román je: „*Žánr populární prózy určený dospívajícím dívkám, emotivním příběhem napomáhá procesu jejich osobnostního zrání. Vyvinul se ze sentimentální prózy 18. st. Protipólem je chlapecký příběh, preferující dobrodružné a detektivní náměty.*“²⁴ Abychom měli alespoň do třetice popsané, co to vlastně dívčí literatura či dívčí román je, tak se zaměříme ještě na definici Štěpána Vlašína a jeho díla Slovník literární teorie, kde uvádí, že dívčí román je takový typ, který nám popisuje především takové situace, které nám přináší

²¹ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

²² LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Praha: Nakladatelství H & H, 2002. ISBN 80-7319-020-6.

²³ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

²⁴ PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. 3. vyd. Jíloviště: Mercury Music & Entertainment, 2007, 346 s. ISBN 978-80-239-9284-7.

život a takové romány jsou určeny pro dívky v dospívajícím věku.²⁵ Vlašín dále poznamenává, že: „Vzhledem k značné žánrové nevyhraněnosti se někdy hovoří jen o „dívčí četbě“. Znakem d. r. je a) dívčí hrdinka b) exponovaná citová problematika a c) konfliktní situace vázané na typické prostředí, v nichž si hrdinka vytváří nebo osvědčuje své mravní kvality, např. škola, penzionát, ples, vstup do povolání, rodina, první citové vzplanutí, smrt rodičů atd. D. r. jehož geneze souvisí se sentimentálním románem 18. stol. (S. Richardson, J. J. Rousseau), se často nevyhnul kýčové sentimentalitě, stereotypnosti, iluzionismu, mravoličnosti, nevěrohodnosti děje a psychologické povrchnosti tedy rysům příznačným pro literární brak a pro bulvární literaturu (srov. Předválečné edice Červená knihovna, Modrá knihovna, ženské časopisy List paní a dívek, Hvězda).“²⁶ Vlašín také předkládá konkrétní dobová díla. Je řeč o 19. a 20. století, kde uvádí díla jako je například Anna ze Zeleného domu, kterou napsala anglická autorka L. Montgomeryová či se jedná o dobu Jane Eyrové, Charlotte Brontëové naopak u nás v české literatuře byla na ústupu Robinsonka, jedno z nejznámějších děl, naší známé Marie Majerové a o postup do popředí dívčího románu se snaží Stanislav Rudolf se svým dílem Nebreč, Lucie.²⁷ Určitě můžeme říci, že se to Rudolfovi povedlo, pokud se zaměříme na počet jeho děl, který je veliký. Zamilované romány si získaly velkou oblibu.

„Zamilovaný román se v evropských literaturách objevil tehdy, když se ženská populace naučila číst a začala se dožadovat „své“ četby pro útěchu a osvěžení.“²⁸

Tato citace Dagmar Mocné popisuje, kdy se v literatuře objevil zamilovaný román. Mocná poukazuje na to, že jakmile se ženská populace stala gramotnou, tak vznikl zájem o zamilované romány. Dalo by se říci, že tento zájem je naprosto přirozený, ženy většinou tíhnou k příběhům, které jsou plné lásky. Dnešní doba je již dosti odlišná tím, že máme spoustu možností k výběru vhodné literatury, která nás zajímá. Spousta žen čte knihy, které v dnešní době čtou také muži a naopak. Samozřejmě je to ovlivněno dobou a všemi možnostmi, které dnes máme. Vydává se spousta knih, jak v papírové, tak elektronické podobě. Máme spoustu knihoven, knihkupectví, lidé si knihy vyměňují apod. Otázkou je, zda lidé dostatečně čtou, ale to bychom museli zkoumat v jiné práci. Dále Mocná upozorňuje na to, že takováto literatura nevznikla pouze jen ze zájmu čtenářek, ale také

²⁵ VLAŠÍN, Štěpán, ed. *Slovník literární teorie*. 2. rozš. vyd. Praha: Československý

²⁶ VLAŠÍN, Štěpán, ed. *Slovník literární teorie*. 2. rozš. vyd. Praha: Československý

²⁷ VLAŠÍN, Štěpán, ed. *Slovník literární teorie*. 2. rozš. vyd. Praha: Československý

²⁸ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185- spisovatel, 1984.075-6.

nás odkazuje k románům do 19. století např. k Paní Bovaryové či Anně Kareninové a upozorňuje, že to nebyly knihy pouze milostné, nýbrž tam jsou zapojeny i jiné obsahové linie. Poté Mocná upozorňuje, že ne všechny čtenářky byly připraveny na mnohovýznamové knihy, ba naopak některým stačila pouze ta milostná linie. Čtenářky si rády odpočinuly, a to tak funguje i dnes. Pokud si chceme odpočinout, tak si vezmeme spíše relaxační literaturu, či takovou, u které nemusíme moc přemýšlet než nějaký thriller.

Pokud se však zaměříme na vznik dívčích románů či můžeme říci románeků. Ze začátku se jednalo spíše o románek, očitáme se v době, kdy v tomto oboru bývala známá především Eliška Krásnohorská. Podle docenta Josefa Poláka se nevěnovala pouze tomuto oboru nýbrž také pohádkám, ale samozřejmě je považována za ikonu právě dívčí četby.²⁹ Mocná ve své knize uvádí, že Eliška Krásnohorská byla vybrána na překlad dívčího románek spisovatelky Emmy von Rhodenové, který nesl název Der Trotzkopf. Toto dílo bylo považováno za nejznámější od této autorky. Tuto nabídku na překlad obdržela Krásnohorská na konci 90. let od nakladatelství, které patřilo R. Storchovi. Jelikož autorka nebyla zcela zdráva, samozřejmě jí přibýval i věk, tak byla ráda za jakoukoliv možnost práce. Sama na sobě cítila, že jí ubývají síly a na svou vlastní tvorbu již nemá myšlenky. Autorka Bohumila Šretrová ve svém díle podotýká, že Krásnohorské nešlo o to, aby Svěhlavička byla jen překlad a dokládá to takto: „*Krásnohorská zde obměňuje podle českého života, vynechává příliš naivní scény a dává veliký důraz na otázky cti a charakteru.*“³⁰ Krásnohorská je samozřejmě známá díky své spolupráci na libretech s Bedřichem Smetanou. To však v tomto čase již nebylo aktuální, Smetana touto dobou, o které se zmiňujeme, dávno nežil. Krásnohorská tudíž přivítala ve svém životě novou práci, která nebyla nijak náročná, ale především zapadala do spisovatelčina oboru, tedy literatury. Zároveň to pro ni byl příjemný přivýdělek. Krásnohorská v tom též viděla smysl pro národ, chtěla národu dopřát místo německé literatury českou. Nacházíme se v období tzv. rozkvětu „vysoké literatury“, bylo tedy jasné, že existenčně měla dobrou perspektivu ba naopak taková ta běžná četba, Mocná uvádí pojem „spotřební“, tak tu bychom sehnali samozřejmě v německém jazyce, ale jelikož nebyl dostatek, tak ji četli i ti, kteří když by byla možnost rádi četli knihu českou. Nedalo se však nic dělat, takto to v této době bylo nastaveno a Krásnohorská se to chystala změnit. Krásnohorské se

²⁹ POLÁK, Josef. *Přehledné dějiny české literatury pro děti a mládež a četby mládeže*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1982.

³⁰ ŠRETROVÁ, Bohumila. *Eliška Krásnohorská*. Praha: Orbis, 1948. Kdo je (Orbis).

věnovala spousta autorů např. profesor Josef Polák ve své knize píše, že: „*V době germanizačního náporu, kdy městské dívky a ženy četly tehdy módní německé „dívčí“ a „ženské“ romány splnila významné poslání – vytlačovala tuto četbu a učila značnou část dívčí mládeže číst českou beletrii a připravovat dívky pro příští úkoly matek a vychovatelek v rodině.*“³¹ To hodnotíme velmi kladně, že se snažila vychovávat tehdejší mládež.

Nemůžeme však říci, že Krásnohorská napsala Svěhlavičku, její pokračování a tím uzavřít její tvorbu. Tomu tak zajisté nebylo. Mezi její další díla můžeme zařadit např. Celínku či Celínčino štěstí. Nebudeme si zde však vypisovat seznam jejích děl, to si vše můžeme jistě dohledat ve spoustě zdrojích. Díky vlivu Krásnohorské, se tak spousta českých spisovatelek začala dívčí literaturou zabývat. Zájem byl až tak velký, že zapříčinil vznik knihovny s názvem Dívčím srdcím, to se pohybujeme ve 20. století, konkrétně v roce 1902. Zakladatelem této knihovny se stal J. R. Vilímek. Vývoj této české literatury však nebyl ovlivněn pouze z německé strany nýbrž také z ruské. Hlavní ruská autorka, která měla vliv na českou dívčí literaturu byla L. A. Čarská,³² Toto však nebyl jediný vliv Krásnohorské, dle Naděždy Sieglové její vliv přispěl k vzniku dívčí školy, jednalo se o gymnázium jménem Minerva. Toto byl velmi záslužný čin, protože v Rakousku – Uhersku dívčí školy nebyly, a právě toto gymnázium bylo první. Celkově Sieglová Krásnohorskou popisuje jako ženu, která velmi bojovala za ženská práva a chtěla, aby i ženy mohly být vzdělané.³³

Vrátíme-li se k předešlé kapitole, tam se nám často vyskytovalo jméno E. Marlittová. Tak zde se již tyto autorky nedají příliš srovnávat, jelikož právě německá autorka Emma von Rhodenová usilovala především o četbu, u které si dívka odpočine. Psala tedy s humorem, který však nebyl přehnaný, byl řekněme přiměřený, příběhová linka plynula lehce, tudíž knihy byly jako stvořené k relaxaci. Samozřejmě když mluvíme o dívčím románku, tak nesmějí chybět emoce, situace, které čtenářku dojmají. Tato četba by je měla svým způsobem vychovávat, ale není to striktně dané. Okrajově by jim měla

³¹ POLÁK, Josef. *Přehledné dějiny české literatury pro děti a mládež a četby mládeže: (od počátků obrození a předchůdců do vzniku socialistické literatury) vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických a pedagogických fakult studijních oborů č. 73-21.8.* Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

³² SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji.* Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0122-X.

³³ SIEGLOVÁ, Naděžda. *Nástin dějin literatury pro mládež a četby mládeže druhé poloviny 19. století.* Brno: Masarykova univerzita, 1991. ISBN 80-210-0244-1.

přinést výchovné poučení, ale především by je měla pobavit a dopřát jim odpočinek a relaxaci.³⁴

Krásnohorská a ostatní zmíněné autorky však nebyly jediné, které se spojovaly s dívčími romány. Mohli jsme se například setkat se jménem Vlasta Pittnerová, Popelka Biliánová či třeba Maryša Šárecká. Samozřejmě těch jmen je celá řada, ale naším cílem zde není vypisovat všechna jména, která se pojí s dívčí literaturou.

Pittnerovou zmiňujeme spíše proto, že je spojována s naší domovinou. Byla to velmi ambiciózní žena. Byla v kontaktu s Marií Červinkovou – Riegrovou, Mocná se domnívá, že to bylo díky jejímu otci. V rámci svého vzdělání chtěla od Červinkové půjčit Božskou komedii v českém překladu Jaroslava Vrchlického. Byl to její sen si toto dílo přečíst.

2.1. Funkce dívčího románu

Dívčí román se snaží o jakési souznění hlavní hrdinky a čtenářky. Většinou tedy hlavní hrdinka řeší nějakou záležitost či pro ni zapeklitý problém/situaci. Toto vše je však směřováno k předpokládanému věku čtenářky, který by měl být zhruba totožný s věkem hlavní hrdinky, chceme totiž, aby se čtenářka s hrdinkou ztotožnila. Mocná a Peterka, tudíž hovoří o tzv. **formativní funkci**.³⁵ „*Výchovná intence sblížuje dívčí román s dalšími formativně zaměřenými žánry populární literatury (např. s lidovýchovnou povídkou) a v rámci literatury pro mládež s protějškem – chlapeckým románem. Míra didaxe ovšem v jednotlivých údobích a u různých autorů kolísá; nad výchovností proto nezřídka převažuje odlehčená zábavnost.*“³⁶

2.1.1. Charakteristika dívčího románu

Jak již bylo naznačeno v podkapitole o funkcích dívčího románu, tak typickým charakteristickým znakem dívčího románu, jsou složité momenty a překážky, které se hlavní hrdinka pokouší řešit či se s nimi nějak vyrovnat. Může se jednat například o rozvod rodičů či jinou rodinnou záležitost, problémy s láskou či může řešit věci týkající

³⁴ MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

³⁵ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

³⁶ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

se školního/studijního života. Mocná a Peterka to nazývají termínem **konfliktní situace**.³⁷ Zaměříme-li se na dívčí román z pohledu, zda máme nějaké „druhy“ těchto příběhů, odkážeme se opět na Encyklopedii literárních druhů a žánrů, kde Mocná a Peterka rozlišují dva typy příběhů, z nichž jeden nazývají příběhem kultivačním a druhý emancipačním. K těmto dvou typům nám zároveň popisují, jaké jsou jejich hlavní hrdinky. Co se týče kultivačních příběhů, tak podle Mocné a Peterky hlavní hrdinky jsou: „nezdárné uličnice se „zlatým srdcem“. Pokud však mají zodpovědnou výchovu, časem pak také získávají důležité životní zkušenosti a toto všechno ovlivňuje to, že z takovýchto hrdinek se stávají velmi chytré a nadané ženy. Kdežto hlavní hrdinky emancipačních příběhů Mocná a Peterka popisují jako: „plachá „ošklivá káčátka“. Časem se z nich ale stávají ženy, které jsou velmi talentované, nadané a v životě velmi úspěšné.³⁸ Další důležitou charakteristikou dívčího románu je jeho děj, na který je kladen důraz, z tohoto důvodu řadíme tento román k populární literatuře.³⁹

2.1.2. Příběh první lásky

Je jisté, že hlavní hrdinky během těchto příběhů dospívají i tímto se ztotožňují s našimi čtenářkami. Dospívání je velmi důležitou etapou v životě ženy. Odehrává se zde spousta důležitých životních kroků a do toho spadá také první láska a s ní další související záležitosti a události. V některých dívčích románech se první láska stává právě tím hlavním tématem a čtenářky k němu velmi tíhnou. Mocná a Peterka uvádějí, že u starších románů se jako s objektem lásky neboli protějškem naší hlavní hrdinky, setkáváme spíše se staršími muži, kteří již mají zkušenosti a jsou tudíž připraveni chránit svou ženu a připravit ji na budoucí život, hlavně jsou hmotně zabezpečeni, což bylo v té době důležité. Dívčí romány většinou končí dobrým koncem neboli **happy endem**, jak uvádějí Mocná s Peterkou, dále nám naznačují, že pokud je román úspěšný, tak se častokrát můžeme dočkat pokračování a někdy se z toho může stát až několikasvazková série.⁴⁰ Podobně o tom píše též Urbanová: „Časté je opakování základních znaků, životních schémat a vzorců, opakování v lexiku a stylistických prostředcích, oblíbené je navozování

³⁷ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

³⁸ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

³⁹ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

⁴⁰ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

*jednotlivých příběhů (vznik sérií, seriálů, edičních řad).*⁴¹ S tím se můžeme setkat i dnes, že román je tak úspěšný a čtenáři tak dobře přijat, že autoři prostě pokračují v tom, co již započali.

2.2. Charakteristika literatury s dívčí hrdinkou

Literatura s dívčí hrdinkou, jak je již napsáno nám naznačuje, že to není literatura výhradně pro ženy či dívky, ale vystupuje tam dívčí hrdinka. To že tam vystupuje dívčí hrdinka, nevylučuje to, že by knihy nemohli číst chlapci. Možné to samozřejmě je, opět když se odkážeme na dnešní dobu, tak můžeme pozorovat, že například ženská postava může být detektiv apod. V dřívější době tomu tak nebylo, a pokud se podíváme například na dílo Elišky Krásnohorské – *Svéhlavička*, tak už zde bychom viděli, že pravděpodobně toto nebyla literatura pro chlapce, nejspíše by ji ani nechtěli číst.

Pokud se však podíváme na „definici“ Svatavy Urbanové v její knize *Historický vývoj žánrů v literatuře pro mládež – antologie*, tak se dozvídáme, že literaturou s dívčí hrdinkou: „*míníme zpravidla román nebo novelu s uměleckými ambicemi, která se pohybuje v dimenzích společenské nebo psychologické prózy*“.⁴²

2.3. Vývoj dívčí literatury

Jako každá literatura, tak i dívčí literatura/ próza/ dívčí romány/ romány s dívčí hrdinkou, máme proto spoustu názvů, prošla určitým vývojem. Takto je to v pořádku, protože i literatura se přizpůsobuje své době, autoři píší tak, jak to od nich čtenáři očekávají a co hlavně chtějí a zajímá je. U našeho tématu, u dívčí literatury je to dokonce žádoucí, doba se vyvíjí a dnešní čtenářky řeší trochu jiné situace než dříve, od toho se také odráží současná literatura. Mocná a Peterka píší, že: „*Geneze dívčího románu souvisí se sentimentální prózou 18. stol. (S. Richardson: Clarissa aneb Historie mladé dámy, 1748) a volněji i s výchovnou četbou (např. Defoeův Rodinný učitel, 1715, 1718).*“⁴³

Podle Urbanové literaturu s dívčí hrdinkou můžeme rozdělit na několik období.

⁴¹ URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež-antologie: žánry, osobnosti, díla*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1998, 173 s. Učební texty Ostravské univerzity. ISBN 80-7042-136-3.

⁴² URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež-antologie: žánry, osobnosti, díla*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1998, 173 s. Učební texty Ostravské univerzity. ISBN 80-7042-136-3.

⁴³ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

2.3.1. Meziválečné období

Pokud bychom začali dívčími romány v meziválečném období, tak se často odehrávají ve školském/studentkém prostředí. „*Na rozdíl od oddechové četby sešitových řad Večerů pod lampou, Červené knihovny a Modré knihovny, určených ženám, kde se čtenářky setkávaly s opakovanými problémy typu, jak se dobře provdat, jak nenadále potkat štěstí, zobrazují dívky jako vnímavé bytosti, které obhajují svou životní pozici a sociálně se chtějí emancipovat. Společným znakem je však nadále altruismus a happyend.*“⁴⁴

Dle Urbanové v meziválečném období byla velmi oblíbená ruská spisovatelka Lydie Čarská, jejíž překlady vycházely v edici Dívčí srdce v nakladatelství ve Vilímkově, stejně tak jako další desítky titulů, toto se odehrávalo v letech 1902-1918. Poté co shledáváme za modernější, tak to je edice Knihy nové dívčí generace, které vycházely v nakladatelství B. Smolíkové – Mečířové, dále edice Radostné mládí. Dále se setkáváme se jménem Jaromíra Hüttllová, rodným jménem Jaromíra Eliášová, byla to česká pedagožka pro střední školy, byla to též spisovatelka a překladatelka němčiny a francouzštiny. Mezi její nejznámější díla patří: Jarčina píseň (1931), Dáša, pražská studentka (1921) a spousta dalších. Jedním z dalších důležitých jmen tohoto období je Josef Roden. Jednalo se o tiskaře, jehož romány byly spíše veselejší, než že by zacházely do psychologické stránky postav. Jeho nejznámějším dílem je seriál o Irče. V této práci budou uvedeny pouze některé tituly. Např. Irčin román z roku 1917, Irča v hnízdečku (1926) či Irčino tajemství (1929). Či jméno Vilém Neubauer a jeho Sextánky z roku 1925. Mezi další významná jména tohoto období s jistotou řadíme Marii Majerovou (1882-1967) a její legendární Robinsonku z roku 1940. Dále pak Božena Benešová (1873-1936) a její dílo Don Pablo, don Pedro a Věra Lukášová. V jejích dílech se odrážejí počátky, kdy dívčí hrdinka není obklopena milující a šťastnou rodinou, ale objevuje se zde rodinné nepochopení některého z členů.⁴⁵

Obdobně se o tomto období vyjadřují také Mocná a Peterka. Uvádějí, že: „*Pro etablování dívčího románu jako zvláštního žánru má u nás na počátku 20. stol. klíčový*

⁴⁴ URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež-antologie: žánry, osobnosti, díla*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1998, 173 s. Učební texty Ostravské univerzity. ISBN 80-7042-136-3.

⁴⁵ URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež-antologie: žánry, osobnosti, díla*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1998, 173 s. Učební texty Ostravské univerzity. ISBN 80-7042-136-3.

význam edice Vilímkova nakladatelství *Dívčím srdcím*.⁴⁶ Dále hovoří o tzv. „zlaté éře“ dívčího románu právě v námi uváděném meziválečném období. V této době vycházely až desítky titulů za rok.⁴⁷

Podle Mocné a Peterky: „*K oblíbě žánru přispívá i pohotová reakce na proměnu životního stylu po skončení I. světové války; hrdinkou nového typu se stává středoškolská studentka, nezřídka žijící v městě, umělecky nadaná, prakticky podnikavá, otužilá a sportovně založená. Dívčí román vede dívky stále výrazněji k samostatnosti a odpovědnosti za vlastní život také v souvislosti s ekonomickou krizí 30. let, která je nutí stát se spoluživitelkami rodin ohrožených nouzí. Masovou produkci dívčího románu ovšem po celé meziválečné období provází permanentní kritika z řad učitelů, knihovníků a osvětových pracovníků, vytýkajících jí mělkou sentimentalitu. K překonání zmíněných nešvarů a k **umělecké rehabilitaci** žánru mířily novelistické prózy Don Pablo, don Pedro a Věra Lukášová (1936) B. Benešové, Robinsonka (1940) M. Majerové či Předtucha (1942) M. Pujmanové. Parodický záměr sledoval román Dájo, nevolej*

*B. Sílové (kritickou distancí v druhém přepracovaném vydání r. 1947 ještě zvýrazňující). Osobitě lyrizujícím zhodnocením dívčího románu je Sedmikráska (1925) J. Durycha.*⁴⁸

Sirovátka nám ve své knize *Literatura na okraji* přibližuje, jak zhruba vypadal zájem o dívčí četbu: „*Mezi válkami se dívčí četba stala pedagogickým problémem. Tyto sentimentální románky prý četlo až 52 % dívek, jak na to poukazuje třeba anketa O dívčí četbě, vycházející v časopise pro dětskou literaturu Úhor (1931,1932). Dívčí románky sice silně ovlivňovaly mladé čtenářky, avšak toto působení bylo zastíněno ještě jinou četbou: totiž ilustrovanými časopisy, jako byly Hvězda, List paní a dívek, Pražanka, Moravanka.*⁴⁹

⁴⁶ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

⁴⁷ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

⁴⁸ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

⁴⁹ SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0122-X.

2.3.2. Po roce 1945

Dalším důležitým obdobím v tématu dívčí literatury je bezpochyby rok 1948 respektive situace po roce 1948. Mocná a Peterka popisují toto období jako snahu o vytěsnění populární beletrie. Dochází též ke snížení, které bylo výrazné, ve vydávání dívčího románu. Ovšem když se překleneme přes rok 1948, tak tam došlo k úplnému přerušení až zastavení.⁵⁰ Urbanová zmiňuje nakladatelství, která byla soukromá, ta byla po roce 1945 úplně zrušena a literatura pro dívky byla často označována jako braková. To velmi souviselo s tím, že této literatury vycházelo moc. Vycházely knihy, tyto příběhy vycházely též v sešitových vydáních a byla to též záležitost velice komerční.

V této době byla častým tématem rovnoprávnost mezi ženami a muži, co se týče politické a kulturní situace, nebyla to však nijak složitá podoba. Nebylo považováno za vhodné řešit téma dívčího dospívání. Na dívku bylo spíše nahlíženo jako na spoluúčastníka mladých kolektivů jakožto ve školách či např. pionýrských táborech. Do popředí se dostal mladý člověk bez bližšího specifikování, neřešila se pohlavnost či jiné odlišnosti, středem pozornosti byl obecně mladý člověk. Mladý člověk měl být zdravý a primárně hledět na budoucnost, kdežto v dívčích románech se kladl důraz na přítomnost.⁵¹

„Koedukovaná výchova pokládala specifickou četbu pro dívky jako buržoazní přežitek.“⁵² Těmito slovy popisují Mocná a Peterka dívčí literaturu.

Naopak Urbanová uvádí, že: *„Několik let se prosazovalo právo na existenci. tzv. dívčí literatury, románu s dvojí určeností (hrdinky a recipientky), a tím také vymezení objektu a subjektu výpovědi. Dominantou dívčích románů bylo naplňování životní funkce, ztvárnění specifických problémů dívčího dospívání a ženskosti. Situaci komplikoval fakt, že společensky postulované požadavky na formování dětské osobnosti a přiznání*

⁵⁰ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

⁵¹ URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež-antologie: žánry, osobnosti, díla*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1998, 173 s. Učební texty Ostravské univerzity. ISBN 80-7042-136-3.

⁵² MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

*individuálních zvláštností dívek protiřečily. Starší romány nesměly vycházet v reedicích a nové nebyly několik let vydávány.*⁵³

Druhá polovina 50. let byla podle Mocné a Peterky přívětivější. Objevil se způsob psaní, který byl mnohem autentičtější a cílem bylo, přilákat generaci mladých čtenářek.⁵⁴

Hlavní představitelkou tohoto období byla Helena Šmahelová, které se v této práci budeme věnovat podrobněji.

2.3.2.1. Helena Šmahelová

Helena Šmahelová se podle Slovníku českých spisovatelů narodila v Řestokách u Chrudimi a zemřela v Rakovníku. Šmahelová byla především autorkou knih pro mládež, ale také pro děti. Ve svých prózách často používala psychologii. Že Šmahelová tíhla k literatuře je zřejmé i z toho, že se vyučila v knihkupectví.⁵⁵

O Heleně Šmahelové píše též Svatava Urbanová, která Šmahelovou považuje za jednu autorku, která se dokázala prosadit v 50. letech. V roce 1956 autorka představila svůj román *Mládí na křídlech*, který byl velmi kladně přijat čtenáři a kritika tento román shledala jako román s dívčí hrdinkou. Následující rok patřil románu *Velké trápení*, kterému se budeme později věnovat podrobněji. Urbanová též podotýká, že konce děl Heleny Šmahelové bývají kladné, většinou se nachází přijatelné řešení nebo dochází k usmíření. Samozřejmě, že těmito díly autorka neskončila, pokračovala řadou dalších děl, jako např. v roce 1959 napsala knihu *Magda*, která byla na pokračování, rok 1960 *Dva týdny prázdnin – pokračování Magdy* a dalším pokračováním bylo *Jsem už velká dívka* z roku 1963.

Jméno Helena Šmahelová se také objevuje v knize *Čeští spisovatelé literatury pro děti a mládež*. Doslova se zde o Šmahelové píše: „*Autorka psychologických a společenských románů a povídek, významná představitelka poválečné prózy pro děti a mládež, tematicky soustředěná zvláště na otázky rodinných vztahů. Průkopnický zásahla především do žánru románu s dívčí hrdinkou, který obohatila o psychologickou analýzu*

⁵³ URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež-antologie: žánry, osobnosti, díla*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1998, 173 s. Učební texty Ostravské univerzity. ISBN 80-7042-136-3.

⁵⁴ MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

⁵⁵ VAŇKA, Václav a Věra MENCLOVÁ. *Slovník českých spisovatelů*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Libri, 2005, 822 s. ISBN 80-7277-179-5.

prožitků románového hrdiny a jeho širší vsazení do společenských kontextů.“⁵⁶ Byla to žena velice produktivní, psala příspěvky nejen do Lidových novin, ale třeba také do Kytice, Zlatého máje či jiných časopisů tehdejší doby. Za její úspěchy též následovaly krásné životní odměny jako například její jmenování zasloužilou umělkyní v roce 1975. O rok později přišla další odměna, a to cena s názvem „cena Marie Majerové“. Šmahelová samozřejmě nepublikovala pouze v časopisech, její jméno se též objevovalo ve sbornících, jako byly například Pohádky kolem nás nebo Zahrada snů. O tom, že Šmahelová byla úspěšnou autorkou svědčí též mnohačetné překlady jejích děl. Byla překládána do spousty jazyků, hlavně tedy do angličtiny, němčiny apod. Za začátky její kariéry vidíme především povídky kratšího formátu, ale také fejetony⁵⁷ Chaloupka též uvádí, že Šmahelová byla ovlivněna dětstvím, ne úplně dobře a říká: „*Ovlivněna tímto východiskem vyslovuje Š. ostře odmítavý soud nad přízračným světem maloměstství, proti němuž staví životní pocit mladého člověka, ještě nevrostlého do zvykových okovů maloměstské společnosti.*“⁵⁸ Chaloupka chtěl poukázat, že Šmahelová uměla vyjádřit svůj postoj k daným záležitostem.

Chaloupka také zdůraznil potřebu navázání kontaktu se čtenářem, samozřejmě mladým, a zajisté se mělo jednat o vznik přímého kontaktu, který byl velice důležitý, což Šmahelová dokázala splnit.⁵⁹

Helenu Šmahelovou též uznával Z. K. Slabý, který se vyjádřil k její tvorbě takto: „*Za nejvýznamnější práce tohoto druhu bývá právem považováno dílo Heleny Šmahelové. Označovat je jako dívčí romány by ovšem nebylo spravedlivé, protože s žánrem tradičně takto nazývaným mají společný jediný rys: dívčí hrdinku.*“⁶⁰ Slabý Šmahelovou přijímal jako skvělou autorku, její díla považoval spíše jako romány s dívčí hrdinkou než jako dívčí romány. S tímto názorem se též shoduje Miroslava Genčiová, která to popisuje takto: „*Šmahelová nevyvazuje své postavy ze vztahů s ostatními vrstevníky, naopak v některých svých dílech zobrazuje vznik a stmelování dětského kolektivu, vedeného společným cílem, úkolem, kde hra přerůstá v mravně společensky*

⁵⁶ CHALOUPKA, Otakar, ed. *Čeští spisovatelé literatury pro děti a mládež*. Praha: Albatros, 1985.

⁵⁷ CHALOUPKA, Otakar, ed. *Čeští spisovatelé literatury pro děti a mládež*. Praha: Albatros, 1985.

⁵⁸ CHALOUPKA, Otakar, ed. *Čeští spisovatelé literatury pro děti a mládež*. Praha: Albatros, 1985.

⁵⁹ CHALOUPKA, Otakar, ed. *Čeští spisovatelé literatury pro děti a mládež*. Praha: Albatros, 1985.

⁶⁰ SLABÝ, Zdeněk Karel. *Dívky pro román: sborník statí*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1967, 176 s. Knižnice teorie dětské literatury.

prospěšné dílo.“⁶¹ Genčiová též upozorňuje na autorčino umění věnovat se psychice postavy a dokládá to takovýmto popisem: „Právě tento analytický ponor do vnitřních prožitků mladé hrdinky, do jejich složité vazby na nezkrášlený, mnohotvárný a také všelijak zraňující svět, mnohdy tvrdý boj o realizaci představ o životě i o dosažení cílů – to je, co vymanilo, díky Heleně Šmahelové, poválečnou literaturu o dospívání, jak bychom snad po právu měli nazývat „literaturu s dívčí hrdinkou“, ze zajetí sentimentálních schémat a pevně ji zařadilo do oblasti realistické hodnotné umělecké prózy, jejíž specifickými rysy jsou: schopnost psychologické analýzy vnitřního života postav, mnohdy uskutečňovaná přes sebevypověď dospívajících hrdinek; lyrický citový vztah autora k postavám, soustředění na krátký, avšak z hlediska vývoje hrdiny nebo hrdinky významný úsek života, na přelomnou dobu dospívání.“⁶²

2.3.3. 60. léta

Urbanová uvádí, že v 60. letech se v literatuře často řešily problémy a zacházelo se do psychologie. Samozřejmě se to odrazilo též v dívčí literatuře. Řešily se rodinné problémy, objevovaly se různé komplexy hlavních hrdinek a celkově se zhoršila kvalita prostředí pro dívčí postavy ať už například ve školském prostředí či v rodinném zázemí. Docházelo k různým střetům mezi postavami, např. s rodiči, pedagogy atd.

Téma se pokusila zachytit Iva Hercíková, která napsala trilogii „Nataša“, první kniha nese název „Pět holek na krku“ z roku 1966, druhá kniha „Trest“ a trilogii doplňuje kniha nesoucí název „Druhá láska“.⁶³ Iva Hercíková byla ve své době velmi vlivnou autorkou. V 60. letech začíná působit jeden z nejznámějších autorů dívčí literatury, a to Stanislav Rudolf. Jak již bylo zmíněno, tak Stanislav Rudolf patřil a patří mezi autory dívčí literatury, které nelze opomenout, tudíž se mu tato práce bude věnovat více.

⁶¹ HOLEJŠOVSKÁ-GENČIOVÁ, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež (ve srovnávacím žánrovém pohledu): vysokoškolská učebnice pro studenty filozofické fakulty studijního oboru moderní filologie*. Praha: SPN, 1984. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

⁶² HOLEJŠOVSKÁ-GENČIOVÁ, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež (ve srovnávacím žánrovém pohledu): vysokoškolská učebnice pro studenty filozofické fakulty studijního oboru moderní filologie*. Praha: SPN, 1984. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

⁶³ URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež-antologie: žánry, osobnosti, díla*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1998, 173 s. Učební texty Ostravské univerzity. ISBN 80-7042-136-3.

2.3.3.1. Stanislav Rudolf

Stanislav Rudolf, jedna z nejdůležitějších osobností dívčí literatury. Rodným městem Stanislava Rudolfa je Jičín. Do české literatury se zapsal především jako autor dívčích románů či rodinných příběhů. Ve Slovníku českých spisovatelů se dozvídáme, že při zaměstnání studoval český jazyk. Byl též redaktor Pionýrských novin. Podle vlastních románů napsal spoustu filmových scénářů. Mezi první řadíme *Metráčka*, celým názvem „*Metráček aneb nemožně tlustá holka*“ z roku 1969.⁶⁴ Urbanová uvádí další díla Stanislava Rudolfa, pokračování *Metráčka* z roku 1977 nese název „*Metráček aneb Kosti jsou vrženy*“. Urbanová též poukazuje na to, co Rudolf přinášel do dívčí literatury, upozorňuje na to, že při začátcích jeho tvorby si držel odstup od emočních výlevů, nepouštěl se do krizí, které by byly emotivně zasaženy. Naopak dokázal předvést svůj cit pro dějovou linku, která často bývala akční. Rudolf byl též schopný v komunikaci, byl mistr v zachycování dialogů, které působily jako živé.⁶⁵

Urbanová též vystihuje Rudolfův cit pro autentičnost: „*Autentičnost se projevuje ve využití lexikálních a frazeologických prostředků i v morfologii a syntaxi (nespisovná a hovorová slova, jednoduchá stavba vět a souvětí v přímé řeči), v tom, že má smysl pro situační a jazykovou komiku, kontrastující umělému sentimentu.*“⁶⁶

Jak jsme si již ukázali, tak bychom Stanislava Rudolfa mohli označit jako „mistra“ v oblasti dívčích románů. Uveďme si tedy ještě některá jeho známá díla, jako jsou např.: *Nebreč, Lucie!* z roku 1972, dále pak *Kopretiny pro zámeckou paní* (1973), *Údolí krásných žab* (1974), *Miliónová holka* (1976) a spousta dalších děl pro něj typických.

Dalším autorem, který nám předkládá jakýsi popis Stanislava Rudolfa je Otakar Chaloupka, který ve své knize *Čeští spisovatelé literatury pro děti a mládež* píše: „*Autor povídek, románů a televizních her pro mládež, v nichž za navenek všedními ději života, rodiny a školy nebo mládežnického kolektivu sleduje obecnější procesy spjaté s utvářením charakteru mladého člověka; od konce sedmdesátých let se obrací soustavněji také*

⁶⁴ VAŇKA, Václav a Věra MENCLOVÁ. *Slovník českých spisovatelů*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Libri, 2005, 822 s. ISBN 80-7277-179-5.

⁶⁵ URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež-antologie: žánry, osobnosti, díla*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1998, 173 s. Učební texty Ostravské univerzity. ISBN 80-7042-136-3.

⁶⁶ URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež-antologie: žánry, osobnosti, díla*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1998, 173 s. Učební texty Ostravské univerzity. ISBN 80-7042-136-3.

k tvorbě pro dospělé čtenáře.“⁶⁷ Takto Stanislava Rudolfa vystihuje Otakar Chaloupka. Bezpochyby nemůžeme jinak než s autorem souhlasit. Stanislav Rudolf je ikonou dívčí literatury.

2.3.4. 90. léta

V devadesátých letech se ukazuje, že autoři šedesátých let a autoři, kteří publikovali po roce 1948 jsou stále aktuální, jelikož jejich díla i nadále vychází v reedicích. Je řeč o autorech, jako je Helena Šmahelová, Stanislav Rudolf, Iva Hercíková, Jarmila Dědková apod.

Podle Urbanové se v dívčí literatuře v devadesátých letech začínají řešit dobové problémy, které jsou aktuální. Důležitým aspektem bylo, že se začalo otevřeně mluvit o sexualitě, což se až do této doby v dívčím románu skutečně nevyskytovalo. Toto téma samozřejmě bylo pro dívky výchovné a potřebné.

Urbanová předně uvádí autorku Evu Bernardinovou, která napsala sérii románů, ve kterých vystupuje hlavní hrdinka Blanka, jako příklad můžeme uvést: Blanka, obyčejná holka z roku 1993 či Blanko, usmívej se (1994). Toto jsou romány, v nichž Bernardinová píše příběhy, ve kterých se řeší milostné situace, rodinné trable, naráží též na drogovou tematiku.⁶⁸

Jak již bylo naznačeno mezi přední autorky devadesátých let patřila Eva Bernardinová.

Otakar Chaloupka popisuje Evu Bernardinovou takto: „*Básnířka a prozaička, která svým pojetím kroniky z venkovského života dětí charakteristickým způsobem ovlivnila soudobou příběhovou prózu a vnesla do ní nové látkové prvky i výrazové postupy, především zřetel k sociální skutečnosti dnešního dítěte.*“⁶⁹ Bernardinová je příkladem toho, jak se tato literatura postupně měnila, mění se nám i hlavní postavy, jejich chování a dobové problémy.

Autorka do literárního světa vstoupila poezií, ale tou se tato práce zabývat nebude. Zaměříme se převážně na její prozaické umění, kde se hodně zaměřovala na mládež.

⁶⁷ CHALOUPEK, Otakar, ed. *Čeští spisovatelé literatury pro děti a mládež*. Praha: Albatros, 1985.

⁶⁸ URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež-antologie: žánry, osobnosti, díla*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1998, 173 s. Učební texty Ostravské univerzity. ISBN 80-7042-136-3.

⁶⁹ CHALOUPEK, Otakar, ed. *Čeští spisovatelé literatury pro děti a mládež*. Praha: Albatros, 1985.

Čtenáři byla přijata velmi kladně a sklídila zasloužený úspěch. Bernardinová uměla vytvořit vztah čtenáře k danému textu, což je u této četby velmi důležitým momentem. Kladné určitě u této autorky bylo též to, že nepsala jen tak pro nějakou příležitost, ale proto, že ji to naplňovalo a dělalo radost.⁷⁰

2.4. Literatura na okraji?

Autor Oldřich Sirovátka ve své knize *Literatura na okraji* hovoří o tzv. paraliteratuře, která je popisována tak, že je závislá na národní literatuře, nýbrž na jejím vývoji či jejím stavu. Naším žánrem je dívčí literatura a označujeme ji též jako konzumní četbu. Zmiňujeme to proto, aby bylo jasné, že v konzumní literatuře nám nejde tolik o vývoj ba naopak právě o žánr. Dále zmiňuje, že též závisí na vkusu čtenáře, pohlaví a dalším kritériem může být věk či místo pobytu. Je rozdíl, když člověk žije na vesnici nebo ve městě, pravděpodobně i to je důvod, který částečně ovlivní čtenářův výběr.

Sirovátka upozorňuje, že rozlišujeme určité druhy v konzumní literatuře, konkrétně dva. Jedná se o takovou literaturu, která je v prvním případě založena na „romantice činů“ a v druhém případě jde o „romantiku citů“, která vyjadřuje povahu této literatury. Sirovátka však poukazuje na to, že tyto dva druhy konzumní četby odpovídají vkusu odlišného pohlaví a následně muže řadí k „romantice činů“ a jak je již evidentní, tak „romantika citů“ je spojována s ženami či dívkami.⁷¹

Dle těchto kritérií a daných informací Sirovátka uvádí, že: *„Podle toho se rovněž řídí reklama a nabídka nakladatelů a knihkupců. Od časů, kdy na literárním trhu paraliteratura nabyla vrch, vycházely nejrůznější knižnice a edice četby dobrodružné, kriminální, milostné, ženské, dívčí; ty rozdělovaly čtenáře na různé okruhy a pomáhaly jim vyhledávat onen typ četby, o níž měli zájem.“*⁷²

Je zřejmé, že nakladatelé a knihkupci tíhnou k tomu, co čtenáře zajímá, baví, a také co se dobře prodává a je i pro ně výhodné. Samozřejmě, že nebudou všude pouze knihy, které nikoho nezajímají a nemizí z knižních pultů či leží v regálech knihoven.

⁷⁰ CHALOUPKA, Otakar, ed. *Čeští spisovatelé literatury pro děti a mládež*. Praha: Albatros, 1985.

⁷¹ SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0122-X.

⁷² SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0122-X.

I ženské romány neměly jaksi jen jednu „tvář“, bylo jich hned několik. Mezi ty hlavní budeme řadit tzv. román vesnický nazývaný též selský. Jak již z názvu vyplývá, tak prostředí těchto románů bude především statek, nějaká chalupa či například to může být zámek. Sirovátka však zdůrazňuje, že většina té sentimentální literatury byla často spojována s městským prostředím, které bylo považováno jako určité dekorum. Dle Sirovátky není toto městské prostředí vyloučeno, ale říká, že snaha autorů byla ho zromantizovat či nějakým způsobem oživit a tím upoutat pozornost. Postavy popisuje tak, že cílem bylo, aby to byli něčím výjimeční lidé ať už v jakékoliv oblasti. Tady můžeme vidět, že to je jedním ze znaků postav, který můžeme porovnávat, dříve v takovéto literatuře převažovaly výjimečné postavy, v dnešních románech se často setkáváme s obyčejnými hrdiny. Často jsme v románech mohli pozorovat dramatickost či poetičnost. Však příchodem dvacátých a třicátých let probíhala určitá modernizace literatury pro ženy. Bylo zjevné, že se do této četby zapojovaly i jiné oblasti než pouze láska. Jedná se nám především o již zmíněnou modernizaci, zapojení např. sportu, filmu, divadla, ale i studentských záležitostí. Sirovátka též zmiňuje původ této „literatury na okraji“: *„Kořeny románů pro ženy tkvěly hlavně v cizině; zejména německý, francouzský a anglický sentimentální milostný román působil na domácí autory, i když nalézali poučení i v české konvenční próze starší a novější. Tato spojitost domácí linie s literárním děním v cizině je vidět na vývoji české dívčí četby, která představuje zvláštní odrůdu ženského románu.“*⁷³

Sirovátka též zmiňuje čím to je, že dívčí literatura měla takový úspěch. Vysvětluje to tak, že tato literatura je triviální, ale především je zábavná, což krásně vystihuje to, proč k ní čtenářky tak tíhnou. Dále vyzdvihuje děj, který je většinou velmi obohacen o kvalitní zápletky, tím román nabývá na jakési tajuplnosti.⁷⁴

Samozřejmě, že si čtenářka vybírá knihy tak, aby pro ni byly zajímavé. Chce s postavami prožívat jejich životy, a to můžeme říci, že se nezměnilo ani dnes. Je důležité, aby autoři popisovaly postavy a situace živě, jelikož čtenářka si poté připadá jako samotná účastnice. Samozřejmě, že to není jednoduché vždy takto postavy vykreslit, ale pokud se to podaří, je to vždy záruka většího úspěchu. A čtenářky jsou více vtaženy do děje.

⁷³ SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0122-X.

⁷⁴ SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0122-X.

Praktická část – Rozbor hlavních postav

Tato část práce bude rozdělena na dvě poloviny. První část této práce se bude zabývat jednotlivými literárními díly známých autorek dívčí literatury, konkrétně hlavními dívčími postavami. Cílem bude porovnat jednotlivé knihy a najít rozdíly mezi dívčími hrdinkami. Postavy budou detailně popsány, jejich vlastnosti a chování. Nejprve bude každá vybraná kniha popsána zvlášť. V krátkosti si popíšeme téma, kterého se kniha týká, a poté přejdeme k samotnému rozboru dívčí hrdinky. Po vypracování všech vybraných knih se přesuneme k porovnávání postav mezi jednotlivými knihami. Přehledně vypracované rozdíly poté shrneme v dílčím závěru. U každé knihy si uvedeme ukázky. V práci též bude přiložen seznam rozebíraných knih.

V druhé části se zaměříme na výsledky, týkající se dotazníku ohledně dívčí literatury. Dle přehledných grafů se seznámíme s odpověďmi respondentek, které budou příčně okomentovány. Dotazník najdeme v přílohách.

V neposlední řadě si celou praktickou část shrneme.

3.1. Svěhlavička – Eliška Krásnohorská

Jméno Eliška Krásnohorská se několikrát objevilo v teoretické části, tudíž tady nebude nijak detailně probíráno. Její Svěhlavička je proslulé dílo, které je s ní často spojováno. Svěhlavička s podtitulem Příběh z penzionátu vyšla poprvé v roce 1899. V této práci se pracovalo s knihou vydanou v roce 1968, vydalo ji nakladatelství Růže v Českých Budějovicích.

3.1.1. Popis knihy

První vydání této knihy nás zavádí do 19. století. Hlavní hrdinka vyrůstá s otcem, o maminku přišla, když byla ještě malá. Příběh začíná na statku Jasanov, kde naše dívčí hrdinka žije společně otcem, nezůstali však sami, žije tu s nimi otcova nová manželka, tudíž nevlastní matka hlavní postavy, paní Menšíková. Časem je však hlavní postava přemístěna do penzionátu, kde jí začíná úplně nový život. Jelikož hlavní hrdinka vyrůstá jako jedináček, otec v ní navíc vidí svou první ženu, která mu zemřela, tak má vše, na co si vzpomene, tatínek jí nedokáže nic odepřít, a to není výchovné. Co se může z takového dítěte stát, když se mu vše dovolí a má vše, na co si pomyslí?

3.1.2. Hlavní postava

Naše hlavní hrdinka se jmenuje Zdenka. Jak již bylo zmíněno, žije s otcem a jeho novou ženou, paní Menšíkovou. Zdenka jako jedináček je rozmazlená, má vše po čem touží. Její nová maminka se snažila o to, aby ty dvě spolu byly schopné vycházet, ale ne vždy se to dařilo. Samozřejmě, že dívka byla zmatená a více se do sebe uzavírala, byla zvyklá mít otce pro sebe, a nakonec se v jeho životě objevila nová žena, která pro něj znamenala hodně, stejně jako její maminka a ona. Tudíž Zdenka trochu žárlila a její uzavřenost nedovolovala nějaké blízké kontakty či důvěrné rozhovory. Nebylo vidět žádných znaků lásky. Se svými domácími učiteli neměla dvakrát dobré vztahy, většina těch učitelů nakonec utekla. Na statku, kde žijí s nimi žije také učitel, který zůstal, jmenuje se Kročínský. Je velmi dobromyslný, tolerantní a ve vztahu ke Zdence často shovívavý, choval k ní otcovskou lásku.

Zdenka přijímala lásku, ale čím více všeho měla, tím to s ní bylo těžší. Dalo by se říci, že jim dcerka přerůstala přes hlavu, což nikdy není dobré. Muselo se to nějakým způsobem řešit a ve své době bylo nejlepším řešením umístit Zdenku do penzionátu. Zdenka samozřejmě protestovala a přemlouvala tatínka, aby ji nikam neodkládal. Otec to v určitých chvílích nezvládal úplně nejlépe, skutečně se cítil tak, že Zdenku odkládá, ale nakonec si řekl, že je to pro dceřino dobro. Bylo načase, aby si uvědomila, že se vše nebude zaměřovat pouze na ni.

Když Zdenka zjistila, že se svým odjezdem do penzionátu opravdu nic neudělá, nezbyvalo jí nic jiného než se s tímto postupem smířit. Udělala, co bylo nezbytné, a odjela. Najednou se ocitla v cizím prostředí plném cizích lidí. Zjistila, že se toho má hodně co učit.

Nejprve Zdenka do penzionátu nechtěla, ale rychle si zvykla. Našla si přítelkyni Ellen, se kterou sdílela jeden pokoj. Ellen byla americké národnosti a byla též sirotek. Ta se smířila se svým životem, věděla, že již nemá žádnou rodinu, o to více však byla vděčná za to, že v penzionátu má přítelkyně a učitelky, které ji mají rády.

Pro Zdenku byl pobyt v tomto penzionátu velice prospěšný. Dokázala se výrazně změnit, získala zkušenosti a naučila se spoustu věcí.

3.1.3. Shrnutí hlavní postavy

Hlavní postava Zdenka prošla během příběhu velkou změnou. Na začátku byla **rozmazlená**, někdy působila až jako **nevychovaná a sobecká**. Občas **se chovala** k lidem ve svém okolí **zle**, například ke svým učitelům či nevlastní matce. Přejít na penzionát Zdence ukázal úplně jiný pohled na svět. Začala tam být **přátelská a pracovitá**. Naučila se spoustu věcí a stal se z ní lepší člověk. Můžeme říci, že Eliška Krásnohorská toto přesně chtěla. Vnukla postavě určitou individualizaci. Postava zažívala situace nejen humorné, ale také došlo na lásku, což je pro Krásnohorskou typické. Následující ukázka přiblíží Zdenčin pobyt v penzionátu po čtrnácti dnech: „*Čtrnáct dní uplynulo od Zdenčina přijetí do penzionátu. Mnoho trpkých slz vyplakala za ten krátký čas, který jí připadal jako věčnost, a často, přechásto měla již namočené péro, chtějíc psát otci, aby pro ni přijel, že chce domů. Jen proto, že ostýchala matky, neučinila tak. Teprve dvakrát odpověděla na četné a dlouhé listy, které jí docházely z domova; psala pokaždé krátce, omlouvajíc se, že jí nezbyvá čas na delší dopisy. Konečně za nedělního odpoledne – té doby skoro vždycky chovanky užívaly k psaní dopisů – zasedla si k tomu také. Mnoho chuti sice neměla, nevědouc vlastně, co by psala, neboť jak jí opravdu bylo u srdce, nechtěla prozradit.*“⁷⁵

3.2. Velké trápení – Helena Šmahelová

Velké trápení je jedním z nejznámějších děl Heleny Šmahelové. Autorka byla zmíněna již v teoretické části, tudíž v této části se budeme zabývat samotným dílem. Kniha byla vydána v roce 1957. Velké trápení podle knižní předlohy Heleny Šmahelové bylo také zfilmováno v roce 1974. Film režíroval pan Jiří Hanibal. Hlavní postavu zde ztvárnila herečka Renata Mašková.

Pro tuto práci byla použita kniha vydaná v roce 1991 v nakladatelství Albatros. Knižní ilustrace poskytl Dagmar Berková. Kniha je přehledně rozdělena do devatenácti kapitol.

⁷⁵ KRÁSNOHORSKÁ, Eliška. Svěhlavička: [příběh z penzionátu]. 3. vyd. České Budějovice: Růže, 1968. Česká čtyrkorunovka.

3.2.1. Popis knihy

Tento popis bude shrnut ne příliš detailně. V této knize se popisují složité rodinné vztahy. Kniha nadčasově zasahuje do oboru psychologie. Autorka bravurně popisuje psychologii především hlavní postavy. Její život nejvíce zasáhl rozvod rodičů. Naše hlavní hrdinka žije společně s rodiči a sestrou Míšou. Svět se jí však hroutl ve chvíli, kdy zjišťuje, že se její rodiče budou rozvádět. Sestry, každá zůstává s jedním z rodičů. To je další nelehká záležitost v životě. Pokud má člověk sourozence a jakýmkoliv způsobem o něj přijde, tak je to pro něj veliký zásah do života. Samozřejmě je rozdíl přijít o někoho úplně nebo se s ním jen moc nestýkat, ale i tak je to velice těžké. Dalším těžkým bodem v životě naší hlavní postavy bylo ocitnutí se v dětském domově. To všechno považujeme za velmi zásadní okamžiky v životě dítěte.

3.2.2. Hlavní postava

Naše hlavní dívčí hrdinka se jmenuje Jana. Je jí dvanáct let a prochází složitým životním obdobím. Jelikož se nám jedná o dívku, tak můžeme říci, že je na pomezí puberty. V tomto období je všechno velmi emotivní, citlivé a náročné. S člověkem se děje spousta změn, u chlapců by to bylo pravděpodobně později, ale u dívky dvanáct let může být zlom. Jana se dozvídá o špatném vztahu rodičů a o následném rozvodu. Samozřejmě toto Janu velmi bolelo a těžce to nesla. To však po rozvodu nebyla jediná rána. Sestra zůstává s matkou, odcházejí spolu na venkov a přebývají tam u tety. Jana zůstává s otcem a společně se stěhují do malého bytu. Nehledě na změnu prostředí, která je u dětí často problémem, tak je největší potíž ztráta jednoho z rodičů. Pro naši hlavní hrdinku je to navíc ztráta matky. V pubertě přijít o matku musí být velice těžké. Vztahy můžou být mezi dcerou a otcem sebelepší, ale najednou se ocitáme v situaci, kdy pubertální dcera zůstává pouze s mužským vzorem. Dívka jejího věku potřebuje matku, v pro ni těžkém období. Naopak když se žena vžije do situace, že přijde o dceru, sice jí zůstane druhá, ale jakýmkoliv způsobem přijít o dítě musí být strašné.

Jana tedy zůstává s otcem, žijí společně v malém bytě. Změna prostředí, stěhování do malého bytu, navíc ještě bez dvou nejbližších osob, to jistě musí dvanáctiletou dívku poznamenat. Máme na mysli problémy s chováním, ani ve škole neodvádí nejlepší výsledky. Nyní se dostáváme k tomu, co otec hlavní hrdince říkával, že je jeho „velké trápení“, z toho nám plyne i název knihy, který Šmahelová zvolila.

Velkým šokem pro hlavní hrdinku je, když se ocitá v dětském domově. To by byl šok pro každé dítě, když se najednou musí sžít se spoustou nových dětí a samozřejmě že je to jiné než mít sourozence. Starají se o ně cizí lidé, kteří jim v tu chvíli mají nahradit rodinu, ale to v ten moment není možné. Dítě se cítí zrazené, nechtěné a je nešťastné.

Pro Janu byl přesun do dětského domova velmi složitý, nevěděla, co se děje, proč když po rozvodu rodičů zůstala s otcem, tak proč ji odevzdává do dětského domova k cizím lidem. Její adaptace neprobíhala snadno. Najít si kamarády nebylo lehké a trvalo to nějaký čas. Na začátku jejího pobytu jí holčička v pokoji sebrala panenku, což Jana nesla velmi těžce, ale nakonec se ukázala jako kamarádka a panenku jí darovala.

Jana hledala způsoby, jak by z domova utekla, neměla to tam ráda. Časem po všech zkušenostech a zážitcích se situace zklidňuje, a i Jana se sžívá s kolektivem dětí, našla si kamarádky a kamarády. Zlepšení nastalo také ve škole, v rámci prospěchu a též nastaly velké změny v jejím chování. To vše je důsledkem toho, že si Jana časem stráveným v domově, s vychovatelkami a ostatními dětmi zvykla.

Po čase se otec rozhodl si Janu opět vzít k sobě, ta z toho byla samozřejmě nadšená, ale nakonec to dopadlo úplně jinak. Jana jako by se lekla a řekla si, že uteče za maminkou.

Kniha nakonec měla řekněme „šťastný konec“, otec Janu hledal, našel ji až u její matky, ale ne v moc dobrém stavu. Jana byla zničená a unavená, protože její útěk obnášel pěší cestu, a ne krátkou, což pro dvanáctileté dítě musel být velký nápor. A co se týče toho „šťastného konce“, tak za ten považujeme obnovení vztahu rodičů. Chtělo to čas, ale rodiče si k sobě opět našli cestu.

3.2.3. Shrnutí vlastností hlavní hrdinky

Vlastnosti u této postavy se během knihy výrazně měnily, člověk je osobnost, která se vyvíjí. Hlavní hrdinka Jana je velmi **chytrá**, i když ze začátku tomu školní výsledky nenavědčovaly, později se vše zlepšilo. Ta chytrost se neprojevuje jen v rámci školy. Jana byla uvědomělá, že se dokázala vyrovnat s nastalou situací. Jana ze začátku chtěla z domova utéct, ale její chytrost a počínající dospělost v ní podnítily to, že by to nebylo dobré. Což hodnotíme kladně.

Další její kladnou vlastností je její **přátelskost**, opět ze začátku to nebylo evidentní, ale je pochopitelné, že když se ocitla pro ni v cizím prostředí a mezi cizími lidmi, že se

nezačne kamarádit hned. Po čase však ukázala, že přátelská je. Našla si v domově spoustu kamarádů. Zlepšila si i své chování ve vztahu k vychovatelkám.

Jana byla také **pracovitá**, ať už pomáhala v kuchyni, což se od ní jako od ženy očekává. Z toho plynou i její další vlastnosti, a to že byla velmi **bystrá a učenlivá**. Jana nepomáhala jen v kuchyni, s ostatními dětmi dělali například práce na zahradě. Všechny tyto činnosti jsou důležité pro život, aby se jednou byli schopni starat o své domácnosti. Co se týče kuchyně, tak je to záležitost především dívek.

Ke konci knihy se ukázalo, jak je Jana **rozumná a zároveň stále dítě**: „*Cos to zase udělala?*“ *pravila maminka s tichými šťastnými povzdechy. „Však tatínek říkal: No ovšem, to je naše trápení, pořád něco! Nemohla jsem z tebe dostat slovo, kácela ses únavou. Hned jak jsme tě s tetičkou svlékly, usnula jsi jako bez života. Honzíčku,*“ *šeptala maminka na rty na Janiných tvářích. „Já vím,*“ *přerušila ji rychle Jana, aby se maminka nemusela přiznávat.*

„Ale půjdeš ještě do domova, než budeme mít byt,“ *řekla a Jana vydechla prudce skoro s úlevou: „Ano! Já se tam vrátím!”⁷⁶*

Zde jsme si ukázali, jak Jana v domově dospěla a že matce slíbila, že na dobu nezbytně nutnou se tam vrátí.

3.3. Prázdniny za všechny prachy – Petra Braunová

Tato kniha Petry Braunové vyšla poprvé v roce 2005 v nakladatelství Albatros. Pro tuto práci byla použita kniha z téhož roku.

3.3.1. Petra Braunová

Petra Braunová byla zvolena jako současná autorka a bude v krátkosti představena, jelikož v teoretické části její jméno nezaznělo. Narodila se v roce 1967. Spisovatelka je známá jako autorka literatury pro děti a mládež, ale nejen takové. Petra Braunová napsala spoustu knih, a především vydává knihy dodnes. Svou poslední knihu s názvem Evička lhářka žhářka vydala v roce 2019.⁷⁷

⁷⁶ ŠMAHELOVÁ, Helena. *Velké trápení*. 9. vyd. Ilustroval Dagmar BERKOVÁ. Praha: Albatros, 1991. Klub mladých čtenářů (Albatros). ISBN 80-00-00024-5.

⁷⁷. <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/petra-braunova-2642> [online]. [cit. 2020-03-10].

3.3.2. Popis knihy

Tuto knihu bychom neoznačili, již zmíněným pojmenováním z teoretické části, „červená knihovna“. Pro červenou knihovnu toto není zcela typická kniha. Stejně tak jako u Heleny Šmahelové, se zde řeší rozchod rodičů. V této knize je to jiné, protože otec hlavní hrdinky má milenkou.

Knih se odehrává v létě, děti mají letní prázdniny. Rodina žije ve městě, ale z důvodu prázdnin se ocitají na venkovské chalupě v oblasti Šumava. Konkrétně čas tam tráví pouze matka s dětmi, otec zůstává ve městě se svou milenkou.

3.3.3. Hlavní postava

Naše hlavní hrdinka se jmenuje Michaela a je jí patnáct let. Jak již bylo zmíněno, jedná se nám o knihu z roku 2005 a můžeme říci, že čtrnáct let v životě dívky je označováno obdobím puberty. Na naší hlavní hrdince se to též odráží. Michaela žije s rodiči a dvěma sourozenci, jsou to dvojčata, ve městě. Míša ve svém životě nese určitou zodpovědnost, jelikož je to starší sestra. Musí se starat o mladší dvojčata, a to jí dodává na důležitosti. Míša prochází pubertou a odráží se to v jejím chování. Je nedospělá a sama neví, co se sebou. Jako nedospělé chování hodnotíme její útěky, již zmíněnou zodpovědnost někdy nebrala vážně, jako například, když nechá své mladší sourozence samotné.

Omluvou pro toto chování může být to, že hlavní hrdinka byla velmi zmatená z nastalé situace s rodiči. Ona odjede o prázdninách s matkou a sourozenci na chalupu, odjíždějí bez otce, což už jí samotnou zaráží. Další moment je, když matka večer opouští chalupu, děti nechá samotné se starší sestrou a odjíždí řešit záležitosti s manželem.

Michaela je ve svém věku samozřejmě zvědavá a též se snaží zjistit, kde je problém. Volá otci, zjišťuje, že není sám, ale ani její matka tam není. Slyšela hlas naprosto cizí ženy, což jí naprosto zdrtilo a zbořilo celý svět. Tato skutečnost odstartovala sled událostí, které ovlivnily život Michaely.

Oproti všem strašným událostem byla Michaela opravdu chytrá a nadaná. Její talent na francouzský jazyk se jí nedal odepřít. V knize se také seznámila s Francouzem, který její schopnosti pozoroval. Nyní můžeme pozorovat rozdíl oproti předešlým rozebíraným knihám a jejich hlavním postavám. Tady postava Michaely ukazuje svůj talent na

francouzštinu, což se ocitáme v oblasti vzdělání a jazyků, to například u postavy Jany z knihy Velké trápení nebylo úplně podstatné. Autorka v naší nyní rozebírané knize kladla důraz na její jazykové umění, chtěla poukázat, že nynější doba poskytuje spoustu možností k vzdělávání a Michaelu popisuje jako studentku francouzského gymnázia. V tom už je viditelný kontrast, jelikož dříve nebyly tyto možnosti, tak ani nebylo žádoucí psát to do knih, když to autorky nezažily.

3.3.4. Shrnutí vlastností hlavní hrdinky

Hlavní hrdinka této knihy je velmi **talentovaná**. Jazykově je velmi schopná, výborně ovládá francouzský jazyk. Projevovala svou **nezodpovědnost** ve chvíli, kdy nechala malé sourozence samotné a sama se vydala pátrat, co by zjistila, o životě svého otce, o kterém patrně moc nevěděla. Poté, co se stal problém a její sourozenci zmizeli, tak Michaela projevila určitý strach a ukázalo se, že je **velmi citlivá**, což odpovídá ženskému pohlaví a též jejímu věku. Dokládá nám to též následující ukázka z knihy.

„Michaela se jako ve zpomaleném filmu snažila vrátit do Kolářovic chalupy. Kde jsou... kde jen jsou! Strašlivá hrůza jí ježila vlasy na hlavě. "Počkejte!" zavolala do tmy na starého Koláře. "Vašek-ten Vašek-jak on se jmenuje... ten by mohl vědět, kde jsou!" vzpomněla si. Nová síla se jí vehnala do žil. "Bydlí tam u křížku!" rozběhla se tmou. Strejda Kolář za ní. Ano, Vašek určitě ví, kde jsou! Chytila se té šance jako tonoucí stébla. Zabouchala na vrata. Ratlík, který vyběhl z boudy, se mohl zbláznit. Štěkal jako o život.“⁷⁸

Takto to vypadalo, když Michaela měla strach o sourozence, což z této citace je očividné. Michaela byla často také **zbrklá**, ale to k jejímu věku patří. V této knize můžeme pozorovat, že se zde již nejedná o výchovu, jelikož už je to skoro dospělá slečna a ta výchova již moc neovlivní. Ale vidíme rozdíl v porovnání například s Šmahelovou, kde Jana procházela větším výchovným procesem, ať už to souviselo s věkem či jejím pobytem v dětském domově.

⁷⁸ BRAUNOVÁ, Petra. *Prázdniny za všechny prachy*. Praha: Albatros, 2005. Romana. ISBN 80-00-01556-0.

3.4. Hříšná touha – Lenka Lanczová

Kniha byla vydána v roce 2006 v nakladatelství Víkend. V této práci jsme pracovali s knihou vydanou v témže roce.

3.4.1. Lenka Lanczová

Lenka Lanczová, je považována za nejvíce čtenou autorku dívčí literatury u nás. Je skutečně obdivuhodné, že autorka začala psát svá díla ve třinácti letech. V těchto letech si spousta dívek hraje a Lanczová začala působit v literární oblasti. Lanczová se narodila v roce 1964.⁷⁹

3.4.2. Popis knihy

Tato kniha nemá jen hlavní dívčí hrdinku, ale je jiná tím, že má i hlavního hrdinu. Už zde můžeme vidět, že se Lanczová odlišovala tím, že zapojila chlapeckého hrdinu. Pro tuto knihu máme dva hlavní hrdiny však opačného pohlaví. Kniha byla zvolena z důvodu, aby se alespoň částečně odlišovala od těch ostatních, které jsou v této práci prezentovány. Takže nejpodstatnější odlišností Lanczové je, že se nebála do svého díla zapojit chlapce, jako jednu z hlavních postav, i když se nám jedná o dívčí literaturu. Knihu bychom mohli doporučit dívkám v pubertálním věku. Částečně odpovídá červené knihovně. Samozřejmě je přizpůsobena dobově, takže se zde vyskytuje tematika školy a studentů, řeší se přátelství, oblíbená je též hudba. Hlavní chlapeckou postavou je středoškolský student Dan. Miluje hudbu a rád tráví čas s kamarády. S naší cílovou skupinou, dívčí hrdinkou, se seznámíme v následující podkapitole, která se jí bude věnovat.

3.4.3. Hlavní postava

Jednou z hlavních postav v knize Lenky Lanczové je středoškolačka Sára. Ta studuje na gymnáziu a je velice cílevědomá. Netíhne k přílišnému vyhledávání přátel, je raději sama, uzavřená do sebe a pracuje na věcech do školy. Je to velmi introvertní dívka. Přátelství moc nevyhledávala, ale mělo to i svůj důvod. Sára se často chovala k ostatním skutečně povýšeně, což je pro navázání přátelství velmi špatné. Nikdo si v přátelství nepřeje, aby se nad něj někdo povyšoval. To byl případ Sárý, která tu povýšenost měla

⁷⁹ [Http://www.lanczova.cz/lenka/knihy/](http://www.lanczova.cz/lenka/knihy/) [online]. [cit. 2020-03-10].

v krvi. Spíše než přátelé, ji zajímal její přítel, což je pochopitelné, to často uváděla jako důvod, proč nepotřebuje přátele, je zadaná. Povýšení lidé bývají často sebestřední, můžeme to říci i o naší postavě. To, co pro ni mělo největší prioritu bylo, dostat se na vysokou školu, to byl její největší sen, kde by se mohla realizovat a byla šťastná.

Tady vidíme na sto procent odchylku od chování postav, jejich cílů a jejich poslání. Co však tyto knihy mají společného, je téma lásky.

3.4.4. Shrnutí vlastností hlavní hrdinky

Hlavní hrdinka Sára, byla velmi **introvertní**. Co bylo evidentní, tak nestála o přátelství, což naopak opět u Šmahelové a jejím díle bylo jinak. Jana měla problém na začátku svého pobytu v dětském domově, ale postupem času si kamarády získala a byla za to velice šťastná. Bylo chvályhodné, že Sára byla **cílevědomá** a šla si za svým snem, což v tomto případě byla vysoká škola. Co už tak pozitivně nevidíme, je její **povýšenost** k ostatním, copak někdo je něco víc? Ano můžeme mít školy, tituly, ale pořád jsme všichni jen lidé a měli bychom se vzájemně respektovat. Snad ještě jedna záležitost, co by stála za zmínku, a to, že věděla, co je to láska, s přátelstvím, to bylo těžší, ale láska jí byla blízká.

V této knize byly často popisovány situace hlavních hrdinů ve školském prostředí, jako například tato: *„Napíšu dvě a půl stránky nad stanovený rozsah a celá schvácená odložím propisku ve chvíli, kdy češtinářka zavelí odevzdat maturitní práce. Nemám čas si ji ani po sobě přečíst, nicméně doufám, že jsem se vážnějších přestupků nedopustila. Nejprve jsem si vůbec nemohla vybrat, o každém z témat bych dokázala napsat menší román, hodně mě lákal fejeton i reportáž, o sondě do lidských povah nemluvě, ale nakonec jsem zvolila ekologii, což je parketa, ve které se opravdu vyžívám a dost dobře nechápu lidi, které ochrana životního prostředí vůbec netíží.*

"Ty jo, to bylo náročný," uleví si Veronika a protáhne zdřevěnělou kostru záklonem vzad, až chudák spolužák Boháček nasucho polkne při pohledu na kamarádčiny ladné křivky.

"Cos psala?"

"Včera neděle byla," oznámí mi. "O nedělním odpoledni ve Vencově ateliéru, kdy na mě zkoušel body-art.."

"Fakt?!"

*"Jasně že ne, ty trubko," zasměje se, jak se jí povedlo mě nachytat. "Sašenka by z toho měla divoký sny.""*⁸⁰

3.5. Místo pro Danu – Jarmila Dědková

Mezi dívčí romány řadíme nepochybně také knihy Jarmily Dědkové. Z jejích mnoha knih však byla vybrána jedna, abychom měli prostor pro více autorů. Autorka v teoretické části nebyla zmíněna, tudíž jí bude věnováno několik řádků.

3.5.1. Jarmila Dědková

Autorka se narodila v roce 1952. Jarmila Dědková se řadí mezi oblíbené autorky dívčích románů. Jednu její knihu – Skleněný svět řadíme spíše pro menší děti. Mezi její další díla patří například Čas pampelišek či Místo pro Danu, kterým se budeme následně zabývat. Její nejnovější knihou je Strípek nebe z roku 2016.⁸¹

3.5.2. Popis knihy

Knihy Místo pro Danu vyšla poprvé v roce 1978, v této práci jsme pracovali s knihou z téhož roku. Ilustrace ke knize vytvořila Olga Čechová. Kniha nás zavádí k tématu, kde hlavní postava žije pouze s otcem. Důvodem toho je odchod matky od rodiny. Matka odešla do ciziny, kde poté také zemřela. Hlavní hrdince také zemřela babička, což pro ni muselo být velice stresující a těžké, přijít o dvě nejdůležitější ženy v životě. Často se jí stýská, ale s ohledem na její věk je poměrně vyrovnaná a chová se velmi dospěle. Stesk je však v její situaci úplně přirozený. Tatínek si po čase nachází novou přítelkyni, což pro naši hlavní postavu je strašné a hroutí se jí svět.

3.5.3. Hlavní postava

Hlavní postavě Daně je dvanáct let. Prochází si velice složitým obdobím, vyrůstá pouze s otcem, jelikož matka odešla od rodiny. Nechala dceru s otcem samotnou, což pro malou dívku musí být velká rána. Bohužel Daně matka v zahraničí nakonec zemřela a zemřela jí také babička. Můžeme říci, že se s tím Dana poměrně dobře vyrovnala, jinak

⁸⁰ LANCZOVÁ, Lenka. *Hříšná touha*. Líbeznice: Víkend, 2006. Čtení pro dívky (Víkend). ISBN 80-86891-51-8.

⁸¹ <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/jarmila-dedkova-3942> [online]. [cit. 2020-03-10].

to stejně nešlo, musela jít dál, navíc zůstala na všechno sama. Jako jediná žena v blízkosti otce převzala veškerou zodpovědnost za starost o domácnost, vaření a též starost o otce. Dana se musela všemu naučit, ale vypořádala se s tím výborně. Samozřejmě nesmíme opomenout věk naší hlavní hrdinky, dvanáct let pravděpodobně nepředurčuje k tomu, že by dívka tohoto věku chtěla žít takovýmto způsobem života. Nebude chtít navždy zůstat s otcem a starat se o něj. V jejím věku též bude mít nějaké své zájmy, přátele a bude si chtít užívat. Dana časem odjíždí na letní tábor a po návratu ji čeká pro ni nepřijemné překvapení. Vidí, že je doma uklizeno a též nachází vzkaz od otcovy nynější přítelkyně. Samozřejmě, že pro dívku v jejím věku je to jakási zrada. Snaží se jí dělat všelijaké naschvály. Po čase však Dana zjišťuje, že Zuzana není tak špatná, jak si myslela. Nakonec je podle ní skutečně dobrá. Hlavně si uvědomuje, že otec je se Zuzanou šťastnější, než když byl sám. Je tedy znát, že i Dana dospívá a je rozumnější. Otcovi nakonec štěstí přeje a sama se začíná věnovat, jiným aktivitám, než je starání se o otce.

3.5.4. Shrnutí hlavní postavy

Dvanáctiletá dívka Dana. Na svůj věk velice **zodpovědná**. Poznamenaná všemi událostmi, které ji a její rodinu postihly. Dana byla **skvělá hospodyňka**, starala se o otce, prala, žehlila apod. Byla hodně **citlivá**, po tom všem, co se jí v životě přihodilo. **Zodpovědnost** a **starostlivost** se jí nedala odepřít. **Šikovnost** byla též její dobrou vlastností. Ta šikovnost souvisí s tou skvělou hospodyňkou, ale zdůrazňujeme ji znovu, protože na svůj věk byla Dana opravdu šikovná. V jednu chvíli bychom mohli říci, že byla trochu nepřející až závistivá a sobecká, když se nechtěla dělit o svého otce, ale nakonec vše zdárně dopadlo. Tady můžeme vidět, že autorka opět naráží na to, že by dívka měla být vedena k tomu, aby z ní byla dobrá hospodyně, což už právě není zcela evidentní v našich zmíněných knihách od Lenky Lanczové či Petry Braunové.

To, jak Dana přišla na to, že táta má novou přítelkyni si ukážeme na ukázce.
„Martine, nemůžu na Tebe čekat, uvidíme se v divadle. Nezapomeň obstarat lístky na vlak.

Zuzana

Zůstala uprostřed kuchyně stát, v ruce deník, v hlavě kolotoč. Tak Zuzana může za to, že je tu uklizeno, Zuzana jela s tátou koncertovat do Čech, Zuzana je ta lepší, kterou táta vyměnil za Danu, Zuzana...Zuzana...

*Třeba je kolegyně, určitě je kolegyně, když píše, že se uvidí v divadle, třeba je jen známá, s kterou táta hraje, třeba je úplně cizí ženská, které táta řekne sbohem, až se vrátí Dana. A co když neřekne - - „*⁸²

3.6. Výměna – Zuzana Francková

Dalším z dívčích románů, které jsou zařazeny do této práce, je Výměna od Zuzany Franckové. Než přejdeme k samotné knize, tak se v krátkosti seznámíme s autorkou.

3.6.1. Zuzana Francková

Zuzana Francková je autorka dívčích románů, ale i románů pro ženy. Narodila se v roce 1951. Zuzana Francková byla též vybrána, protože byla studentkou Univerzity Hradec Králové, kde studovala český jazyk a dějepis. Mezi její díla patří například Hra na lásku či Osudová láska. Francková není autorka pouze dívčích a ženských románů, ale třeba také historických románů nebo kuchařek.⁸³

3.6.2. Popis knihy

Výměna je jeden z dívčích románů Zuzany Franckové. Vyšla poprvé v roce 2008 v nakladatelství Petra. V této práci je použita kniha taktéž z roku 2008. Kniha nás zavádí do soukromí naší hlavní dívčí hrdinky. V této knize opět neřešíme záležitosti typické pro vychování dívky v dobrou hospodyně, ale je to bližší současné generaci a řeší se zde spíše škola, jako ve všech knihách červené knihovny, láska či například okolnosti spojené s jazykovým pobytem v cizí zemi.

3.6.3. Hlavní postava

Hlavní postava se jmenuje Jana, celým jménem Jana Dobešová. V knize se řeší Janin vývoj z dívky v mladou ženu, která je velmi úspěšná a talentovaná. Můžeme říci, že se jí daří vše, co sama chce. Každý by to tak chtěl mít, že si řekne, budu studovat a ono to půjde, budu sportovec a ono to také jde, bohužel každému není takto dáno. Jana v tomto směru měla opravdu velké štěstí, byla skvělá výtvarnice, což se ukázalo tak, že absolvování výtvarné školy nebyl žádný problém. Naše hlavní postava si také vyzkoušela, jaké je to prožít určitý čas v cizí zemi. To je vždy veliká zkušenost, ať už jste kdekoli.

⁸² DĚDKOVÁ, Jarmila. *Místo pro Danu: dívčí román*. Brno: Blok, 1978.

⁸³ <https://www.databazeknih.cz/zivotopis/zuzana-franckova-805> [online]. [cit. 2020-03-10].

Pokud je člověk v cizině sám ať už jakkoli dlouhou dobu, tak ho to dovede úplně někam jinak, je z něj najednou jiný člověk, více samostatný a je obohacený o různé zkušenosti. Seznámení s novými lidmi, to vše souvisí s pobytem v cizí zemi. Dále se dozvídáme, že Jana úspěšně absolvovala také vysokou školu a našla si prestižní práci v reklamní agentuře. Vypadá to skutečně jako splněný sen. Úspěšná umělkyně, roční vycestování do zahraničí, konkrétně do Anglie, absolvování vysoké školy, též úspěšné. Jana je přátelská, má skvělou kamarádku a je zamilovaná do svého přítele. Můžeme říci, že se nám jedná o typickou červenou knihovnu, kde se setkáváme s veleúspěšnou hlavní hrdinkou, které se vše daří. Každá čtenářka by chtěla takový život. Ale i všechno růžové může mít tmavé stránky, tato práce však není o sdělování obsahu knih, ale o popisu hlavních hrdinek. Jak již bylo zmíněno, tak i opravdu úspěšná dívčí hrdinka může zažívat trable a těžké zkoušky.

3.6.4. Shrnutí hlavní postavy

Naše hlavní hrdinka Jana je velmi **slušné** děvče. Všichni ji znají jako slečnu, která je opravdu **talentovaná, úspěšná a šikovná**. Jana má též spoustu zkušeností, je poměrně **zcestovalá**, jelikož strávila jeden rok v Anglii, což by každý také nezvládl. Ani tento pobyt nebyl vždy kladný, ale prospěšný zajisté byl. Je to velmi **chytré** děvče, které nemá potíže s úspěchy ve škole. Bez problémů prošla výtvarnou školou a následně také zvládla vysokou školu. Její chytrost a úspěšnost potvrdilo i její zaměstnání v reklamě. Jak již bylo zmíněno, tak ne vždy vše vycházelo podle jejích představ, jak se zdálo, ale těmito záležitostmi to autorka chtěla udělat pro čtenářky zajímavější, není zcela jisté, že by čtenářky rády četly příběh, který je ve všech ohledech dokonalý. Jana je také **přátelská** a hezky je popisován i její vztah s přítelem. Je jasné, že pokud si přečteme tuto knihu a knihu Heleny Šmahelové, tak jsou jasné dobové rozdíly, jako např. zmíněné roční vycestování hlavní postavy.

Na ukázce z knihy si ukážeme, jaké problémy předcházely Anglii. „*Do mé vytoužené Anglie jsme sice nakonec odjely, ale bylo to doslova o onen příslovečný fous, protože se objevil problém tam, kde bych ho ani ve snu nečekala. Tak nějak samozřejmě jsme předpokládaly, že si najdeme místo au-pair jako většina českých holek odcházejících do světa na zkušenou, dokonce jsme na vševědném internetu našly několik specializovaných agentur, když jsem s hrůzou zjistila, že děti absolutně nesnáším.* „Pavlo, to je úplně šílené, ale já si najednou vůbec neumím představit, že bych se celý rok starala

o nějaké cizí haranty, když mi jde na nervy vlastní brácha,“ vzlykala jsem zoufale po první návštěvě fungl nového brášky. „Já vůbec nechápu, co se to se mnou děje. Vždyť jsem se na miminko tolik těšila, ale když mi ho máma dala do náruče, rudého, řvoucího a slintajícího, měla jsem co dělat, abych ho aspoň chvíli vydržela chovat. Já...já asi nikam nepojedu...““⁸⁴ Toto byl rozhovor s kamarádkou, která Janu samozřejmě ubezpečovala, že je rozdíl mezi miminkem a dítětem, se kterým si užije zábavu. Zde se nám ukázalo, že v tuto chvíli Jana nepřemýšlela moc dospěle. Dříve knihy připravovaly dívky lépe na mateřský život, v této knize to nebylo hlavním tématem.

3.7. Souhrnné zpracování rozebíraných knih

Dílo	Autorka	Hlavní postava	Charakteristika
Svéhlavička	Eliška Krásnohorská	Zdeňka	Rozmazlená, sobecká, pracovitá, učenlivá
Velké trápení	Helena Šmahelová	Jana	Chytrá, přátelská, učenlivá, bystrá
Prázdniny za všechny prachy	Petra Braunová	Michaela	Talentovaná, zodpovědná i nezodpovědná, citlivá, zbrklá
Hříšná touha	Lenka Lanczová	Sára	Introvertní, cílevědomá, povýšená
Místo pro Danu	Jarmila Dědková	Dana	Zodpovědná, starostlivá, skvělá hospodyně
Výměna	Zuzana Francková	Jana	Talentovaná, úspěšná, zcestovalá

Tabulka 1: Souhrnné zpracování rozebíraných knih

V dílech *Svéhlavička*, *Velké trápení* a *Místo pro Danu* se hlavní hrdinky zaměřují především na svůj budoucí život, jako hospodyně a připravují se na své budoucí funkce v rodině. Každá žena by měla být schopná postarat se o rodinu. V ostatních knihách se ocitáme spíše ve školním prostředí a hlavní hrdinky již nespějí tolik k tomu, aby fungovala domácnost, ale důraz je kladen na jejich vzdělávání a studia. Například u Petry Braunové je často upozorňováno na znalost francouzského jazyka u hlavní hrdinky. Toto

⁸⁴ FRANCKOVÁ, Zuzana. *Výměna*. Praha: Petra, 2008. ISBN 978-80-7301-256-4.

nám poukazuje na to, jaký je vývoj této literatury. Dnes jsou tyto knihy vedeny trochu jiným směrem a tím je vzdělání a vztahy.

Pokud se ohlédneme za touto částí práce, tak jsme viděli, že nejvíce prostoru bylo věnováno Svěhlavičce a Velkému trápení, což bylo účelné. Tyto dvě knihy byly pro tuto část velmi podstatné, zejména pro komparaci s novějšími díly. Hlavní postavy Zdeňka a Jana měly společné, že jedna se ocitla v penzionátu a druhá v dětském domově. Zdeňka byla umíněná a rozmazlená, Jana byla v tomto ohledu jiná, ale čekal je podobný osud. V žádné další rozebírané knize takový osud neshledáváme. Obě tyto dívky se musejí naučit především ženským činnostem, což od Michaely, Sáry a druhé Jany nikdo neočekává. Bližší vztah k Zdeňce a Janě má Dana, jelikož zvládala domácnost a starost o otce, nedostala se však do dětského domova. Mohli bychom říci, že se tato díla podobají, ale zároveň jsou odlišná.

Shrneme-li vývoj dívčí hrdinky, tak díla nám dokazují, že dříve hrdinka musela mít správné vychování, vystupování, měla být pořádná, věci řádně uspořádané, aby bylo vidět, že je správná žena. Dívky tyto předpoklady musely splňovat, aby se do budoucna dobře vdaly, což je podstatný rozdíl oproti dnešní literatuře, ta svatby skutečně nezařazuje do dívčí četby. Dnes se na tyto záležitosti neklade důraz. Řeší se převážně školní záležitosti, vztahy či např. pobyty v zahraničí. Dříve dívky musely umět vařit a starat se o domácnost, to se u hrdinek Lanczové, Franckové a Braunové také neřešilo. Co však i s pokrokem doby zůstává jsou vztahy v rodinách. Tím se zabývají všechny rozebírané knihy. Lanczová ač je velmi oblíbenou autorkou, svými příběhy tíhne k „brakové“ literatuře.

Praktická část – Rozbor dotazníkového šetření

Druhá polovina praktické části se bude věnovat především výsledkům dotazníku, který je zaměřený na čtenářství dívčí literatury. Dotazník byl vytvořen v elektronické podobě, byl však připraven také v papírové. Všechny respondentky však využily právě formy elektronické. Otázky byly zvoleny převážně otevřené, aby čtenářky mohly projevit své vlastní názory na tuto problematiku, ale objevuje se zřídka i uzavřená otázka. Zda vůbec čtenářky čtou/četly dívčí literaturu či jí nevěnují pozornost. Dotazník byl určen výhradně ženám a dívkám. Jsou zde zkoumány tři věkové kategorie, ty jsou přizpůsobeny roku narození respondentek.

Odpovědi bylo shromážděno sto třicet a jsou rozděleny do příslušných kategorií. V každé kategorii máme jiný počet respondentek. Záleželo na ročníku narození a ve všech skupinách se počty liší. Tři odpovědi musely být vyřazeny úplně, jelikož nesplňovaly naše požadavky. Tudíž se v této práci pracovalo se sto dvaceti sedmi odpověďmi. První skupina je zaměřena na nejmladší ročníky, ale jelikož těch opravdu mladších čtenářek se moc nezapojilo, musely se k této kategorii připojit také ročníky 1997 a 1998, které původně byly plánované fungovat v druhé skupině. Tudíž v této kategorii se nám objevují ročníky 1997–2005.

V druhé skupině máme ženy narozené v letech 1990–1996.

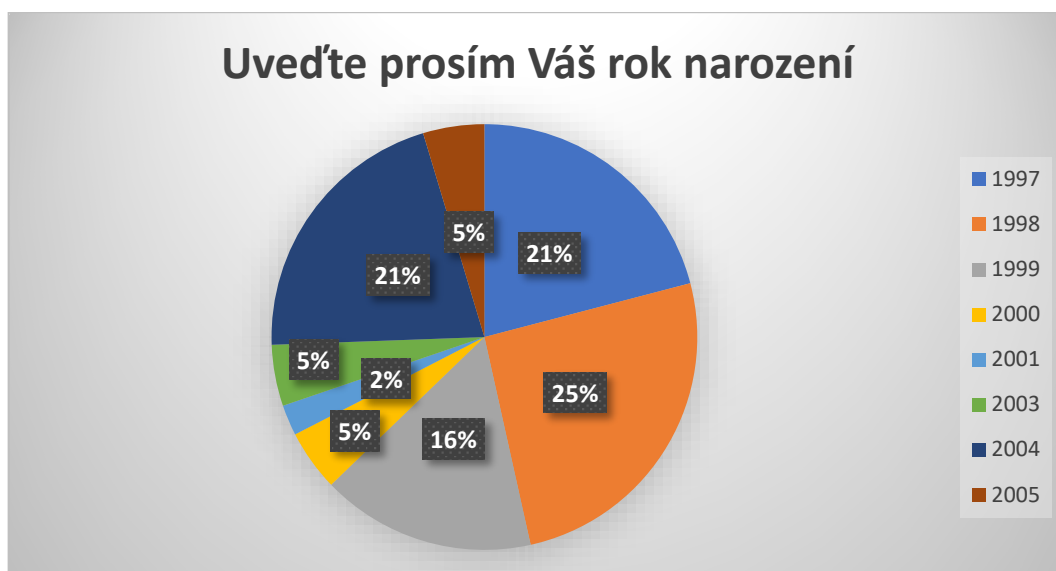
Poslední skupina je však nejrozmanitější. Byl brán ohled na to, jaké ročníky odpovídaly a byly přiřazeny do téže skupiny. Tudíž v této skupině máme ženy narozené v letech 1957-1989. Je zde očividný věkový rozdíl, ale nakonec byla kategorie takto složena.

Zpracování dotazníku proběhne pomocí grafů, které budou vždy náležitě okomentovány, každá kategorie bude zpracována zvlášť, pokaždé bude vše shrnuto v dílčím závěru, a nakonec budou porovnány všechny tři skupiny a porovnány rozdíly.

4.1. Nejmladší kategorie - 1997–2005

První kategorií, která bude zpracována jsou ženy narozené v letech 1997–2005. V této kategorii nám odpovídalo 43 žen.

První otázka zněla: Uveďte prosím Váš rok narození.

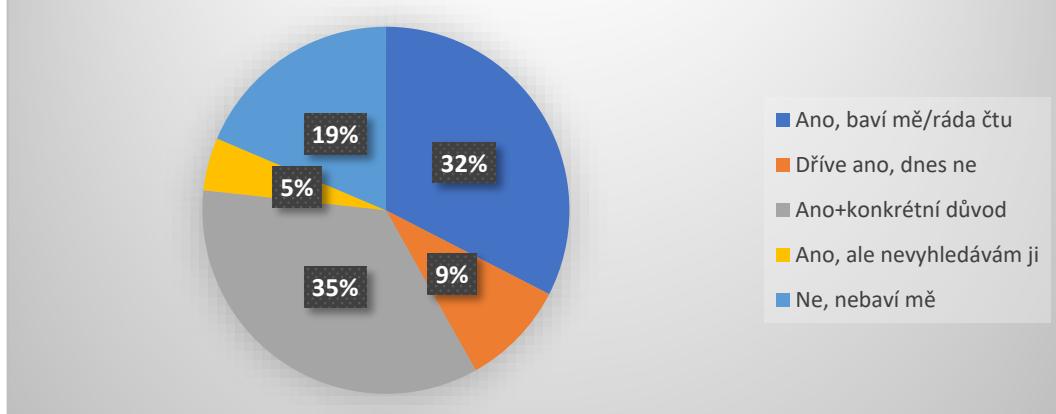

Graf 1: Uveďte prosím Váš rok narození

Tento graf nám popisuje věkové rozdělení čtenářek v této kategorii. Vidíme, že převažují čtenářky narozené v roce 1998, 1997 a 2004. Nejméně odpovídaly respondentky narozené v roce 2001. Celkově tato kategorie byla uzpůsobena tak, abychom měli více respondentek. Proto do této kategorie byly zařazeny i ženy narozené již v roce 1997. Jak vyplývá z grafu, když by tyto respondentky do této kategorie nebyly zařazeny, tak bychom neměli dostatek odpovědí.

Druhá otázka směřovala k tomu, zda ženy četly či čtou tento druh literatury. Čtenářky měly uvádět i důvod, což se samozřejmě nestalo ve všech případech. Jednalo se o otevřenou otázku a odpovědi byly zpracovány do jednotlivých bodů podle odpovědí respondentek.

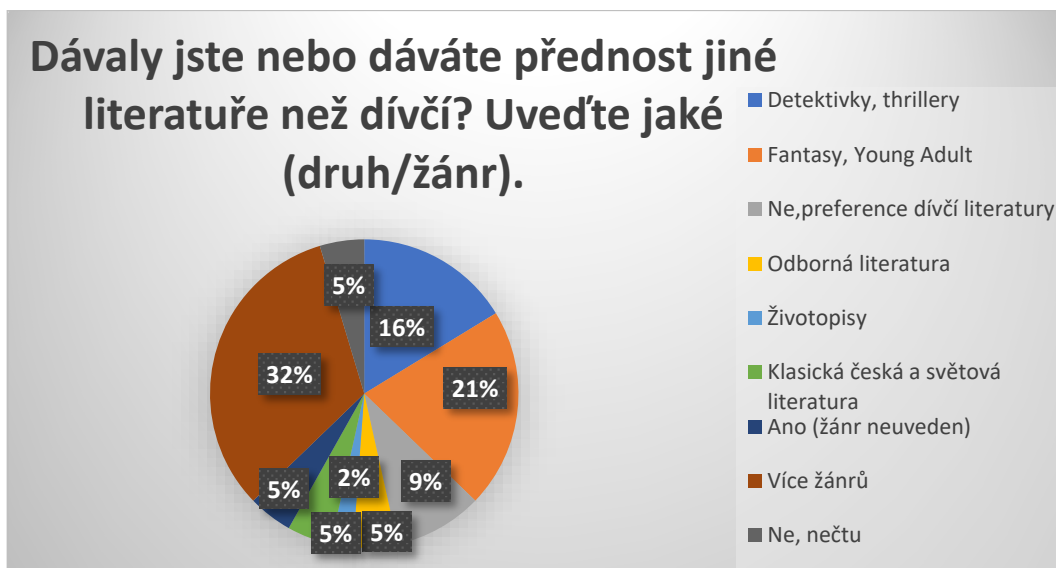
Četly jste v minulosti, případně čtete v současnosti dívčí literaturu?

Graf 2: Četly jste v minulosti, případně čtete v současnosti dívčí literaturu?

Z grafu nám vyplývá, že spousta žen tuto literaturu četla nebo stále čte. Jako nejčastější důvod uváděly, že jim tato literatura umožňuje jistý únik od reality a zavádí je do světa snění a romantiky, což je v tomto věku pochopitelné. Hned poté následovalo 32 % žen, které tuto literaturu rády čtou, ale neuvádějí k tomu žádný důvod. Poměrně vysoké procento žen také uvádí, že k této literatuře nemá vůbec vztah a nebaví je.

Třetí otázka se dotazovala na to, zda ženy dávají či dávaly přednost jiné literatuře než té dívčí a měly uvádět konkrétní žánry. Ty byly vyhodnoceny a zpracovány podle počtu odpovědí. Stávalo se, že čtenářky, uvedly více žánrů najednou či například odpověděly, že preferují jinou literaturu, ale žádný žánr nebyl uveden. Vše je v grafu názorně znázorněno.

Graf 3: Dávaly jste nebo dáváte přednost jiné literatuře než dívčí? Uved'te jaké (druh/žánr).

Tento graf nám ukazuje, že spousta žen dává přednost více druhům literatury. Hned poté je následuje 21 % žen, které v tomto období preferují kombinaci knih fantasy a Young Adult. V těsné blízkosti jsou detektivky a thrillery. 9 % žen upřednostňuje naopak právě dívčí literaturu. Ostatní zmíněné žánry se již pohybují v malých procentech.

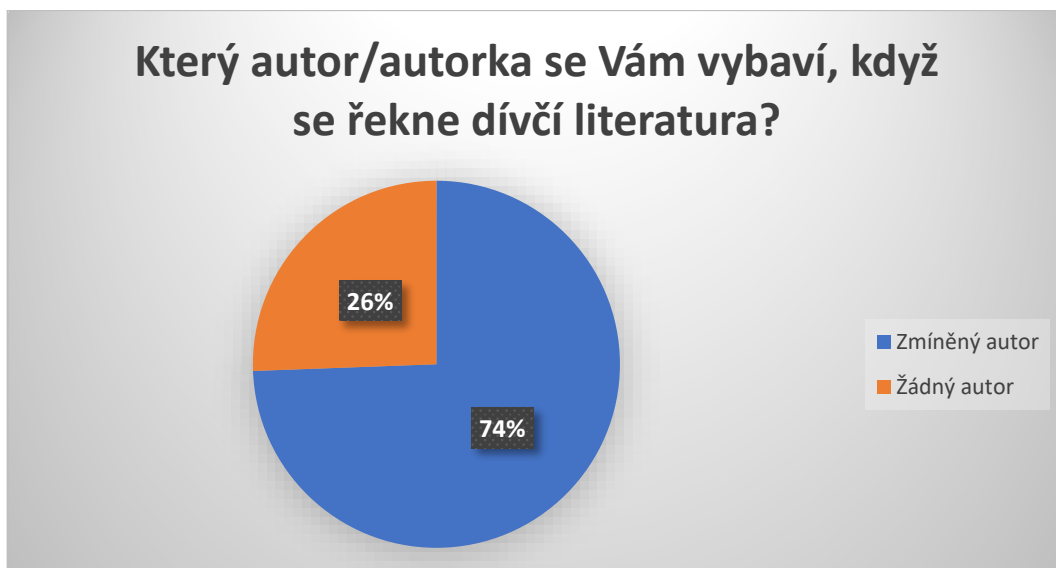
Následující otázka se věnuje konkrétním knihám dívčí literatury. Tato otázka bude zpracována grafem pouze tak, zda ženy uvedly konkrétní díla či ne. Dále zde poté budou vypsaný nejčastější tituly, které se objevovaly.

Graf 4: Měly jste, případně máte nějaké oblíbené knihy tohoto žánru (dívčí literatura)?

Graf nám s jistotou ukazuje, že většina žen v této kategorii má nějaké své oblíbené knihy v rámci dívčí literatury. Nejčastěji se ve výsledcích objevoval titul Hvězdy nám nepřály od současného autora Johna Greena. Dále se od téhož autora objevila díla jako Jedna želva za druhou či Papírová města. Následovala trilogie s názvem After populární Anny Todd. Dále sága Stmívání od Stephanie Meyer, Škola noci od P. C. Castové, častou odpovědí bylo též Padesát odstínů šedi od E. L. James, což bychom úplně neřadili k dívčí literatuře. Dalším titulem, který byl zmíněn vícekrát byl Dívka bez minulosti od Radky Zadinové, který má na internetové Databázi knih poměrně slušné hodnocení. Dále byly zmíněny knihy současné autorky Jojo Moyes. Než jsem tě poznala, Život po tobě, Jeden plus jedna Dívka, již jsi tu zanechal. To bylo dosti překvapující, jelikož tato autorka je spojována především s ženskými romány. Dále za zmínku stojí autorka C. Hoover a její knihy Bez naděje či Námi to končí. Tato autorka je dnes velmi žádaná u mladých čtenářek. Stejně tak byly zmíněny knihy Víš, že tě miluju?, Víš, že tě potřebuju?, Vím, že tě chci autorky Estelle Maskame. Další knihy, které byly od respondentek zmíněny, se objevovaly spíše jednou. Možným překvapením může být, že i v této kategorii zazněly tituly jako je Metráček, Kopretiny pro zámeckou paní, Znamení blíženců či Pusinky. Tato díla, bychom čekali spíše u starších kategorií. Občas se objevovala jména jako je oblíbená autorka české dívčí literatury Lenka Lanczová či britská autorka Jacqueline Wilson.

Jelikož jsme se seznámili s oblíbenými knihami, následovala otázka, zda si čtenářky dokáží spojit dívčí literaturu s nějakým konkrétním autorem.

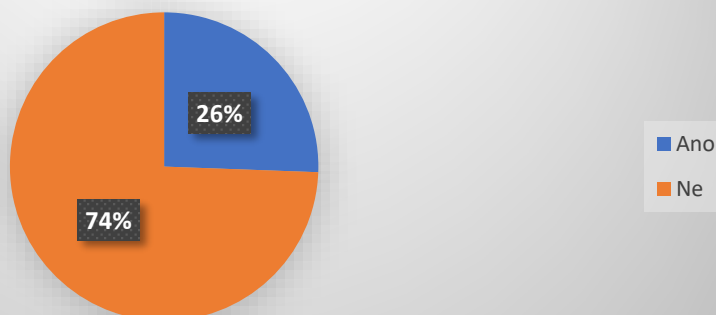

Graf 5: Který autor/autorka se Vám vybaví, když se řekne dívčí literatura?

Tento graf s jasností ukazuje, že většina čtenářek si dokáže dívčí literaturu asociovat s nějakým konkrétním jménem autora. Nejčastěji zmiňovaným autorem byl John Green, jehož knihy byly často uváděny v předešlé otázce. Poté následovaly dvě autorky, se stejným počtem odpovědí a byly to Lenka Lanczová a Jane Austenová. Následovaly Jacqueline Wilson a Jojo Moyes a dále se objevilo jméno Stanislava Rudolfa, ale pouze ve dvou případech. Ostatní odpovědi byly zmíněny pouze jednou a týká se to jmen: Anna Todd, Zoe Sugg, J. K. Rowling, kterou bychom řadili spíše k fantasy literatuře, dále Věra Řeháčková, Coleen Hoover, Kiera Cassová, Karen McCombie, Thomas Brezina, Iva Hercíková, Anthony Doerr, Lucy Diamond, Agnes Martin Lugand, kterou bychom zařadili spíše k románům pro ženy, v neposlední řadě se objevilo jméno Helena Šmahelová, L. Rima, Michaela Burdová, Petra Braunová či Jenny Hanová.

Další otázka byla zaměřena výhradně pro tuto kategorii žen a dívek. Bylo v ní uvedeno, že je to otázka pouze pro současné čtenářky. Tato otázka byla zaměřena na to, zda současné čtenářky této literatury znají nějaké starší autory než jen současné.

Otázka pouze pro současné čtenářky dívčí literatury! Znáte nějaké jméno staršího autora dívčí literatury?

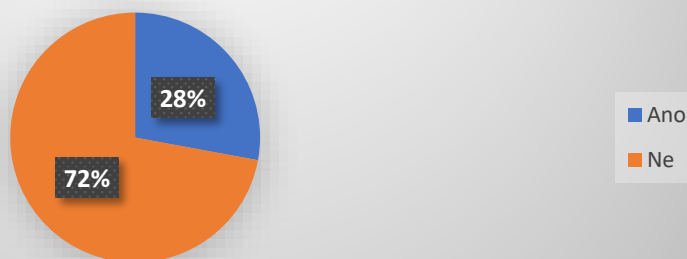

Graf 6: Otázka pouze pro současné čtenářky dívčí literatury! Znáte nějaké jméno staršího autora dívčí literatury?

74 % respondentek nezmínilo žádného autora nebo jen napsaly, že neznají. Zbýlých 26 %, což není zrovna mnoho, autory uvedlo. Překvapením bylo, že v popředí stálo jméno Jane Austenová, následovala Charlotte Brontëová a Stanislav Rudolf. Další jména byla zmíněna minimálně: Danielle Steel, Emily Brontëová, Věra Řeháčková či Božena Němcová.

V následující otázce měly odpovídat jen ženy/dívky, které tuto četbu četly dříve a nyní již ne.

Otázka pouze pro čtenářky, které četly dívčí literaturu v minulosti. Znáte nějaké jméno současného autora dívčí literatury?

Graf 7: Otázka pouze pro čtenářky, které četly dívčí literaturu v minulosti. Znáte nějaké jméno současného autora dívčí literatury?

U této otázky se objevovala jako již v jedné z předešlých otázek Coleen Hooverová či Anna Todd. Dále oblíbený John Green. Poté také L. Rima, Věra Řeháčková, Kiera Cass, Elizabeth Aston, Zoe Sugg, Jenny Hanová, Michaela Burdová či stále čtená Lenka Lanczová.

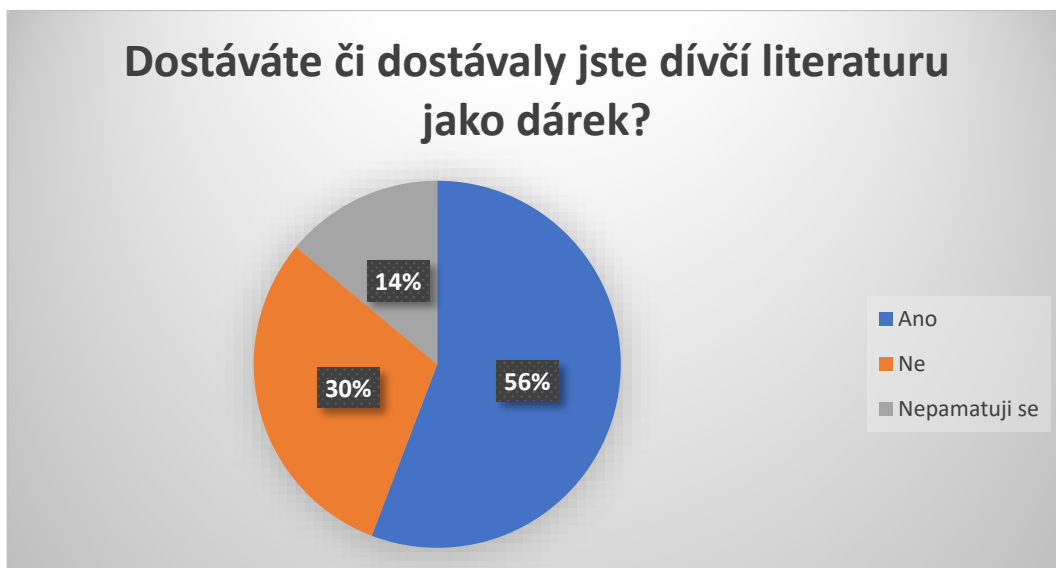
Dále jsme se zaměřili na to, zda respondentkám přijde užitečné číst dívčí literaturu.

Graf 8: Myslíte si, že číst dívčí literaturu v pubertálním věku je důležité/užitečné?

Odpovědi jsou zpracovány z odpovědí čtenářek. Tato otázka byla otevřená, ale výsledky vplynuly jasně. 60 % respondentek souhlasí s tím, že číst tuto literaturu v pubertě je užitečné. Častým uváděným důvodem bylo, že dívky mohou tímto způsobem uniknout od reality a ocitnout se v jiném světě. Dalším častým důvodem bylo, že se dívky mohou něčemu přiučit do nadcházejícího života, v kterém je čekají vztahy a s nimi záležitosti spojené. Respondentky uváděly, že dívky by tak měly být lépe připravené. Dále bylo například zmíněno, že takové knihy mohou dívkám odpovědět na řadu jim nezodpovězených otázek. Objevovaly se také odpovědi, že záleží na okolnostech například pokud dívka nechce moc číst, ale nakonec se uchýlí k této literatuře, tak to samozřejmě užitečné je. 14 % respondentek uvedlo, že čtení dívčí literatury v pubertě není vůbec užitečné, což je určitě také názor. Zbylá procenta uváděla odpověď neví.

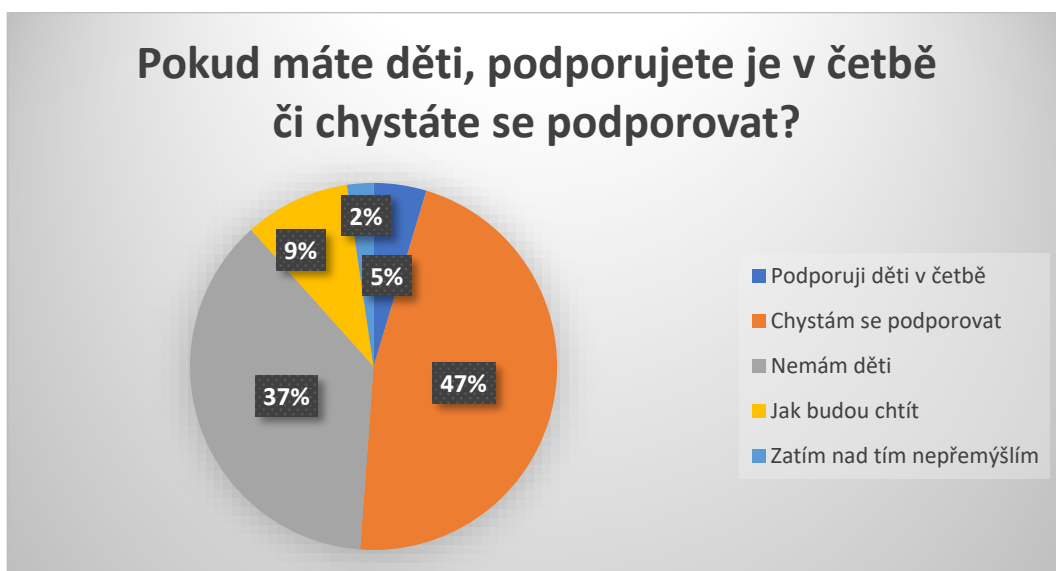
Devátá otázka se zaměřila na to, zda ženy/ dívky dostávaly či dostávají dárky ve formě dívčí literatury.

Graf 9: Dostáváte či dostávaly jste dívčí literaturu jako dárek?

Tato otázka byla uzavřená a jasně vyplývá, že knihy jako dárek jsou stále populární. 56 % respondentek někdy dostalo nebo nyní dostává dívčí literaturu jako dárek, což můžeme považovat za velice pozitivní. 30 % odpovídajících takové knihy nedostávalo či nedostává. Zbýlých 14 % si na to nepamatuje.

Následující otázka se věnovala tomu, jak jsme na tom s podporou četby u dětí, zda se někdy chystáme podporovat děti v četbě či nikoliv.

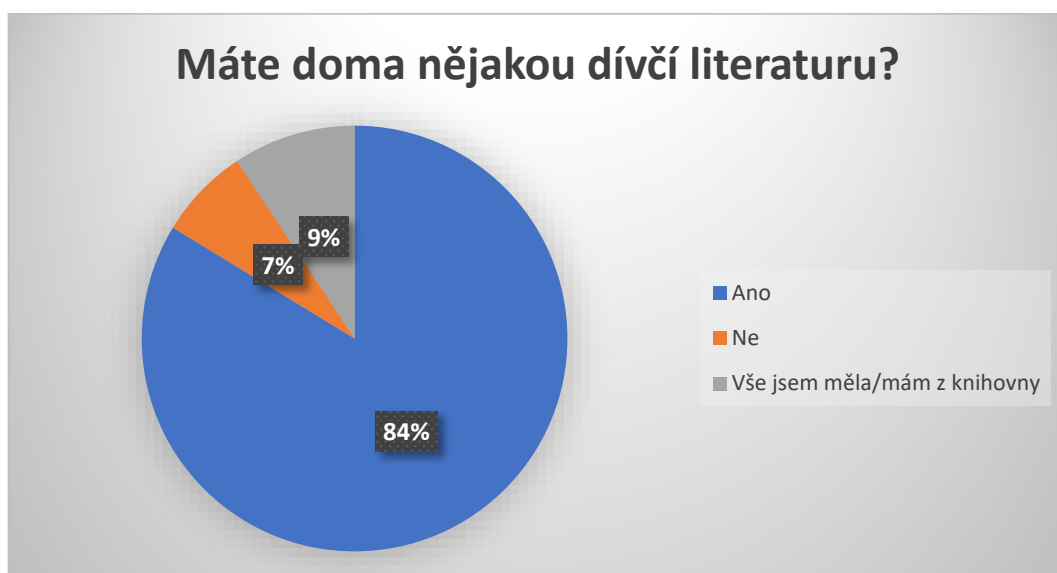

Graf 10: Pokud máte děti, podporujete je v četbě či chystáte se podporovat?

U této otázky je evidentní, že když se pohybujeme v nejmladších ročnících, že ještě pravděpodobně nemají děti. Výjimky se samozřejmě vždy najdou, ale předpokladem je,

že tam bude málo odpovědí. V grafu se nám potvrzuje, že v četbě podporuje 4,65 % respondentek. Pozitivní je, že 47 % odpovídajících se chystá v budoucnu své děti vést k četbě. Spousta odpovědí sdělovala, že ženy jednou budou rády za jakoukoliv literaturu, kterou jejich děti budou číst, že pokud nebudou chtít číst právě dívčí literaturu, tak je nebudou nutit a nechají je číst to, co sami budou chtít. Graf nám také ukazuje, že 37 % odpovídajících uvedlo, že děti zatím nemá. 9 % chce děti nechat, tak jak budou chtít, k četbě by je nerady nutily. Zbylá dvě procenta nad tím zatím nepřemýšlí kvůli nízkému věku. Otázka byla otevřená, ale díky takovýmto odpovědím, byla dobře zpracovatelná.

Poslední uzavřenou otázkou bylo, zda čtenářky doma najdou nějakou dívčí literaturu.

Graf 11: Máte doma nějakou dívčí literaturu?

Zde vidíme zcela jasný výsledek, že většina žen doma vlastní nějakou dívčí literaturu. 9 % respondentek spíše navštěvuje knihovnu a takové knihy doma nemá. Nejméně procent žen uvedlo, že takovou literaturu vůbec nevlastní.

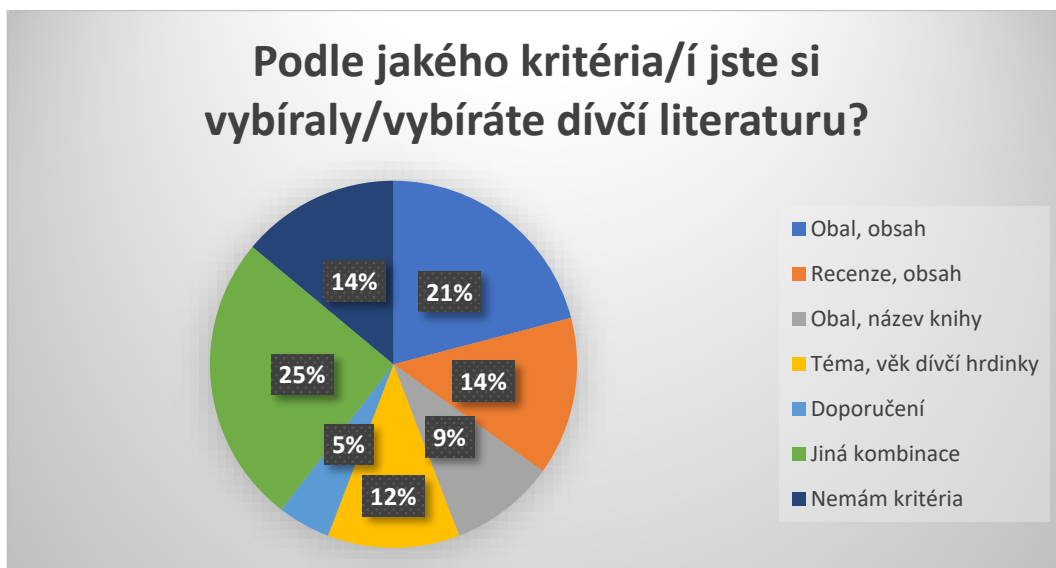
Následující otázka trochu souvisí s tou předchozí. Jedná se nám o to, zda ženy navštěvují či navštěvovaly knihovnu kvůli dívčí literatuře.

Graf 12: Navštěvujete či navštěvovaly jste knihovnu? Pokud ano, půjčujete si či půjčovaly jste si dívčí literaturu?

Z tohoto grafu nám vyplývá velice pozitivní výsledek. Knihovny jsou stále považovány za součást našich životů, což je velice dobrá zpráva. Jak můžeme vidět, tak v nejmladší odpovídající skupině 66 % respondentek uvedlo, že knihovnu navštěvují, a navíc si také půjčují dívčí romány. Dále 20 % knihovnu navštěvuje kvůli jiné literatuře, což není vůbec problém. Každý má určitý vkus, a ne každé dívce sedí naivní romantické knihy, preferují třeba napětí, jak již prokázala otázka, která se zaměřila na žánry. Jedním z žánrů, který získal spoustu procent, byla oblíbená detektivka. 5 % dívek uvedlo, že preferuje půjčování knih mezi kamarádkami, což je samozřejmě také dobrá možnost, jak se dostat ke knihám. Zbylé odpovědi se procentově shodovaly a nebyly nijak výrazné.

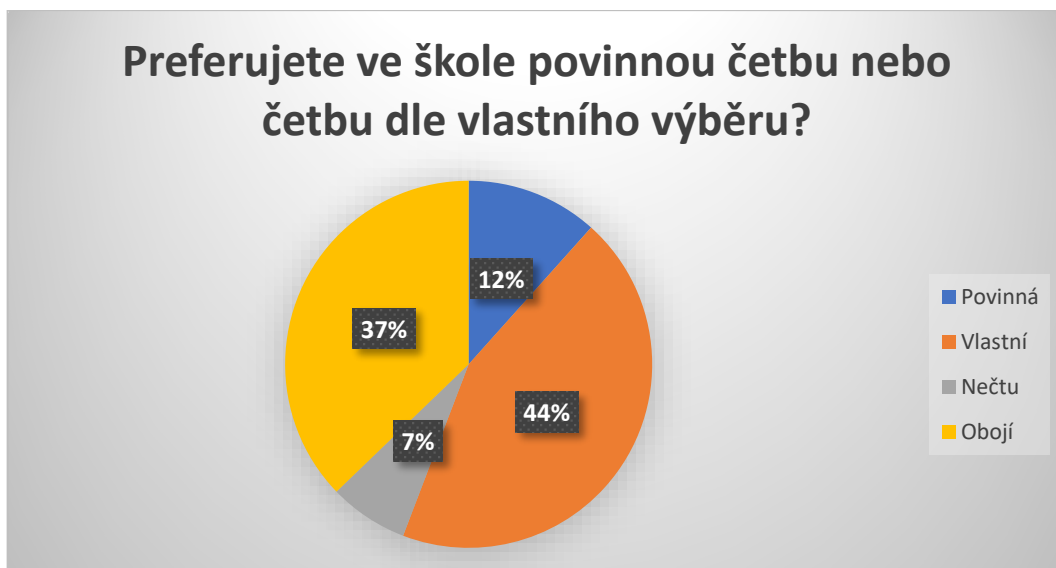
Další otázka se věnuje tomu, jaká mají ženy kritéria pro výběr dívčí literatury. Tato otázka byla složitější na vyhodnocování, jelikož ženy měly uvádět dva důvody a jednalo se o otevřenou otázku. Takže některé odpovědi se shodovaly a některé vytvořily více kombinací.

Graf 13: Podle jakého kritéria/í jste si vybíraly/vybíráte dívčí literaturu?

Pro zpracování byla tato otázka nejtěžší. Zjišťovaly se kombinace kritérií, podle kterých si čtenářky vybírají dívčí literaturu. V grafu jsou naznačeny kombinace, ve kterých se respondentky shodovaly. Nejvyšší procento získala jiná kombinace, což znamená, že použité kombinace respondentek se objevily pouze jednou. Mezi těmito odpověďmi se objevovaly: ukázka z knihy, název a příběh, autor, příběh a doporučení, autor a obsah, autor a obal či to, že kniha musí upoutat. Nejvyšší shodu neboli 21 % měla kombinace, kdy u čtenářek rozhoduje obal a obsah. Následuje dvojice recenze a obsah, stejný počet vidíme i u odpovědí, že čtenářky nemají žádná kritéria. Dále často rozhoduje téma a věk hrdinky nebo například obal a název knihy. Ostatní odpovědi mají procentově nejméně odpovědí. Shrňme – li si tuto otázku, tak převážně rozhoduje obsah či téma knihy a velkým faktorem, který ovlivní čtenářčin výběr, je také obal knihy.

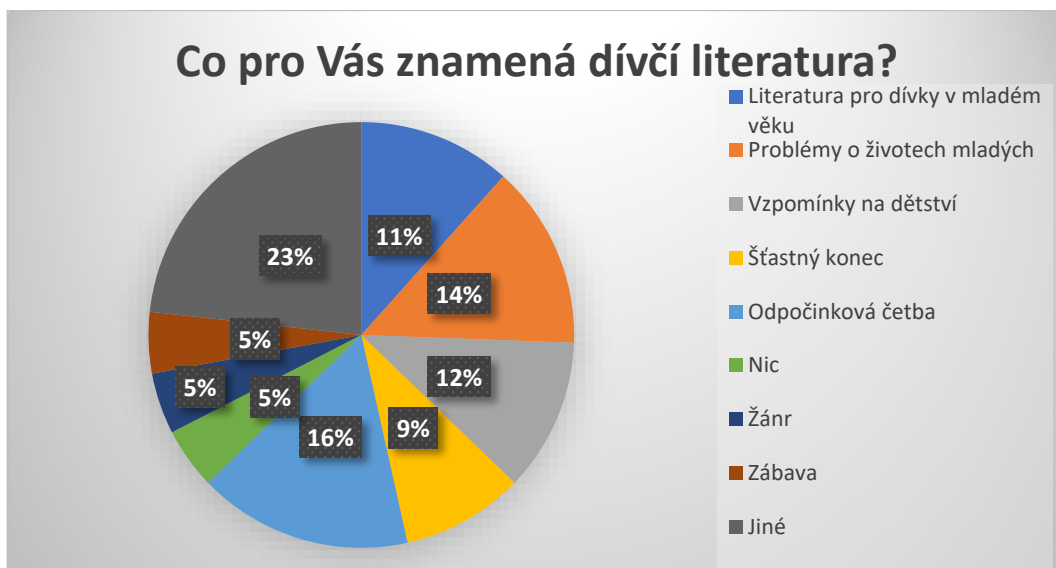
Následující otázka nás zavádí, do školního prostředí. Je věnována tomu, zda čtenářky upřednostňují spíše povinnou četbu či preferují vlastní výběr.

Graf 14: Preferujete ve škole povinnou četbu nebo četbu dle vlastního výběru?

44 % žen preferuje ve škole spíše četbu dle vlastního výběru. Většinový důvod je takový, že děti moc nebaví ta povinná četba, a že lepší než jim něco nutit, tak ať si raději vyberou sami. 37 % žen naopak tvrdí, že by četba měla být zastoupena obojí formou. Každý má nějaký svůj názor na tuto problematiku. Určitě není dobré děti vést k něčemu, co by jim tu četbu znechutilo. Na grafu též můžeme vidět, že určitá procenta žen jsou pouze pro povinnou četbu, a to z důvodu, že jsou knihy, které bychom opravdu měli znát všichni, a pokud to děti nedostanou jako povinnost, tak je možné, že se k nim nikdy nedostanou. Poslední a procentově nejméně zastoupenou odpovědí bylo, že nečtu. Můžeme být rádi, že je to „jen“ sedm procent.

V další otázce jsme se zabývali dívčí literaturou, co vlastně pro čtenářky znamená. Tato otázka byla také hůře zpracovatelná, protože ženy měly volnost pro své odpovědi. Nakonec se otázku podařilo zpracovat, jelikož ženy často odpovídaly tak, že se jejich odpovědi shodly.

Graf 15: Co pro Vás znamená dívčí literatura?

Dle tohoto grafu to nyní vypadá, že se nejčastěji objevovaly odpovědi jiné, než jsou tu zveřejněné. Je to tak, že těch 23 % odpovědí bylo takových, které se objevily pouze jednou a s žádnou jinou se neshodovaly, tudíž nebyly vůbec časté. Například mezi těmito odpověďmi se objevily dívčí problémy v čele s nešťastnou láskou“ a jiné. Nejvíce odpovědí, které se shodovaly, tak byla literatura pro dívky v mladém věku. Dále se objevovaly odpovědi typu problémy mladých lidí, četba, která slouží jako odpočinek, příběhy se šťastným koncem apod. Pro někoho tato literatura neznamená vůbec nic, pro někoho je to obyčejný žánr a pro jiné zábava. Je jisté, že každá žena tuto literaturu vnímá jinak a projevuje se to i na tomto grafu.

Poslední otázka tohoto dotazníku se čtenářek dotazuje na to, jakou vidí budoucnost dívčí literatury. I zde jsou pozorovány velmi odlišné odpovědi.

Graf 16: Jaká je podle Vás budoucnost dívčí literatury?

Tento poslední graf pro tuto skupinu, nám ukazuje vidinu pozitivní pozice dívčí literatury do budoucna. 40 % je poměrně vysoké číslo a snad kladná budoucnost pro tuto literaturu. Mezi jinými odpověďmi se vyskytovaly odpovědi typu: pokud budou děti číst/ „neurazí nenadchne“. Objevila se zde také odpověď „pořád stejný brak“, záleží na tom, jak každý tento žánr vnímáme či jaký k němu máme vztah z minulosti, což je určitě velice důležité a ovlivňuje to náš postoj k příslušné literatuře. Je jednoduché říci, že vize dívčí literatury nebude nijak příznivá, těžší spíše bude, co si národ řekne, že pro to udělá, aby to změnil.

4.1.1. Závěrečné výsledky žen narozených v letech 1997-2005

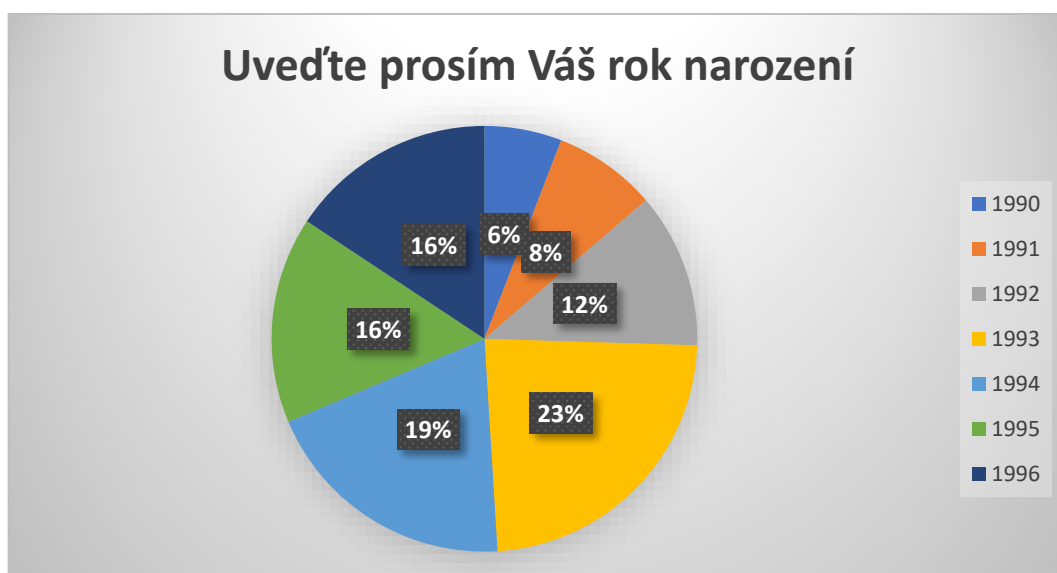
Můžeme říci, že odpovědi nejmladších ročníků rozhodně neukázaly, že by dívčí literatura měla upadnout, což je skvělé. Jak již bylo zmíněno v otázce, zda je dívčí četba pro dívky důležitá, tak někdo odpověděl, že ne a je to čistě jeho názor, převažovaly však odpovědi, že důležitá je, dívky mají možnost upustit od reality, odreagují se a občas se také něco dozví, což je jistě přínosné. Pokud dívky preferují například fantasy literaturu, tak je od ní zajisté nezrazujeme, buďme rádi, že zde funguje zájem o četbu obecně. Když budou i nadále čtenářky dívčí literatury, shledáváme to jedině dobře, jelikož máme spoustu kvalitních autorů ať již českých nebo zahraničních, kteří určitě mají svůj zájem si své čtenářky udržet. Záleží i na tom, co zmiňovala jedna respondentka. Pokud autoři půjdou s dobou a budou zapojovat do literatury aktuální témata, čtenářky se jistě držet

budou. Jde o to, přizpůsobit se té době, což někdy nebude jednoduché, ale autoři to zajisté zvládnou a osloví i nadcházející generace čtenářek dívčí literatury.

4.2. Střední kategorie – 1990-1996

V této kategorii odpovídalo nejvíce respondentek. Odpovídalo zde 51 žen. Toto číslo je největší z důvodu věkové blízkosti a možností získání těchto odpovědí. Samozřejmě, že od vrstevnických kategorií se data získávají nejlépe.

Jako u předchozí nejmladší skupiny i u této začneme věkovým rozdělením. Jak již dokazuje nadpis, jedná se nám o roky 1990-1996, ale přehledně to bude zobrazeno graficky.

Graf 17: Uved'te prosím Váš rok narození

Zde můžeme vidět, že odpovídalo nejvíce žen narozených v roce 1993. Ale dalo by se říci, že kategorie je hezky vyvážená. Nejméně se objevovaly odpovědi žen narozených v letech 1990 a 1991, ale jinak byly poměrně vyrovnané.

Nyní se přesuneme ke konkrétním otázkám našeho dotazníku.

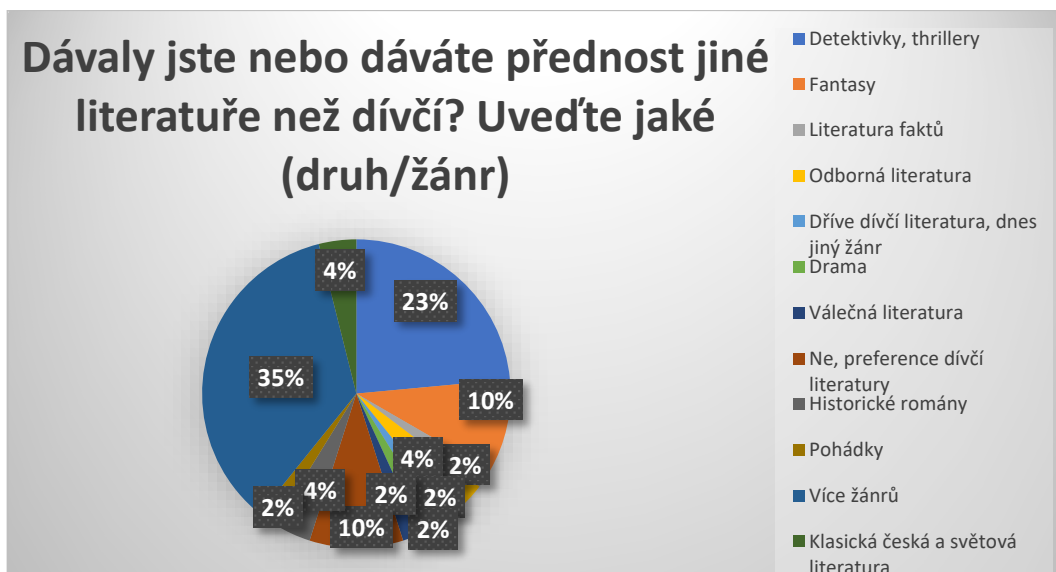
Zajímalo nás, zda se čtenářky v minulosti věnovaly dívčí literatuře či se jí věnují ještě dnes.

Graf 18: Četly jste v minulosti, případně čtete v současnosti dívčí literaturu?

Graf s jistotou dokazuje, že dívčí literatura má právoplatně v literárním prostředí své místo. 57 % žen uvedlo, že dívčí literaturu četlo, a dokonce uvedlo i konkrétní důvody. Nejčastější důvod byl únik do světa snů před realitou. Další, co se často opakovalo, že ženy chtějí zažít to, co pravděpodobně nikdy nezažijí a tyto příběhy jim to dávají. Poté se objevovaly i „banální“ důvody jako např. „jsem holka“, takže i s tímto bylo možné se setkat. 13 % žen uvedlo, že je tato literatura baví a zároveň poukazyvaly na věkovou souvislost, jako že se rády vrací do mladých let, či se ocitají zpět v pubertálním věku. Je pochopitelné, že si ženy rády odpočinou od běžných starostí a každodenního života, tato literatura je dobrý prostředek k úniku do romantického světa. Samozřejmě se našly také ženy, které tato literatura nebaví, ale není to vysoké procento. Nutno poukázat na to, že to byla otevřená otázka a ženy se krásně shodovaly na svých odpovědích.

Následující otázka byla zaměřena na to, zda ženy dávaly přednost jiné literatuře než právě té dívčí.

Graf 19: Dávaly jste nebo dáváte přednost jiné literatuře než dívčí? Uved'te jaké (druh/žánr)

Nyní můžeme vidět, jaké máme v dnešní literatuře možnosti. Pohledem na tento graf vidíme variaci žánrů, které ženy preferují nad dívčí literaturou. Ženy narozené v těchto letech většinou volí kombinaci žánrů, nezůstávají pouze u jednoho. Jako u předchozí nejmladší kategorie i zde jsou velice oblíbené detektivní příběhy a thrillery. Jak můžeme vidět, tak ve srovnání s první skupinou i zde se objevují knihy fantasy, ale je jich podstatně méně. Zde se navíc objevují historické či válečné romány. Můžeme zde vidět také pohádky. Odpovědi jsou přizpůsobeny reakcím respondentek.

V nadcházející otázce se zaměříme na konkrétní oblíbené knihy čtenářek v této kategorii, zda čtenářky mají své oblíbené knihy či nikoliv.

Graf 20: Měly jste, případně máte oblíbené knihy tohoto žánru (dívčí literatura)?

V tomto případě nám graf ukazuje, že 59 % žen v této kategorii má své oblíbené dívčí romány a též uvedly tituly. S jednoznačným vedením se opakovaly romány Lenky Lanczové, která je pro tuto kategorii typická. Můžeme říci, že v této kategorii, je prakticky nemožné neznat Lenku Lanczovou. Ona v neposlední řadě napsala také několik románů pro ženy, ale známá je především svými dívčími romány. Objevovaly se tituly jako: Lucky Luk, Počkej na mě, Radko, Past na kočku, Kapky rosy, Tajná láska, Kde končí svět, Hříšná touha, která je zpracována v praktické části, jedna z těch aktuálních, což už je spíše román pro ženy, což již vyplývá z názvu – Manželky, milenky, zoufalky, Postel plná růží či Náhradní princ. Dalším autorem, který se často objevoval v této kategorii je Stanislav Rudolf. Nejčastějším dílem tohoto autora, které bylo zmíněno, byla kniha Metráček, další zmíněná díla Pusinky, Kopretiny pro zámeckou paní, Pozor kočky. Shoda knih s předešlou kategorií je dílo Johna Greena Hvězdy nám nepřály, tudíž je to důkaz toho, že i tato kategorie se uchýlí k novodobé dívčí literatuře. Dále se objevovaly knihy typu sága Stmívání, Nazí či Selekcce. 18 % žen zmínilo pouze jméno autora, konkrétní knihy si nevybavily. Zmínována byla však opět Lenka Lanczová a Stanislav Rudolf. 23 % respondentek nezmínilo žádnou knihu, ani autora.

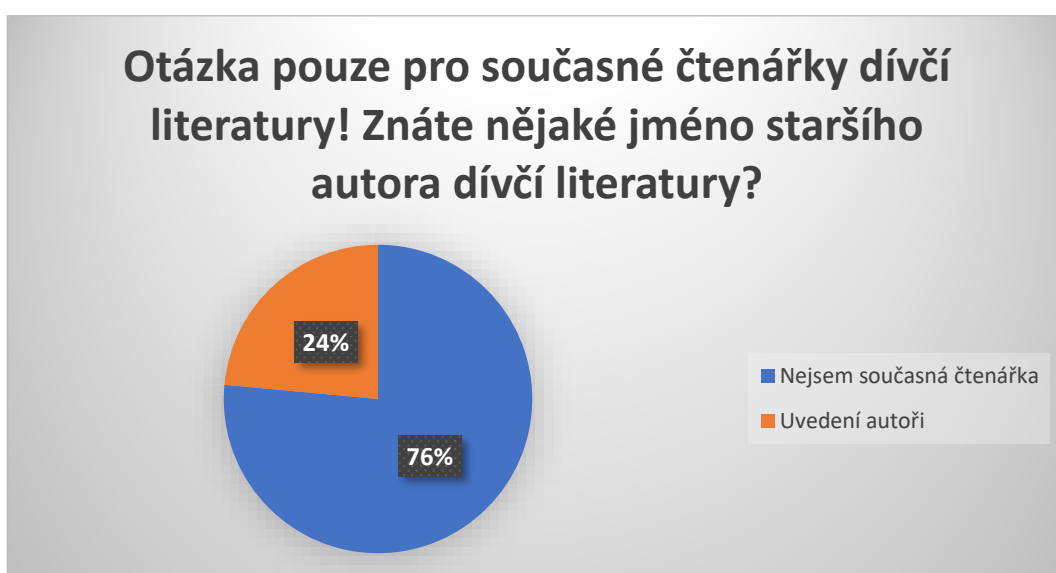
Následující otázka se přesouvá od konkrétních děl k autorům dívčí literatury. Většina respondentek uvedla konkrétní autory, kteří se jim vybaví, když se řekne dívčí literatura, našly se však odpovídající, které žádná jména neuvedly.

Graf 21: Který autor se Vám vybaví, když se řekne dívčí literatura?

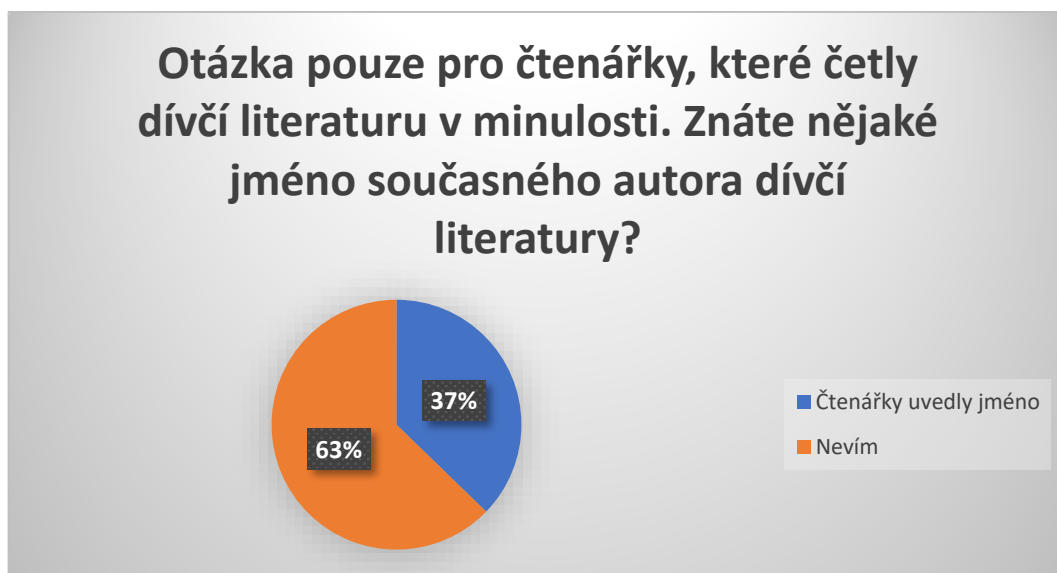
22 % žen nezmínilo žádného autora, ale když se podíváme na druhou skupinu, kde 78 % žen uvádí jména autorů. Nejvíce častým jménem byla Lenka Lanczová. Za ní bylo jméno Jacqueline Wilsonová, a poté těsně Stanislav Rudolf. Následoval aktuální autor John Green. Následně ženy odpovídaly jména jako Marie Majerová, Jane Austenová, tato jména se však vyskytovala pouze jednou.

Následující dvě otázky jsou děleny tak, že ta první je určena pro současné čtenářky dívčí literatury a druhá pro ty, které ji četly v minulosti.

Graf 22: Otázka pouze pro současné čtenářky dívčí literatury! Znáte nějaké jméno staršího autora dívčí literatury?

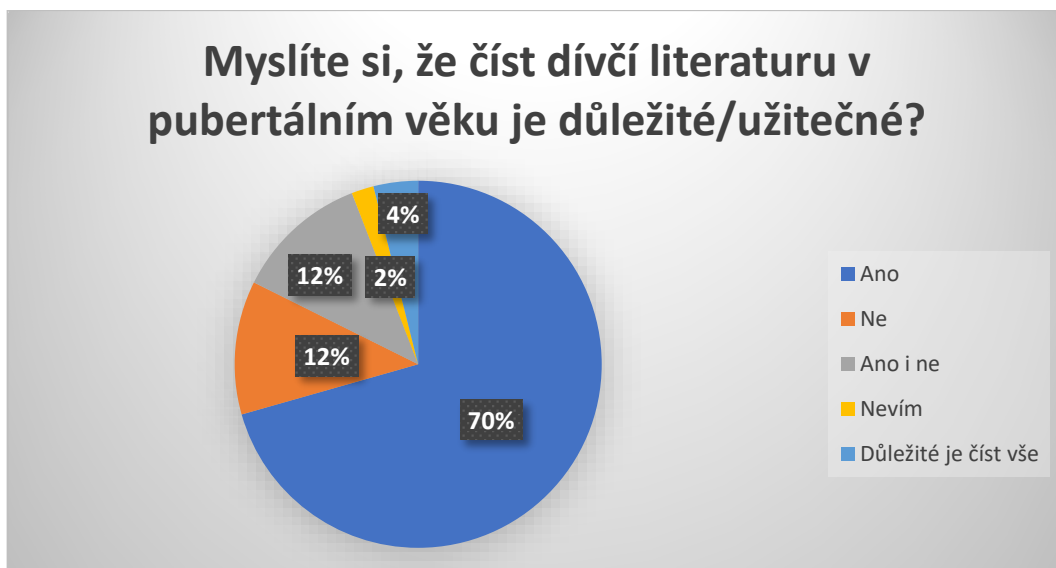
Graf nám dokazuje, že čtenářky narozené v těchto letech dnes již tuto literaturu moc nevyhledávají. Zbýlých 24 % žen uvedlo jména jako jsou: Fan Vavřincová, Lenka Lanczová, Věra Kohoutová, E. L. James, ta je spíše současná, a navíc ne úplně autorka dívčí literatury, dále pak Stanislav Rudolf, Jane Austenová, Danielle Steel, Věra Řeháčková, Jacqueline Wilsonová, Iva Hercíková, či Marie Majerová.

Graf 23: Otázka pouze pro čtenářky, které četly dívčí literaturu v minulosti. Znáte nějaké jméno současného autora dívčí literatury?

Výsledky nám dokazují, že tato skupina čtenářek se úplně neorientuje v těchto novodobých autorech. Některá jména však z dotazníků vyplynula. Opět se zde vyskytuje jméno E. L. James, Kinney, Jacqueline Wilson, Lenka Lanczová, Stanislav Rudolf, John Green, Markéta Lukášková, Yvona Březinová, Anna Todd, Rainbow Rowell, Erin Watt či Kiera Cass. Je vidět, že se v těchto otázkách objevují i starší jména. Aktuální nejsou pro ně tak známá.

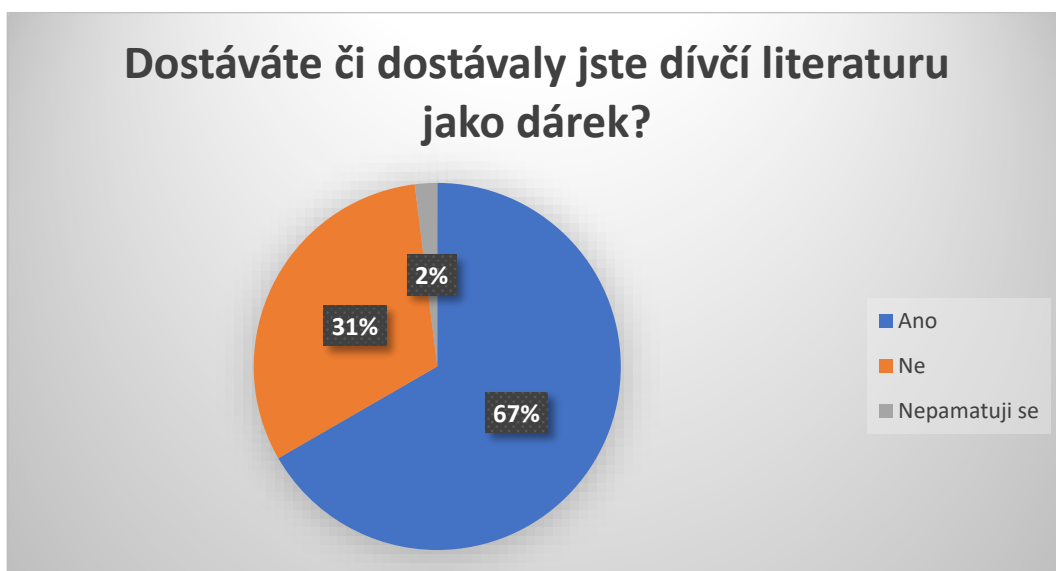
Nyní se budeme věnovat důležitosti dívčí literatury. Je užitečná? Není užitečná?

Graf 24: Myslíte si, že číst dívčí literaturu v pubertálním věku je důležité/užitečné?

Je dobré, že 70 % žen shledává dívčí literaturu jako užitečnou. Odpovědi se shodují s první skupinou, je dobré, že dívky mají možnost utéct od reality a zažít opravdovou romantiku, i když jen literární. 12 % tuto četbu neuznává a pro čtyři je důležité, aby se četlo všechno nejen dívčí literatura.

Podíváme se též na to, zda čtenářky narozené v těchto letech dostávaly dívčí literaturu jako dárek.

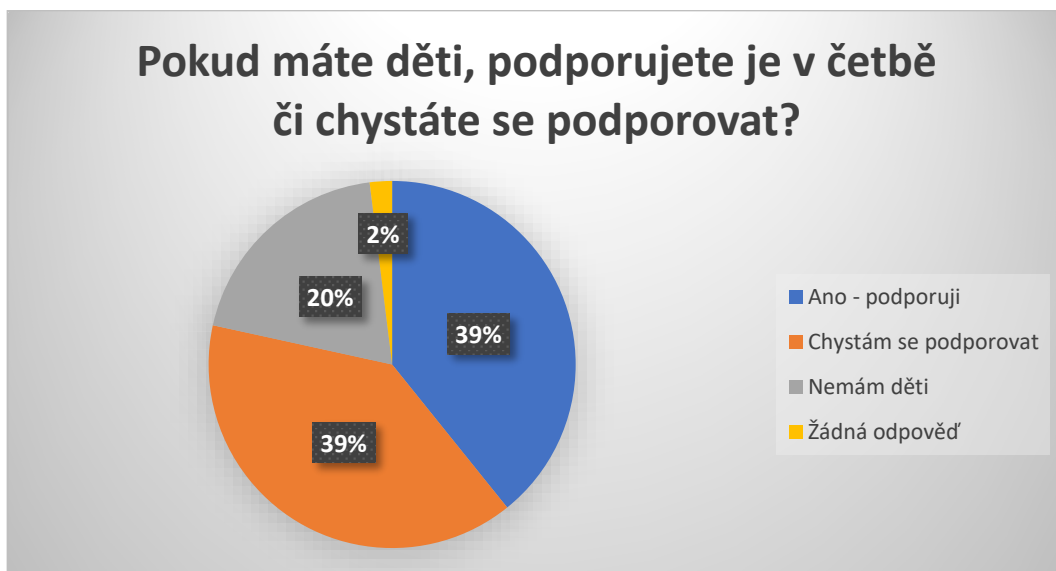

Graf 25: Dostáváte či dostávaly jste dívčí literaturu jako dárek?

Je skvělé pozorovat, že i tyto ročníky v poměrně hojném počtu též dostávaly nebo dostávají dívčí literaturu jako dárek. Můžeme to shledávat jako velmi pěkný a užitečný

dárek. Poměrně vysoké procento také uvedlo, že tyto knihy nikdy nedostávalo. Minimální procenta se na to nepamatují

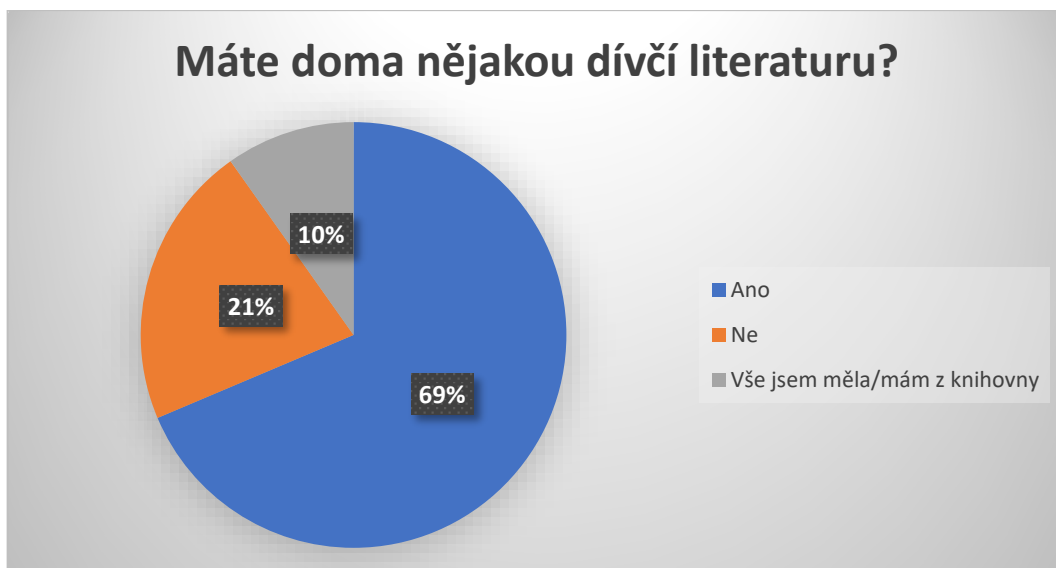
Následující otázka tohoto dotazníku se věnuje tomu, zda respondentky podporují děti v četbě či se na to chystají.

Graf 26: Pokud máte děti, podporujete je v četbě či chystáte se podporovat?

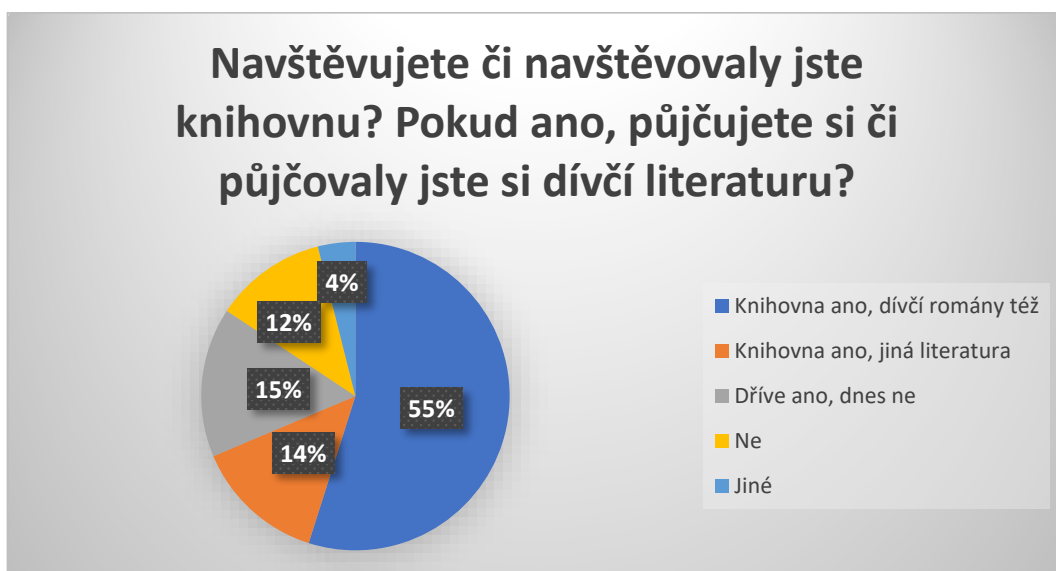
Výsledky nám jasně ukazují, že respondentky, které již mají děti je podporují. Důvodem uváděly, že je velice důležité rozvíjet slovní zásobu. Objevovaly se též odpovědi, že respondentky mají malé děti, které zatím číst neumí a již teď je k četbě vedou, jelikož jim čtou. Některé odpovídající se nevyjadřovaly vůbec a zbylých 20 % uvedlo pouze to, že děti nemá a více se k tomu nevyjadřovalo.

Dále jsme se věnovali tomu, zda čtenářky doma najdou nějakou dívčí literaturu. Někdo na knihy nemá povahu a pouze si je půjčuje v knihovně nebo nečte vůbec.

Graf 27: Máte doma nějakou dívčí literaturu?

69 % respondentek doma vlastní nějakou dívčí literaturu, což je pozitivní. Dnes již spousta lidí k četbě netíhne, takže vidět, že lidé doma ještě vlastní literaturu ať již dívčí či jinou, je skvělá záležitost. Samozřejmě na grafu vidíme, že 21 % respondentek uvedlo, že doma nevlastní žádnou knihu dívčí literatury, možná je to i škoda. Člověk, když náhodou nějakou takovou knihu najde, tak si zavzpomíná na mládí. Další odpovědí bylo, že si všechno půjčovaly v knihovně. S tím též souvisí nadcházející otázka.

Graf 28: Navštěvujete či navštěvovaly jste knihovnu? Pokud ano, půjčujete si či půjčovaly jste si dívčí literaturu?

Co se týče knihoven, tak stále fungují pro lidi jako mnohem lepší varianta než si všechny knihy, které si chceme přečíst, kupovat. I zde se nám tento výsledek odráží. Ženy

v této věkové kategorii ve většině knihovnu navštěvují či navštěvovaly a též si půjčovaly i dívčí romány. 14 % žen knihovnu navštěvovalo kvůli jiné literatuře než právě dívčí. Můžeme říci, že tyto výsledky jsou pozitivní. V jiných odpovědích se objevovaly záležitosti typu antikvariát či kupování knih.

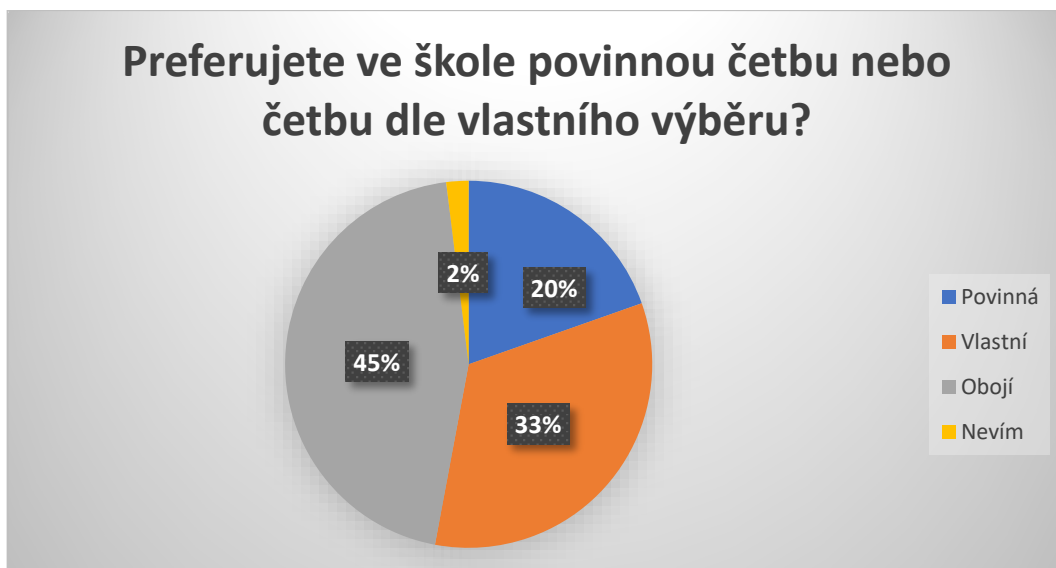
Samozřejmě knihy si vybíráme podle určitých kritérií. Na to se také zaměřuje nynější otázka tohoto dotazníku.

Graf 29: Podle jakého kritéria/í jste si vybíraly/vybíráte dívčí literaturu? Uveďte alespoň dva důvody.

20 % žen v tomto věkovém rozmezí nemá pro výběr dívčí literatury žádná kritéria. 21 % uvádí pouze jeden důvod a dalších 22 % naopak více než dva důvody. Častým kritériem u žen je obal knihy a doporučení, také téma a autor či kombinace autor a doporučení. Ostatní kombinace se vyskytovaly pouze v menšině.

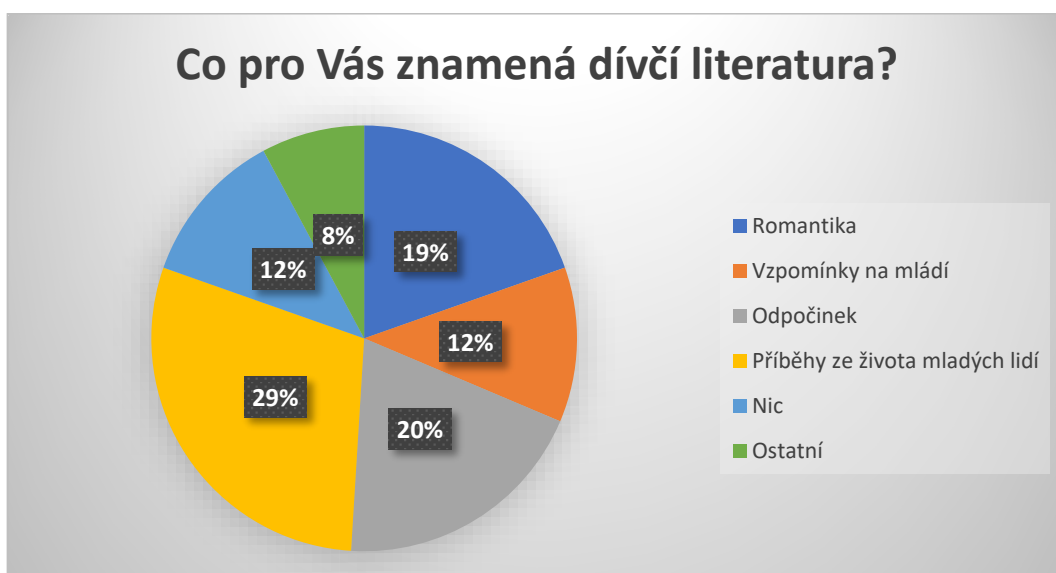
Další otázka se zabývá volbou mezi povinnou a vlastní četbou.

Graf 30: Preferujete ve škole povinnou četbu nebo četbu dle vlastního výběru?

Zaměříme-li se na výsledky této otázky, tak zcela jistě vidíme, že většina respondentek volí obojí možnost, což je velmi praktické a zapojuje to, jak četbu, která nás baví, zároveň i četbu, kterou bychom měli znát. Následuje četba podle vlastních preferencí, hned poté následovala povinná četba. Minimum procent odpovídajících nevědělo, jak by na tuto otázku odpovědělo.

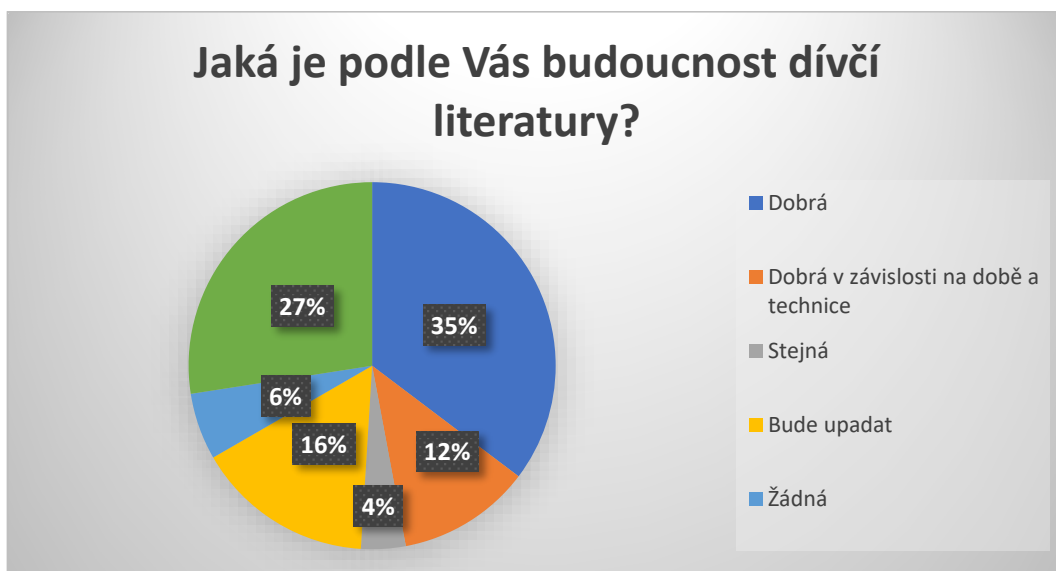
Následující otázka se zaměřuje na to, co pro respondentky v této kategorii znamená dívčí literatura.

Graf 31: Co pro Vás znamená dívčí literatura?

Pro nejvyšší procento respondentek dívčí literatura znamená příběhy ze života mladých lidí, což se objevovalo i v předchozí kategorii. Následuje odpočinek a romantika, dále vzpomínky na mládí. Můžeme pozorovat, že odpovědi jsou podobné těm z první kategorie, takže ženy nad touto literaturou smýšlí podobně.

Poslední otázkou pro tuto kategorii je představa čtenářek o budoucnosti literatury.

Graf 32: Jaká je podle Vás budoucnost dívčí literatury?

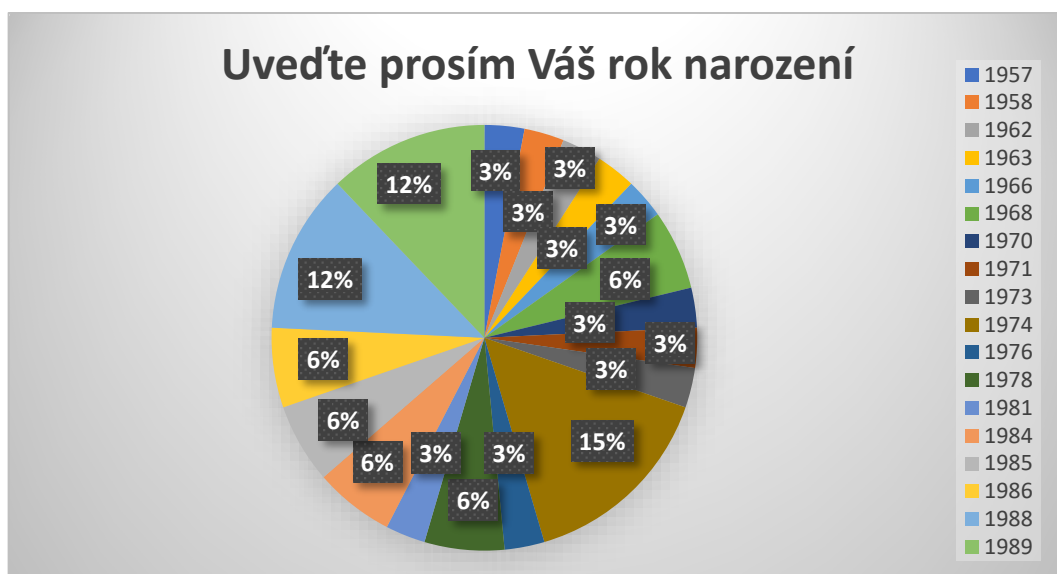
Nejvíce respondentek se ztotožňuje s tím, že dívčí literatura bude fungovat dál a čtenářky této literatury se vždy najdou. Další odpovídající si netroufají odhadnout, co s touto literaturou do budoucna bude. 16 % si myslí, že bude upadat a dalším názorem bylo, že vidina je dobrá, ale v závislosti na době a technice, což v dnešní době je samozřejmě velmi vlivný faktor. Autoři musí době přizpůsobit svá díla, aby to budoucí čtenářky bavilo a zajímalo.

4.2.1. Závěrečné výsledky žen narozených v letech 1990-1996

V této kategorii se ukázalo, že ženy už více přemýšlí nad tím, jak např budou podporovat své děti v četbě. Když jsme se zaměřili přímo na otázku konkrétních autorů či knih, tak bylo evidentní, že tuto věkovou kategorii zcela jasně ovládá Lenka Lanczová. Návštěvy knihovny pro tuto skupinu nejsou žádnou výjimkou. Což je skvělá perspektiva do budoucna. Podle těchto žen má dívčí literatura před sebou i nějakou budoucnost, v což můžeme především doufat, že tomu tak skutečně bude. Podle většiny odpovědí, se tato kategorie četbě věnuje, věnovala a doufejme, že u toho i zůstane.

4.3. Nejstarší kategorie - 1957-1989

Tato kategorie je nejvíce rozmanitá. Máme zde ženy, které se narodily v letech 1957-1989, což je velký rozdíl. Skupina takto byla složena s ohledem na roky narození všech respondentek. Skupiny tomu musely být přizpůsobeny, což tato skupina je „hodně“. Jejich odpovědi se patrně budou lišit kvůli většímu věkovému rozdílu. Tento věkový rozdíl nám hned ukáže graf.

Graf 33: Uved'te prosím Váš rok narození

Nyní názorně vidíme věkové rozložení této skupiny. Čísla jsou poměrně vyrovnaná. Nejvíce odpovídaly ženy, narozené v roce 1974 a následovaly roky 1988 a 1989. Ostatní data byla téměř vyrovnaná.

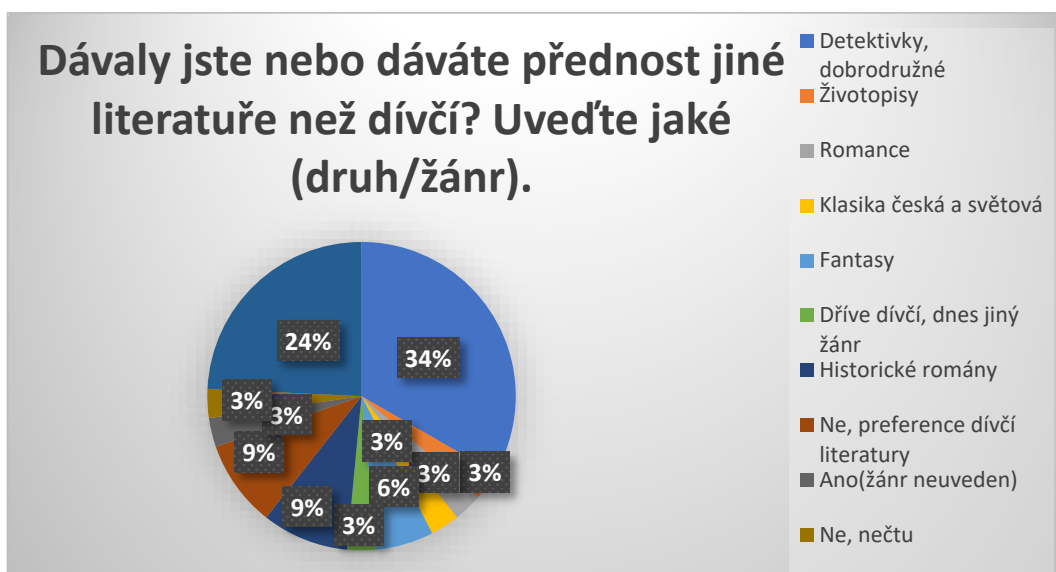
U našich respondentek jsme se zajímali o to, zda v minulosti případně v současnosti čtou dívčí literaturu.

Graf 34: Četly jste v minulosti, případně čtete v současnosti dívčí literaturu?

Je skvělé pozorovat, že dívčí literatura funguje ve všech kategoriích. Ženy v těchto věkových kategoriích se dívčí literatuře věnovaly či věnují se svými dětmi. 13 % žen se této literatuře věnovalo, ale dnes již ne, což je vzhledem k věku pochopitelné. 30 % žen tuto literaturu preferuje a uvedlo konkrétní důvody. Některé ženy se této literatuře věnují díky své práci, jelikož jsou učitelky na druhém stupni základních škol a tam je opravdu na místě tuto literaturu znát. Další ženy se s ní setkávají kvůli svým dětem, což je pozitivní, že se rodiče věnují četbě a snaží se ji vštípit také svým dětem.

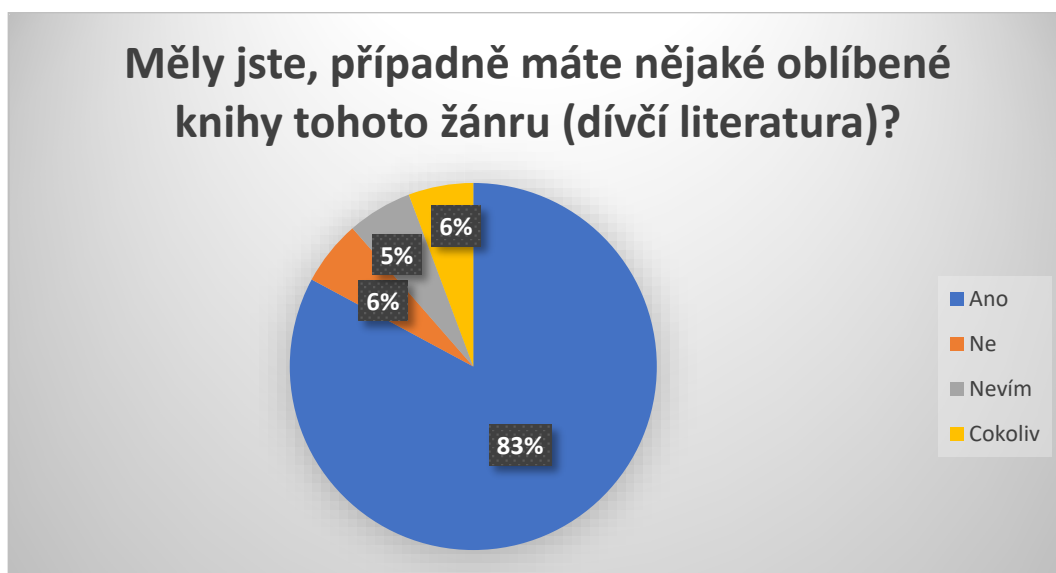
Následující otázka se věnuje žánrům, kterým tyto ženy dávají přednost.

Graf 35: Dávaly jste nebo dáváte přednost jiné literatuře než dívčí? Uveďte jaké (druh/žánr)

I třetí kategorie je důkazem toho, že pokud se ženy rozhodnou upustit od dívčí literatury, tak se uchylují k detektivkám nebo dobrodružným knihám, takto tomu bývalo i u ostatních skupin. Dále je velmi časté, že ženy preferují více žánrů, než pouze jeden.

I u této skupiny nás zajímá, jaká upřednostňují díla dívčí literatury.

Graf 36: Měly jste, případně máte nějaké oblíbené knihy tohoto žánru (dívčí literatura)?

U této skupiny vidíme patřičné rozdíly. Je to dáno věkovým odstupem v této kategorii. Většina čtenářek zmiňuje buď obecně spisovatele Stanislava Rudolfa nebo jeho konkrétní knihy jako například Metráček, Kopretiny pro zámeckou paní, Pusinky, Údolí krásných žab, Znamení blíženců, Nebreč, Lucie či To jsme, prosím, nebrali. Dalším častým jménem byla Jarmila Dědková a její Skleněný svět, dále Helena Šmahelová a námi již zmiňované Velké trápení či Mládí na křídlech. V odpovědích, které zmiňovaly konkrétní knihy, se často objevovala také Marie Majerová a její Robinsonka, dále Zdeňka Bezděková a kniha Říkali mi Leni, která se dodnes čte na základních školách. Toto jsou typické knihy pro starší část této kategorie. V té mladší se již začíná vyskytovat jméno Lenka Lanczová, které zaručeně vedlo střední kategorii. V jednom případě se objevila konkrétní kniha Počkej na mě, Radko, v ostatních bylo vždy zmíněno pouze jméno.

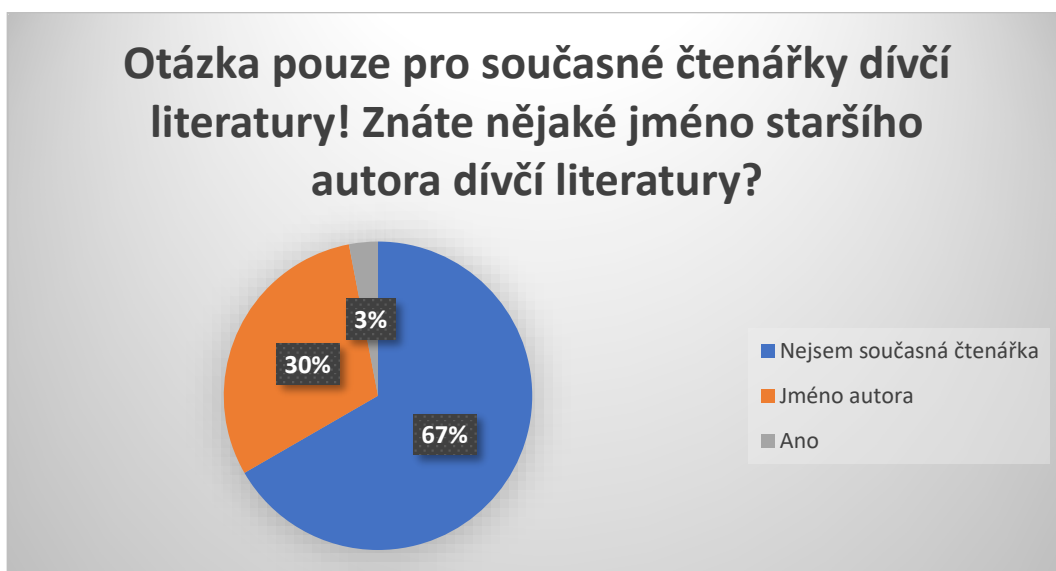
Následující otázka se zaměřuje spíše na autory než na konkrétní díla.

Graf 37: Který autor se Vám vybaví, když se řekne dívčí literatura?

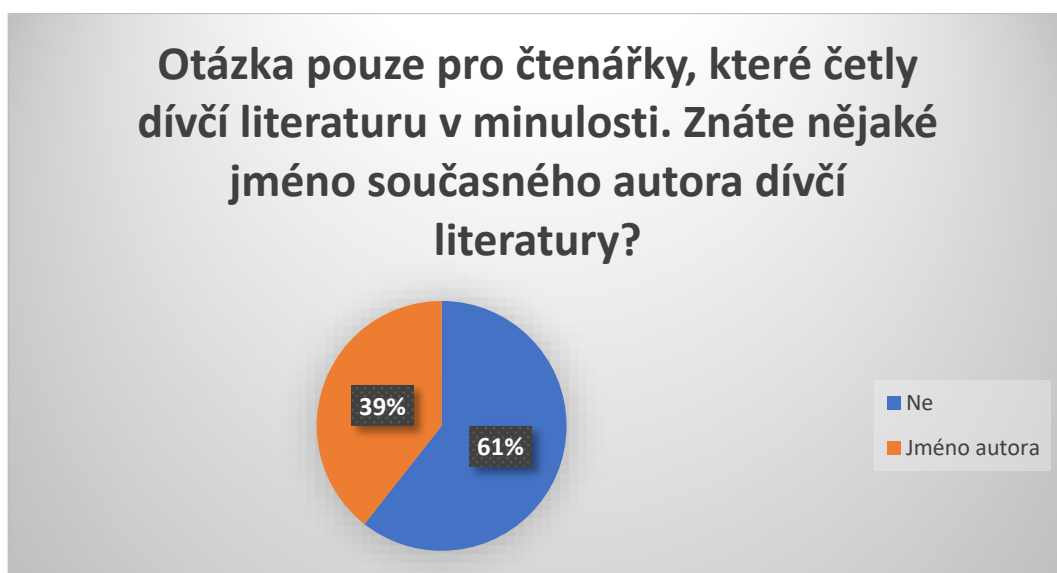
Pouze 15 % respondentek si nevybavilo žádného autora dívčí literatury. Zbývajících 85 % uvedlo konkrétní autory. Nejčastěji zmiňovaným jménem, byl Stanislav Rudolf jako v předchozí otázce, dalším častým jménem byla Lenka Lanczová, Helena Šmahelová, Marie Majerová či Jarmila Dědková.

Nadcházející dvě otázky jsou rozděleny pro současné čtenářky a pro ty, které tuto literaturu četly v minulosti.

Graf 38: Otázka pouze pro současné čtenářky dívčí literatury! Znáte nějaké jméno staršího autora dívčí literatury?

67 % respondentek téměř logicky uvedlo, že již nejsou čtenářkami dívčí literatury. Minimum procent uvedlo odpověď ano, ale neuvedlo konkrétní jméno autora, zbytek uvedl konkrétní jména a opět se setkáváme se jmény jako jsou Stanislav Rudolf, Marie Majerová, Lenka Lanczová, dále Zdeňka Bezděková, Božena Benešová, Eliška Krásnohorská, Vlasta Javořická či Iva Hercíková. Objevilo se zde také jméno Anna Todd, což je momentálně současná autorka literatury pro dívky.

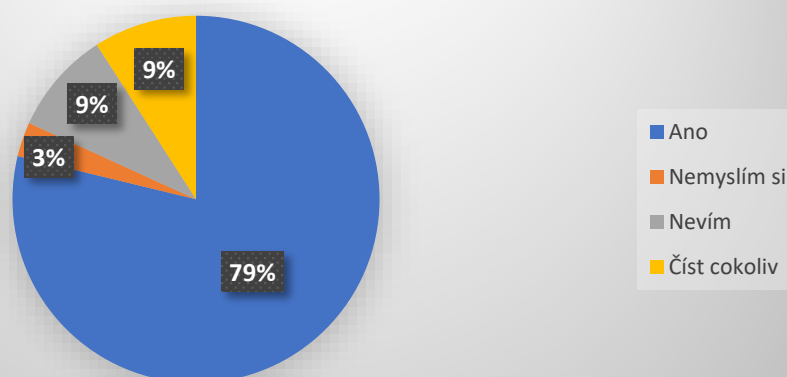

Graf 39: Otázka pouze pro čtenářky, které četly dívčí literaturu v minulosti. Znáte nějaké jméno současného autora dívčí literatury?

61 % respondentek se v současné dívčí literatuře neorientuje, konkrétní jména autorů, tudíž nezmínily. Zbýlých 39 % často uvádělo Lenku Lanczovou, je pravda, že Lanczová stále publikuje, ale svůj největší přísun do dívčí literatury pravděpodobně zajistila již v minulosti. Byl zmíněn také Stanislav Rudolf a Petra Braunová. V minulých kategoriích často zaznívalo jméno John Green a Jojo Moyesová, tady se objevilo také. Anna Todd či Kiera Cassová jsou též nyní populární jména. Setkali jsme se také se jmény Patrik Hartl či Radka Třeštíková, což jsou samozřejmě současní autoři, ale spíše autoři obecně společenských románů.

Následně se zaměříme na důležitost četby dívčí literatury.

Myslíte si, že číst dívčí literaturu v pubertálním věku je důležité/užitečné?

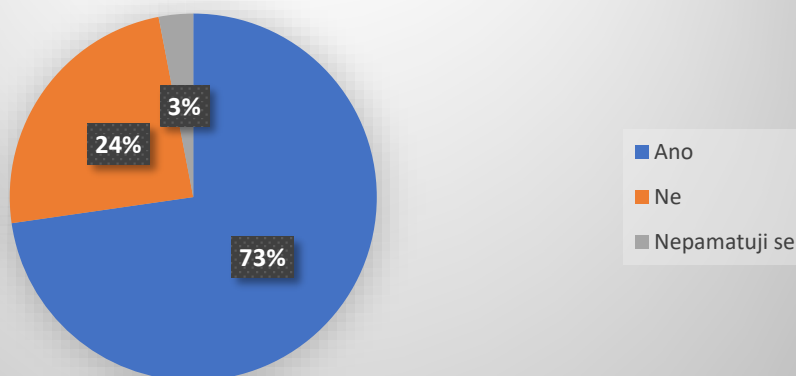

Graf 40: Myslíte si, že číst dívčí literaturu v pubertálním věku je důležité/užitečné?

Tato otázka nám dokazuje, že podle našich respondentek, je zajisté důležité tuto literaturu číst. V této kategorii je většina žen matkami a jsou rády, že jejich dcery se této literatuře věnují. Respondentky si přejí, aby dívky měly možnost se ztotožnit s hlavními hrdinkami a smýšlely tak, že existuje romantika. 9 % uznává veškerou četbu jako dobrou, pro rozvoj dětí. Dalších 9 % neví, jak by se k této otázce vyjádřilo. Pouhá 3 % respondentek si myslí, že by tato literatura neměla být pro dívky nijak užitečná. Myslí si totiž, že jsou to „zbytečně sladké příběhy“, které jsou naivní a dívkám nic nepředávají.

Jakou roli v životě respondentek mají knihy? Dostávají je jako dárek? Ukážeme si na následujícím grafu.

Dostáváte či dostávaly jste dívčí literaturu jako dárek?

Graf 41: Dostáváte či dostávaly jste dívčí literaturu jako dárek?

Nejvyšší procento žen dívčí literaturu jako dárek dostávalo, což je velmi pozitivní. 24 % bohužel ne a zbylá 3 % se na to již nepamatují.

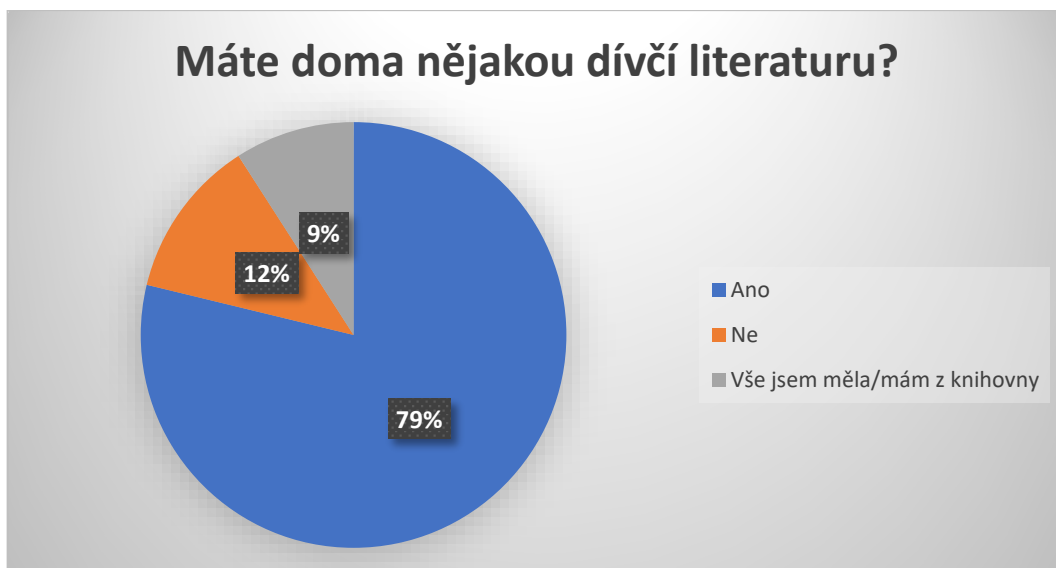
Jako i v ostatních kategoriích se zaměříme na to, zda respondentky podporují či chtějí podporovat své děti v četbě. Pro tuto kategorii je to nejspíše nejvíce aktuální.

Graf 42: Pokud máte děti, podporujete je v četbě či chystáte se je podporovat?

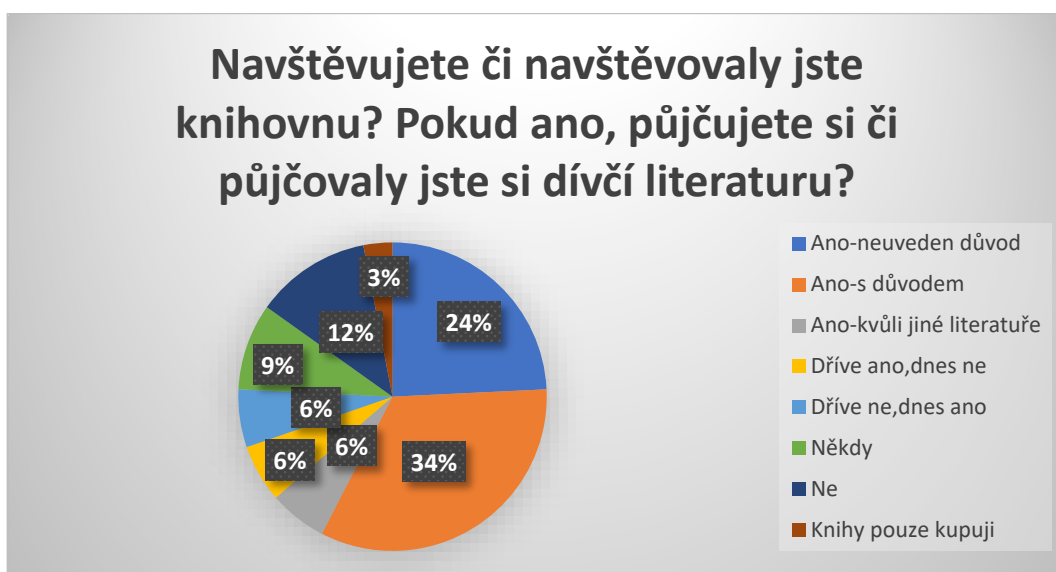
V této kategorii nás nepřekvapuje, že většina žen má děti, a to že je v četbě podporují není jinak než skvělé. Můžeme cenit, že jsou takové matky. Dalších 15 % se na to chystá a pouhých 9 % žen zde děti nemá, tudíž to nekomentovaly žádným způsobem.

Dále se zaměříme na to, zda i věkově pokročilejší ženy doma najdou nějakou dívčí četbu.

Graf 43: Máte doma nějakou dívčí literaturu?

I po letech, již uplynulých po dívčí literatuře 79 % žen, by doma s jistotou našlo dívčí literaturu, kterou dříve měly rády. Pouhých 12 % uvádí, že doma již žádnou nemá a zbylých 9 % tuto literaturu mělo vždy z knihovny, což i to je pozitivní. Na to nám hned navazuje další otázka, která souvisí s návštěvami knihovny.

Graf 44: Navštěvujete či navštěvovaly jste knihovnu? Pokud ano, půjčujete si či půjčovaly jste si dívčí literaturu?

Graf nám s jistotou ukazuje, že odpovědi respondentek byly velmi různorodé, ale vše je zde náležitě zohledněno a všechny odpovědi zpracovány. Nejvíce žen dokonce uvedlo důvod, proč knihovnu navštěvují, a to především, že ne vždy jsou peníze na to, aby si mohly všechny knihy koupit. Dalším důvodem bylo, že mají strach si koupit knihu,

ta se jim nemusí líbit, tudíž si ji raději vypůjčí v knihovně. Někdo si zase půjčuje knihy, které potřebuje ke své práci a někdo tam pouze studuje, aby měl svůj klid. Zbylé kladné odpovědi neměly uvedeny důvody. 12 % respondentek do knihovny vůbec nechodí, vzhledem k počtu odpovídajících je to poměrně vysoké číslo. 9 % navštěvuje knihovnu někdy, což je pochopitelné, ne vždy vyjde čas, aby člověk zašel do knihovny. Zbylé výsledky jsou velmi vyrovnané a přehledně okomentované v grafu.

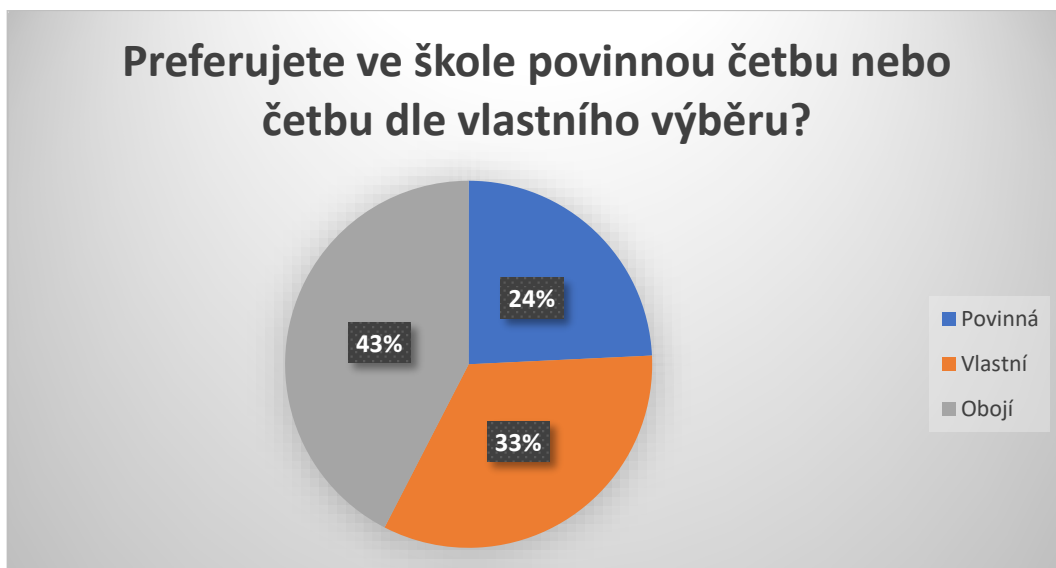
Nyní se zaměříme na kritéria, podle kterých si respondentky dívčí literaturu vybíraly.

Graf 45: Podle jakého kritéria/í jste si vybíraly/vybíráte dívčí literaturu? Uveďte alespoň dva důvody.

Cílem této otázky bylo zjistit, zda se respondentky shodnou v určitých kritériích. U některých shoda nastala jako například dvojice obálka + obsah, autor + děj, autor + doporučení, či musí být nová kniha a též doporučení. V 21 % respondentky uvedly pouze jeden důvod a převážně to býval autor, obálka knihy či obsah. 12 % uvedlo více než dva důvody a často byla zvolena jiná kombinace. Tyto odpovědi se však vyskytly pouze jednou, takže byly označeny jako jiné.

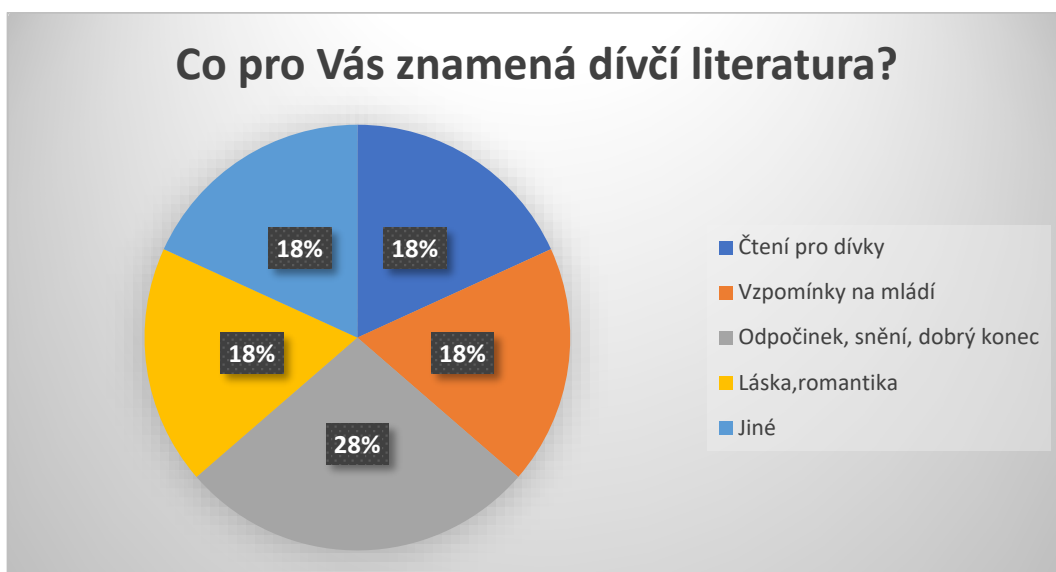
Následující otázka je směřována do školního prostředí a ptali jsme se, zda respondentky preferují ve škole spíše povinnou nebo vlastní četbu.

Graf 46: Preferujete ve škole povinnou četbu nebo četbu dle vlastního výběru?

Nejvíce odpovědí souhlasilo s tím, že je důležité, aby děti měly jak povinnou četbu, tak i tu, kterou si vyberou. V dnešní době vychází spousta četby, jak pro děti, tak pro mládež, dívky. Dnes je často oblíbené fantasy. Určitě je vhodné k tomu děti vést. Dalo by se říci, že všichni budou pro vlastní četbu, ale obojí je jistě lepší varianta. Všichni bychom měli znát i klasiku. Když se zaměříme na tu povinnou četbu, tak vidíme, že i pro ni je velké procento respondentek.

V rozboru našich třech kategorií se blížíme k závěru, kde máme otázky spíše k zamyšlení, než že bychom očekávali konkrétní odpověď.

Graf 47: Co pro Vás znamená dívčí literatura?

Ačkoliv tato otázka měla být na zamyšlení a čekali bychom různé odpovědi, tak respondentky se nám často shodovaly. Nejvíce to pro ně znamená příběh s dobrým koncem, u kterého se mohou zasnít a odpočinout si. Je v ní hlavně láska a romantika, což čtenářky očekávají. Často si u této literatury vzpomenou na mládí. Poté již byly zvoleny odpovědi, které nebyly časté a spojily se do skupiny jiné. Tam byl třeba zmíněn konkrétní autor. či že je to pro ně žánr apod.

Poslední otázka se však týká budoucnosti této literatury.

Graf 48: Jaká je podle Vás budoucnost dívčí literatury?

I v této kategorii se předvídá dívčí literatuře dobrá budoucnost, za což jsme všichni velmi vděční. 21 % respondentek uvedlo, že budoucnost je nejistá, což je hodně ovlivněno dnešní dobou. To byla také jedna z jiných odpovědí, že doba postupuje a je otázkou, zda knihy dále budou. Další reakcí bylo, že děti málo čtou, a proto odpovídající nemůže zcela jistě reagovat. 18 % respondentek se k tomu ani nevyjádřilo, protože nevěděly, jak reagovat.

4.3.1. Závěrečné výsledky žen narozených v letech 1957-1989

I na větší věkové rozestupy se respondentky v této kategorii často shodovaly. V této skupině již má většina žen své děti a co je pozitivní, tak že je v četbě podporují. Uznávají dívčí literaturu jako užitečnou a shledávají, že by mohla mít dobrou budoucnost, což je jistě pozitivní záležitostí. Stejně tak jako ve střední kategorii vede Lenka Lanczová, tak v této skupině stále vyčnívalo jméno Stanislav Rudolf. To je víc než pochopitelné.

Stanislav Rudolf byl ve své době velice uznávaným autorem dívčí literatury. Vážme si toho, že i v této kategorii by ženy doma našly knihu s dívčí literaturou a nejen to, v minulosti jich většina z nich dostávala jako dárek. Knihovna v této kategorii také neztrácí potenciál. Je to obdivuhodné, že ženy, které se pravděpodobně starají o rodiny, si najdou čas na četbu a knihovnu, samozřejmě je jednoduché říci, že na to není čas a udělala by to tak spousta lidí, o to více si toho ceníme. Dívčí literatura v této kategorii často symbolizuje vzpomínky na mládí a pubertu, což je správné a je to tak životem dané, že určité věci nás vrací v čase.

4.4. Závěrečné výsledky dotazníkového šetření

Dostáváme se k závěrečnému vyhodnocení našeho dotazníku. Porovnány byly tři různé věkové kategorie. To že se najdou osoby, které nečtou dívčí literaturu je jasné, každý máme jiné preference a vkus. To se samozřejmě týká také literatury. Nejedná se však pouze o dívčí literaturu, výsledky dotazníku nám ukázaly, že se často setkáváme s osobami, které nečtou vůbec. V dnešní době, to není nijak překvapivé. Žijeme v době internetu a informačních technologií, což nám dává jiné možnosti a lidé často od čtení upouští. Většina respondentek ze všech námi vytvořených kategorií někdy četla nějakou dívčí literaturu. Pokud však dávaly přednost jiným literárním žánrům, tak na prvním místě u všech tří skupin se umístila detektivka. Ta předčila všechny žánry u všech věkových kategorií a získala nejvíce procent odpovědí našich respondentek.

Dozvěděli jsme se, že kniha, konkrétně dívčí literatura, byla také oblíbená jako dárek. Častým jménem, které je spojováno s dívčí literaturou je bezpochyby Stanislav Rudolf. V nejmladší kategorii toto jméno určitě zaznělo, ale ne tak často, jako v ostatních kategoriích. Též opravdu známým jménem, které je spojováno s naší tematikou je Lenka Lanczová, která zajiště ovládla kategorii žen narozených v letech 1990-1996. Je zřejmé, že ženy z nejstarší kategorie se nijak zvlášť neorientují v aktuální dívčí literatuře, ale ne všechny. Ty, které mají nyní dcery v pubertě jsou částečně informovány. Co však shledáváme za malý zázrak, že i v nejmladší kategorii jsou známá jména jako Stanislav Rudolf, který je doslova proslulý dívčí literaturou. Samozřejmě byla zmiňována Helena Šmahelová, ale spíše ve střední a nejstarší kategorii, tam byla velice známá.

Můžeme říci, že v kategoriích nedocházelo k velkým výkyvům. Samozřejmě, že s věkem ty odpovědi byly trochu jiné, ale dalo by se říci, že se respondentky často

shodovaly. Např. když jsme se zaměřili na otázky, co pro ně znamená dívčí literatura či jakou má budoucnost, tak jsme často nacházeli podobné odpovědi. Úniky od reality, vzpomínky na pubertu a mládí, což je zajímavé, když se Vám tato odpověď objeví i u nejmladší kategorie.

Největší rozdíl patrně pozorujeme u konkrétních děl, které respondentky uvádějí. Nejstarší kategorie často uváděla knihy Stanislava Rudolfa či Heleny Šmahelové, kdežto naopak nejmladší uvádějí například After, Selekce apod.

Výsledky nám však dokazují, že dívčí literatura má v literárním světě svou pozici.

Závěr

Tato práce byla věnována dívčí literatuře, konkrétně dívčím hrdinkám. Teoretická část byla zaměřena na jednotlivá období, která byla důležitá pro dívčí literaturu. Každá tato etapa byla detailně definována a popsána. Samozřejmě každé to období je spojováno s konkrétními autory, kteří jsou v této části taktéž zmiňováni.

Praktická část byla rozdělena na dvě části, kde v té první jsme se věnovali převážně našemu hlavnímu cíli, a to dívčím hrdinkám. Tyto hrdinky byly detailně popsány a byly rozebrány jejich charakterové vlastnosti. Každá kniha, a tudíž i dívčí hrdinka byla zpracována zvlášť a na konci této části můžeme najít přehlednou tabulku, kde se tyto hrdinky porovnávají. Dále je k tomu uveden krátký komentář.

Následná druhá půlka praktické části byla věnována dotazníkovému šetření, ve kterém se věnujeme dívčí literatuře. Pracovalo se se třemi skupinami žen, které byly následně mezi sebou porovnány. Všechna data byla zpracována pomocí grafů a ty byly vždy doplněny o patřičné okomentování. Každá tato kategorie byla zpracovávána zvlášť, abychom měli patřičný přehled o odpovědích skupiny a následně po vypracování a vyhodnocení všech odpovědí ze všech tří skupin je shrnut krátký závěr, který by měl dokázat, že rozdělení dle věku může vést k určitým rozdílům, ať již preferencí autorů či smýšlení o dívčí literatuře celkově.

Práce měla především poukázat na vývoj či posuny dívčí literární hrdinky, což nám dokládá první polovina praktické části, kde je zpracováno šest různých knih a zároveň šest různých postav. Je jasné, že například hrdinka Elišky Krásnohorské řeší jiné záležitosti než třeba hlavní hrdinka Michaela od Petry Braunové. Je to samozřejmě pochopitelné z důvodu, že se doba vyvíjí, hlavní hrdinové se zabývají jinými záležitostmi a jdou s dobou, což se můžeme odkázat na odpovědi našich respondentek, že dívčí literatura bude mít budoucnost, pokud autoři zohlední dobu.

Seznam použitých zdrojů

MOCNÁ, Dagmar. *Červená knihovna: studie kulturně a literárně historická: pohled do dějin pokleslého žánru*. Praha: Paseka, 1996. ISBN 80-7185-075-6.

MOCNÁ, Dagmar a Josef PETERKA. *Encyklopedie literárních žánrů*. Praha: Paseka, 2004, 699 s. ISBN 80-7185-669-X.

LEDERBUCHOVÁ, Ladislava. *Průvodce literárním dílem: výkladový slovník základních pojmů literární teorie*. Praha: Nakladatelství H & H, 2002. ISBN 80-7319-020-6.

PETERKA, Josef. *Teorie literatury pro učitele*. 3. vyd. Jiloviště: Mercury Music & Entertainment, 2007, 346 s. ISBN 978-80-239-9284-7.

VLAŠÍN, Štěpán, ed. *Slovník literární teorie*. 2. rozš. vyd. Praha: Československý

POLÁK, Josef. *Přehledné dějiny české literatury pro děti a mládež a četby mládeže*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1982.

URBANOVÁ, Svatava. *Historický vývoj žánrů literatury pro mládež-antologie: žánry, osobnosti, díla*. 2. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, 1998, 173 s. Učební texty Ostravské univerzity. ISBN 80-7042-136-3.

SIROVÁTKA, Oldřich. *Literatura na okraji*. Praha: Československý spisovatel, 1990. Puls (Československý spisovatel). ISBN 80-202-0122-X.

VAŇKA, Václav a Věra MENCLOVÁ. *Slovník českých spisovatelů*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Libri, 2005, 822 s. ISBN 80-7277-179-5.

HOLEJŠOVSKÁ-GENČIOVÁ, Miroslava. *Literatura pro děti a mládež (ve srovnávacím žánrovém pohledu): vysokoškolská učebnice pro studenty filozofické fakulty studijního oboru moderní filologie*. Praha: SPN, 1984. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

CHALOUPKA, Otakar, ed. *Čeští spisovatelé literatury pro děti a mládež*. Praha: Albatros, 1985.

SLABÝ, Zdeněk Karel. *Dívky pro román: sborník statí*. Praha: Státní nakladatelství dětské knihy, 1967, 176 s. Knižnice teorie dětské literatury.

ŠRETROVÁ, Bohumila. *Eliška Krásnohorská*. Praha: Orbis, 1948. Kdo je (Orbis).

POLÁK, Josef. *Přehledné dějiny české literatury pro děti a mládež a četby mládeže: (od počátků obrození a předchůdců do vzniku socialistické literatury) vysokoškolská učebnice pro studenty filozofických a pedagogických fakult studijních oborů č. 73-21.8*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1987. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství).

SIEGLOVÁ, Naděžda. *Nástin dějin literatury pro mládež a četby mládeže druhé poloviny 19. století*. Brno: Masarykova univerzita, 1991. ISBN 80-210-0244-1.

KRÁSNOHORSKÁ, Eliška. *Svéhlavička: [příběh z penzionátu]*. 3. vyd. České Budějovice: Růže, 1968. Česká čtyřkorunovka.

ŠMAHELOVÁ, Helena. *Velké trápení*. 9. vyd. Ilustroval Dagmar BERKOVÁ. Praha: Albatros, 1991. Klub mladých čtenářů (Albatros). ISBN 80-00-00024-5.

BRAUNOVÁ, Petra. *Prázdniny za všechny prachy*. Praha: Albatros, 2005. Romana. ISBN 80-00-01556-0.

LANCZOVÁ, Lenka. *Hříšná touha*. Líbeznice: Víkend, 2006. Čtení pro dívky (Víkend). ISBN 80-86891-51-8.

DĚDKOVÁ, Jarmila. *Místo pro Danu: dívčí román*. Brno: Blok, 1978.

FRANCKOVÁ, Zuzana. *Výměna*. Praha: Petra, 2008. ISBN 978-80-7301-256-4.

<https://www.databazeknih.cz/zivotopis/petra-braunova-2642> [online]. [cit. 2020-03-10].

<http://www.lanczova.cz/lenka/knihy/> [online]. [cit. 2020-03-10].

<https://www.databazeknih.cz/zivotopis/jarmila-dedkova-3942> [online]. [cit. 2020-03-10].

<https://www.databazeknih.cz/zivotopis/zuzana-franckova-805> [online]. [cit. 2020-03-10].

Seznam rozebíraných knih

Svéhlavička – Eliška Krásnohorská.....	36
Velké trápení – Helena Šmahelová.....	38
Prázdniny za všechny prachy – Petra Braunová.....	41
Hříšná touha – Lenka Lanczová	44
Místo pro Danu – Jarmila Dědková.....	46
Výměna – Zuzana Francková	48

Seznam grafů

Graf 1: Uveďte prosím Váš rok narození.....	53
Graf 2: Četly jste v minulosti, případně čtete v současnosti dívčí literaturu?	54
Graf 3: Dávaly jste nebo dáváte přednost jiné literatuře než dívčí? Uveďte jaké (druh/žánr).	55
Graf 4: Měly jste, případně máte nějaké oblíbené knihy tohoto žánru (dívčí literatura)?	55
Graf 5: Který autor/autorka se Vám vybaví, když se řekne dívčí literatura?.....	57
Graf 6: Otázka pouze pro současné čtenářky dívčí literatury! Znáte nějaké jméno staršího autora dívčí literatury?	58
Graf 7: Otázka pouze pro čtenářky, které četly dívčí literaturu v minulosti. Znáte nějaké jméno současného autora dívčí literatury?.....	58
Graf 8: Myslíte si, že číst dívčí literaturu v pubertálním věku je důležité/užitečné?.....	59
Graf 9: Dostáváte či dostávaly jste dívčí literaturu jako dárek?	60
Graf 10: Pokud máte děti, podporujete je v četbě či chystáte se podporovat?	60
Graf 11: Máte doma nějakou dívčí literaturu?	61
Graf 12: Navštěvujete či navštěvovaly jste knihovnu? Pokud ano, půjčujete si či půjčovaly jste si dívčí literaturu?.....	62
Graf 13: Podle jakého kritéria/í jste si vybíraly/vybíráte dívčí literaturu?	63
Graf 14: Preferujete ve škole povinnou četbu nebo četbu dle vlastního výběru?.....	64
Graf 15: Co pro Vás znamená dívčí literatura?.....	65
Graf 16: Jaká je podle Vás budoucnost dívčí literatury?	66
Graf 17: Uveďte prosím Váš rok narození.....	67
Graf 18: Četly jste v minulosti, případně čtete v současnosti dívčí literaturu?	68
Graf 19: Dávaly jste nebo dáváte přednost jiné literatuře než dívčí? Uveďte jaké (druh/žánr)	69
Graf 20: Měly jste, případně máte oblíbené knihy tohoto žánru (dívčí literatura)?.....	70
Graf 21: Který autor se Vám vybaví, když se řekne dívčí literatura?.....	71
Graf 22: Otázka pouze pro současné čtenářky dívčí literatury! Znáte nějaké jméno staršího autora dívčí literatury?	71
Graf 23: Otázka pouze pro čtenářky, které četly dívčí literaturu v minulosti. Znáte nějaké jméno současného autora dívčí literatury?.....	72
Graf 24: Myslíte si, že číst dívčí literaturu v pubertálním věku je důležité/užitečné?....	73

Graf 25: Dostáváte či dostávaly jste dívčí literaturu jako dárek?	73
Graf 26: Pokud máte děti, podporujete je v četbě či chystáte se podporovat?	74
Graf 27: Máte doma nějakou dívčí literaturu?	75
Graf 28: Navštěvujete či navštěvovaly jste knihovnu? Pokud ano, půjčujete si či půjčovaly jste si dívčí literaturu?	75
Graf 29: Podle jakého kritéria/í jste si vybíraly/vybíráte dívčí literaturu? Uveďte alespoň dva důvody.....	76
Graf 30: Preferujete ve škole povinnou četbu nebo četbu dle vlastního výběru?.....	77
Graf 31: Co pro Vás znamená dívčí literatura?.....	77
Graf 32: Jaká je podle Vás budoucnost dívčí literatury?	78
Graf 33: Uveďte prosím Váš rok narození.....	79
Graf 34: Četly jste v minulosti, případně čtete v současnosti dívčí literaturu?	80
Graf 35: Dávaly jste nebo dáváte přednost jiné literatuře než dívčí? Uveďte jaké (druh/žánr)	80
Graf 36: Měly jste, případně máte nějaké oblíbené knihy tohoto žánru (dívčí literatura)?	81
Graf 37: Který autor se Vám vybaví, když se řekne dívčí literatura?.....	82
Graf 38: Otázka pouze pro současné čtenářky dívčí literatury! Znáte nějaké jméno staršího autora dívčí literatury?	82
Graf 39: Otázka pouze pro čtenářky, které četly dívčí literaturu v minulosti. Znáte nějaké jméno současného autora dívčí literatury?.....	83
Graf 40: Myslíte si, že číst dívčí literaturu v pubertálním věku je důležité/užitečné?....	84
Graf 41: Dostáváte či dostávaly jste dívčí literaturu jako dárek?	84
Graf 42: Pokud máte děti, podporujete je v četbě či chystáte se je podporovat?.....	85
Graf 43: Máte doma nějakou dívčí literaturu?	86
Graf 44: Navštěvujete či navštěvovaly jste knihovnu? Pokud ano, půjčujete si či půjčovaly jste si dívčí literaturu?	86
Graf 45: Podle jakého kritéria/í jste si vybíraly/vybíráte dívčí literaturu? Uveďte alespoň dva důvody.....	87
Graf 46: Preferujete ve škole povinnou četbu nebo četbu dle vlastního výběru?.....	88
Graf 47: Co pro Vás znamená dívčí literatura?.....	88
Graf 48: Jaká je podle Vás budoucnost dívčí literatury?	89

Seznam tabulek

Tabulka 1: Souhrnné zpracování rozebíraných knih.....	50
---	----

Přílohy

Dotazník

- 1) Uveďte prosím Váš rok narození
- 2) Četly jste v minulosti, případně čtete v současnosti dívčí literaturu? Ať už ano nebo ne, uveďte prosím důvod.
- 3) Dávaly jste nebo dáváte přednost jiné literatuře než dívčí? Uveďte jaké (druh/žánr). Uveďte důvod.
- 4) Měly jste, případně máte nějaké oblíbené knihy tohoto žánru (dívčí literatura)? Napište prosím alespoň 3 knihy.
- 5) Který autor/autorka se Vám vybaví, když se řekne dívčí literatura?
- 6) Otázka pouze pro současné čtenářky dívčí literatury! Znáte nějaké jméno starší/ho autorky/autora dívčí literatury? Uveďte jména...
- 7) Otázka pouze pro čtenářky, které četly dívčí literaturu v minulosti. Znáte nějaké jméno současného autora/ autorky dívčí literatury? Uveďte prosím jméno případně jména
- 8) Myslíte si, že číst dívčí literaturu v pubertálním věku je důležité/užitečné? Uveďte prosím krátký důvod.
- 9) Dostáváte či dostávaly jste dívčí literaturu jako dárek?
- 10) Pokud máte děti, podporujete je v četbě či chystáte se podporovat? Uveďte důvod.
- 11) Máte doma nějakou dívčí literaturu?
- 12) Navštěvujete či navštěvovaly jste knihovnu? Pokud ano, půjčujete si či půjčovaly jste si dívčí literaturu? Uveďte důvod.
- 13) Podle jakého kritéria/kritérií jste si vybíraly/vybíráte dívčí literaturu? Uveďte alespoň dva důvody.
- 14) Preferujete ve škole povinnou četbu nebo četbu dle vlastního výběru? Uveďte důvod.
- 15) Co pro Vás znamená dívčí literatura?
- 16) Jaká je podle Vás budoucnost dívčí literatury?